

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta

Oddelek za slovenistiko

Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo

Mojca Volkar

Metaforika gore v sodobni slovenski alpinistični literaturi

DIPLOMSKO DELO

Mentorja:

doc. dr. Aleksander Bjelčevič

red. prof. dr. Tomo Virk

Mengeš, decembra 2008

To delo posvečam spominu na dva ljubitelja gora,

Jureta in Matota.

Hvala vsem mojim za podporo, potrpežljivost in zaupanje,
Tadeju za vzpodbudo in
profesorjema za tekoče in prijazno mentorstvo.

KAZALO VSEBINE

1. Uvod.....	5
1.1 Metodologija dela.....	6
2. Opredelitev gradiva.....	7
2.1 Sodobna slovenska alpinistična literatura.....	7
2.2 Gorniški potopis.....	10
3. Alpinizem.....	11
3.1 Smisel alpinizma.....	14
3.2 Literarno izražanje v alpinizmu.....	17
4. Gora v mitologiji.....	19
4.1 Svete gora sveta.....	21
4.1.1 Gora v Svetem pismu.....	21
4.1.2 Druge svete gore.....	25
4.1.2.1 Grška mitologija.....	25
4.1.2.2 Hinduizem in budizem.....	26
4.1.2.3 Afriška verstva.....	28
4.1.2.4 Druga verstva.....	29
4.1.2.5 Literarna gora.....	30
4.1.2.6 Triglav.....	30
4.2 Gora v pravljicah in moderni »pravljični« junaki.....	34
5. Metaforika.....	36
5.1 Primera.....	38
5.1.1 Analiza rabe primer.....	43
5.2 Metafora.....	45
5.2.1 Analiza rabe metafor.....	64
5.3 Personifikacija.....	68
5.3.1 Analiza rabe personifikacij.....	79
5.4 Metonimija in sinekdoha.....	81
6. Pridevki.....	85
6.1 Raba pomensko negativnih pridevkov.....	87
6.2 Raba pomensko pozitivnih pridevkov.....	89
6.3 Analiza rabe pridevkov.....	100

7. Zaključek.....	102
7.1 Ugotovitve.....	102
7.2 Zaključne misli.....	104
8. Bibliografija.....	105
8.1 Viri.....	105
8.2 Literatura.....	106
9. Seznam slik in tabel.....	108

1. UVOD

Slovenci smo že pregovorno gorniški narod, ki si z gorniškim udejstvovanjem gradi in utrjuje svojo identiteto. Glede na to, da ima dvomilijonska nacija v krovni planinski organizaciji Planinski zvezi Slovenije (PZS) kar 53.000 članov, 2000 alpinistov, 3000 športnih plezalcev in povprečno kar 20 alpinističnih odprav v tuja gorstva na leto, potem so gore res tisti fenomen in usoda, ki je številnim položena že v zibelko. Po podatkih raziskave *Slovensko javno mnenje* je gornišstvo v Sloveniji po priljubljenosti med dejavnostmi v prostem času na visokem petem mestu, aktivno se z njim ukvarja kar 15,7 % prebivalstva (Karo, 2008: 6). Zavedanje tega fenomena in predvsem lastna izkušnja gornišva, ki je povezana tudi z branjem vsakršne planinske literature, me je pripeljalo do izbire teme za diplomsko nalogo.

Moje zanimanje je usmerjeno na literaturo, ki je izšla v zadnjih petnajstih letih (od leta 1992 do leta 2007) in ima značaj alpinističnega leposlovja. Literarna dela namreč govorijo o doživljanju in osvajanju domačih in tujih gora na način, ki se mu reče alpinizem, tako so tudi avtorji večine teh del alpinisti (nekateri knjige so napisali spremljevalci alpinistov, ki sami ne plezajo).

Gre za 28 literarnih del, ki sem jih izbrala s pomočjo sistema COBISS. V poštev so prišla dela z oznako *monografska publikacija* in *dokumentarna literatura*, ključni besedi pri iskanju ustreznih del pa sta bili *alpinizem* in *gornišstvo*. Izločila sem vse pesniške zbirke, plezalne vodnike, kronike, zbornike in članke, ki govorijo o alpinizmu ali o gorništvu.

Diplomska naloga obsega tri dele: v prvem raziskujem pomen in značilnosti alpinizma ter človekov odnos do gora in gornišva, v drugem se osredotočim na sam motiv gore v mitologiji in v Svetem pismu, v tretjem pa analiziram metaforiko (povezano z besedami gora, stena, vrh), ki se pojavlja v izbranem korpusu besedil.

Najprej so izbrana besedila uvrščena v širši kontekst literature in poimenovana (sodobna slovenska alpinistična literatura), v nadaljevanju pa je razložen in opredeljen pojem gore v svetovni in slovenski mitologiji in v Svetem pismu. Splošno poznavanje mitološke razsežnosti gora in krščanska tradicija na Slovenskem po mojem mnenju močno vplivata na pisce alpinističnega leposlovja.

V zadnjem delu naloge je zbran celoten nabor metafor, primer, personifikacij in okrasnih pridevkov, ki se pojavijo v zvezi z besedami gora, vrh in stena. Prav tako je opravljena analiza te metaforike: pogostost pojavljanja pri posameznem avtorju in značilnosti posamezne skupine tropov. S tem poskušam odgovoriti na vprašanje, na kakšne načine avtorji izražajo doživljanje gore: jim gore predstavljajo le nežive naravne tvorbe ali jih doživljajo in opisujejo na metaforičen način, z mnogimi poosebitvami, pridevki in primerami. Analizirana je tudi uporaba in vrsta okrasnih pridevkov. Na ta način poskušam ugotoviti, v kakšnem pomenu je gora največkrat doživeta in posledično opisana – v pozitivnem ali negativnem.

Predvidevam, da se raba metaforike pri opisovanju gore in njenih delov (stena, vrh) razlikuje od avtorja do avtorja; nekateri se izražajo bolj metaforično kot drugi. Prav tako predvidevam, da nekateri avtorji močno izstopajo po uporabi metaforičnih izrazov in okrasnih pridevkov, nekateri pa se teh literarnih prijemov sploh ne poslužujejo.

1.1 METODOLOGIJA DELA

Metodologija dela temelji na izpisovanju odlomkov iz 28-ih literarnih del 19-ih slovenskih avtorjev¹. Izpisane so vse tiste povedi, kjer je beseda gora (ali njen del: stena, vrh, ledenik ipd.) rabljena metaforično (kot metafora, poosebitev, metonimija, sinekdoha ali primera) in vse tiste povedi, kjer se ob besedi gora, vrh ali stena pojavi okrasni pridevek.

Izpisi metafor so glede na vrsto metafore razporejeni v skupine z naslovom *Gora je X* (X je ženska, božanstvo, pravljичno bitje itd.). Predvidevam, da metafore največkrat temeljijo na konceptu ženske, božanstva in pravljичnega bitja. Po končanem delu bom s primerjavo pogostosti pojavljanja posamezne skupine metafor ugotovila, katera se največkrat pojavlja, s tem pa tudi odgovorila na vprašanja, kako alpinist-pisec največkrat doživlja goro. Domnevam, da se nekateri avtorji izražajo zelo metaforično in da gore doživljajo zelo poduhovljeno ali religiozno. Religiozno pomeni, da imajo do gore podoben odnos kot verniki do boga. Torej jo slavijo, opevajo, molijo k njej, jo prosijo in se ji zahvaljuje za milost ipd.

¹ Nekateri pisci so avtorji več besedil iz tega korpusa (npr. Grošelj, Tomazin, Mihelič).

Na koncu bom glede na opravljene analize poskušala ugotoviti, kateri izmed 19-ih avtorjev se izražajo bolj in kateri manj metaforično, ko opisujejo goro, steno, vrh. Prav tako bom ugotavljala, na kakšen način avtorji največkrat doživljajo goro, ko gre za metaforično dožemanje le-te.

2. OPREDELITEV GRADIVA

2.1 SODOBNA SLOVENSKA ALPINISTIČNA LITERATURA

Predmet zanimanja te diplomske naloge je 28 literarnih del, ki so nastala v obdobju petnajstih let, in sicer od leta 1992 do vključno leta 2007; izšla so v Sloveniji, pisana so v slovenskem jeziku. Gre za *sodobno slovensko alpinistično literaturo* (v nadaljevanju SSAL); takšno poimenovanje uporabi tudi Tomo Virk (Virk, 1996). Avtorji so v glavnem alpinisti, ki opisujejo svoje doživljanje plezanja ali zahtevnega smučanja v visokih gorah, le štirje avtorji so se alpinističnih odprav, o katerih pišejo, udeležili kot novinarji ali poročevalci. Približno polovica knjig (13) je takšnih, ki opisujejo samo eno alpinistično odpravo, druga polovica (14) pa opisuje več odprav, katerih so se avtorji udeležili v času svoje aktivne alpinistične kariere.

V nadaljevanju bom predstavila termin alpinistična literatura s pomočjo že podanih definicij v slovenskem prostoru in umestila to literaturo v širši kontekst literature, ki opisuje človekovo dejavnost v gorskem svetu, torej planinske literature.

V *Enciklopediji Slovenije* zasledimo definicijo planinske literature (ali književnosti) kot »leposlovja s temami in motivi iz gorskega sveta, v katerega spadajo tudi publicistični opisi osebnih doživetij in dosežkov v planinstvu in alpinizmu« (Enciklopedija, 1994: 379).

Alpinistična literatura je del planinske literature, ki se v različnih oblikah ukvarja s planinami², in sicer v povezavi s človekom (Dobnik, 1996: 325). Planinska literatura v širšem smislu torej vsebuje alpinistično literaturo (delo vsebuje v glavnem alpinistične prvine) in planinsko literaturo v ožjem smislu (delo vsebuje v glavnem planinske prvine). Kot ožji del

² Tu gre za manjšo terminološko zmedo, saj je treba pojasniti, da planine v tem primeru niso mišljene v prvem pomenu iz SSKJ (tisti del gore, ki je poraščen s travo in namenjen paši), saj je kasneje beseda prevzela pomen visokih hribov, zlasti skalnih. Zato so ljudje, ki danes zahajajo v visoke skalne hribe oz. gore po zavarovanih poteh planinci ali hribovci ali gomiki. Alpinisti pa so ljudje, ki se ukvarjajo z alpinizmom, to je vzpenjanjem na goro po nezavarovanih, nezaznamovanih smereh (SSKJ).

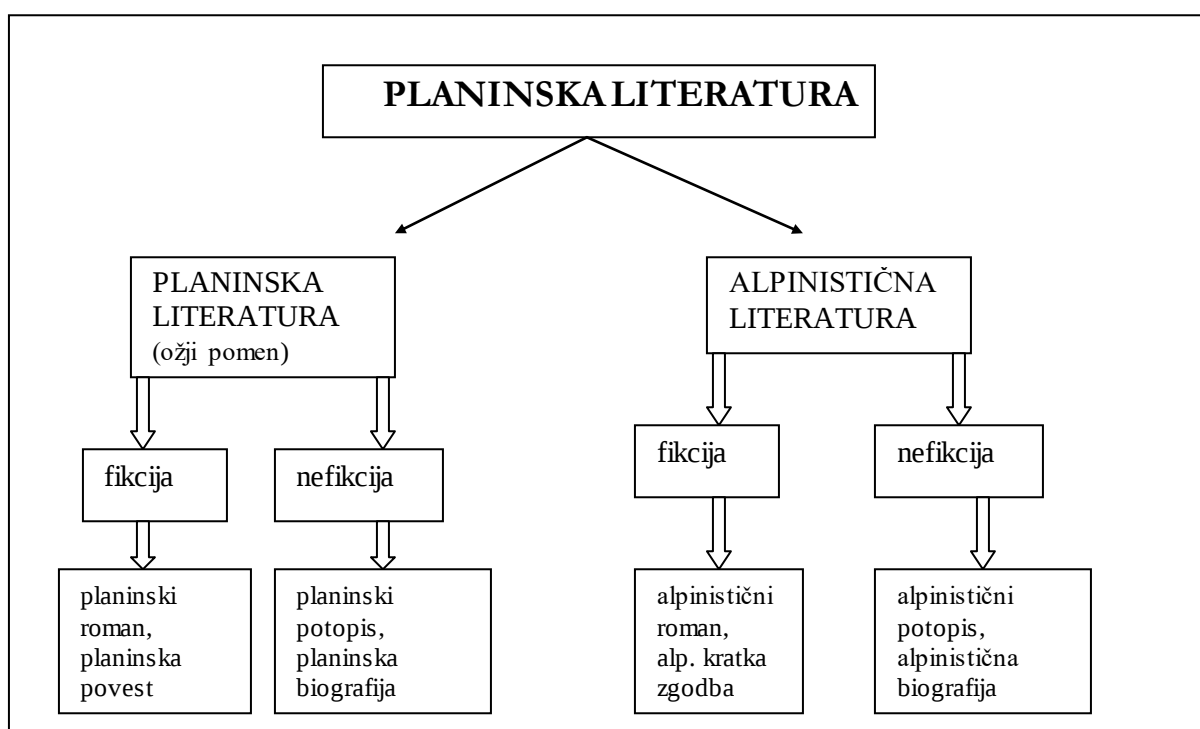
planinske literature pojmujejo alpinistično literaturo že Tomo Virk (1989: 402), Andrijan Lah (1990: 402), Marijan Krišelj (1987: 550) in Helmut Zebhauser (1985: 236–237). Obe vrsti planinske literature torej vsebujeta tematiko gorskega sveta, le dejavnosti v tem svetu so različne. Milena Dobnik v svoji diplomski nalogi definira alpinistično literaturo kot dela, ki opisujejo alpinistične vzpone, oziroma ki nastajajo na podlagi alpinističnih odprav v tuja gorstva (Dobnik, 1996: 325). Slovenska alpinistična literatura se je razvijala skupaj z razvojem slovenskega alpinizma, ko so nastajala dela o alpinističnih dosežkih, prepletena z razmišljanji, opisi doživetij in leposlovno oblikovanimi besedili alpinistov (Enciklopedija, 1994: 379). Pri alpinistični literaturi gre mnogokrat za opisovanje doživljanja najvišjih gora na svetu; v Himalaji, Andih, Grenlandiji, tudi Alpah. Potovanje na različne konce sveta z namenom osvojiti visoke gore, torej z alpinističnim namenom, se imenuje alpinistična odprava. Zato se obravnavana literatura imenuje tudi odpravarska literatura. Pomembnejši pisci alpinistične literature do leta 1992 so dr. Miha Potočnik, Ante Mahkota, France Avčin, Tone Škarja, Rafko Dolhar, Danilo Cedilnik, Nejc Zaplotnik, Tomo Česen, Viki Grošelj, Iztok Tomazin, Matevž Lenarčič in drugi³.

Starejšo, a še vedno zelo uporabno tipologijo planinske literature, zastavljeno zelo široko, najdemo v knjigi *Gore v besedi, podobi in glasbi* (1965) s podnaslovom *Slovenska planinska bibliografija*. Planinska literatura je tu razvrščena v dvanajst skupin: *časopisje, zborniki, splošno, zgodovina, slovensko leposlovje, tuje leposlovje, vodniki, prospekti, društveni spisi, zemljevidi, panorame in albumi*. Alpinistični literaturi, kot je definirana zgoraj, najdemo mesto v razdelku *slovensko leposlovje*, kjer so omenjeni dramatika, poezija, proza, potopisi in ljudsko slovstvo oziroma predelave ljudskega slovstva, »če se dejanje odvija v gorah ali če so gore predmet opisovanja« (Munda, 1965: 13).

Planinsko literaturo bi lahko razdelili takole: na eni strani imamo opise resničnih vzponov na gore in osebnih doživetij v gorskem svetu (potopise in biografije), ki niso fikcija, in so lahko planinski ali alpinistični (npr. France Kadilnik: *Na Triglav*, 1873; Boris Režek: *Svet med Grintovci*, 1938; Julius Kugy: *Iz življenja gornika*, 1937; France Avčin: *Kjer tišina šepeta*, 1964; Pavel Kunaver: *Moje steze*, 1979 itd.), na drugi pa planinsko povest in planinski pa tudi alpinistični roman in alpinistično kratko zgodbo, ki so fiktivne narave (npr.: Anton Koder:

³ Vseh piscev do leta 1992 je po seznamu Dobnikove 26. (Planinski vestnik 7–8, 1996)

Viženčar, 1881; Janez Jalen: *Ovčar Marko*, 1929; *Previsi*, 1940; *Cvetkova Cilka*, 1938; *Trop brez zvoncev*, 1941; Juš Kozak: *Beli macesen*, 1928; Ivan Bučer: *Čez steno*, 1934; Janez Gregorin: *Blagoslov gora*, 1944; Anton Ingolič: *Pretrgana naveza*, 1971; Dušan Jelinčič: *Zvezdane noči*, 1990) (Enciklopedija, 1994: 379–380). Alpinistično literaturo potemtakem delimo na dela, ki opisujejo osebna alpinistična doživetja v gorah in niso izmišljena (alpinistični potopis ali biografija), in na alpinistične fiktivne zgodbe, ki jih imenujemo alpinistični romani ali alpinistične kratke zgodbe.

Slika 1: Grafični prikaz planinske literature.

Literarni zgodovinar Miran Hladnik, ki se ukvarja s slovenskim romanom in povestjo, planinsko povest definira kot povest, ki se dogaja v goratem svetu, vendar le malo nad gozdno mejo, na pašnikih in planinah, ne pa v skalnatem predelu gora. Opisuje življenje pastirjev, planšarjev in lovcev, ponavadi ima značilnosti idilične povesti. Planinska povest je športno manj ambiciozna kot alpinistični roman, ter obsega izletniške, lovske, pastirske in gozdarske teme. V slovenskem prostoru je bila precej razširjen žanr 20. stoletja. Alpinistični roman pa govori o plezanju in visokogorskem smučanju ter sodi v žanr športnega romana (Hladnik, 1987: 97).

Velika večina del SSAL so opisi vzponov na gore in osebnih doživetij v gorskem svetu, torej nefiktivne pripovedi, bolj natančno alpinistični potopisi in biografije. Samo dve deli, Škamperletov *Sneg na zlati veji* in Krišljev *Lotosov cvet* bi lahko prepoznali kot alpinistični roman. Prvi je sicer avtobiografske narave, vsebuje pa tudi nekaj izmišljenih dogodkov, drugi pa v resnični zgodbi vzpona na Everest iz leta 1979 spremeni vsa imena glavnih junakov, tako da je prepoznavanje resničnih oseb nekoliko oteženo. Če nismo v popolnosti seznanjeni s potekom omenjene odprave in če ne poznamo natančno karakternih značilnosti posameznih oseb, bi to knjigo lahko prepoznali kot pravi alpinistični roman.

2.2 GORNIŠKI POTOPIS

Poleg tematike osvajanja in doživljanja gora v zgolj tehničnem oz. športnem smislu (vzpon z vznožja na vrh gore) vsebujejo dela SSAL tudi mnoge značilnosti potopisne literature. Potopisna literatura spada med didaktično ali poučno književnost, saj bralca poučuje o tujih deželah, širi njegovo obzorje in lahko spodbuja njegovo domišljijo.

Planinski potopis lahko definiramo kot potopis, ki vsebuje teme in motive iz gorskega sveta. Avtorji so ponavadi neliterati, k pisanju pa jih spodbuja predvsem močno doživetje lepote in krutosti gora. Planinski potopis vsebuje epske prvine, torej doživljajske zapise, avtobiografske, spominske in meditativne oz. refleksivne prvine. Opazna značilnost planinskega potopisa je zunanja struktura, ki vsebuje opis vzpona, osvojitve vrha in sestopa (Dobnik, 1996: 326). K temu lahko dodamo še obvezen del, ki se dogaja pred opisom vzpona, in je ponavadi precej daljši kot opis sestopanja z gore in potovanja domov. Avtorji planinskega potopisa namreč zelo obširno opisujejo prihod v deželo, v kateri je njihov cilj/gora, vsakdanje življenje njenih prebivalcev, pristopni marš ali pohod proti gori, kjer se srečujejo z običaji, kulturo in religijo tamkajšnjega prebivalstva.

Kmecl v *Mali literarni teoriji* pravi, da je »*literarni potopis rad poln reportažnih esejističnih predelov: pisec ne ostaja pri golem opisovanju poti, marveč uprizarja prizore med ljudmi, ki jih srečuje, sporoča njihove navade, njihovo zgodovino, vmes tudi pofilozofira in pomoralizira*« (Kmecl, 1996: 298). Omenja tudi planinski potopis, ki naj bi se v slovenskem potopisnem slovstvu pojavil v sredini 19. stoletja, z začetkom izhajanja Planinskega vestnika leta 1895 pa naj bi se gorniški potopis močno razmahnil. Kmecl navaja avtorje Henrika

Tumo, Klementa Juga, Franceta Avčina, Marijana Lipovška, Tineta Orla, Staneta Belaka, Nejca Zaplotnika idr.

Alpinistični potopis⁴ se od planinskega v ožjem smislu razlikuje predvsem v tem, da ima pisec-alpinist ves čas pred sabo goro, ki jo želi preplezati, zato tudi vse okoliščine potovanja doživlja kot neposreden uvod v svoje športno dejanje. Športne ambicije in želja po osvajanju je zelo pomembna, gora je lahko le plezalno ogrodje oziroma objekt športnega udejstvovanja. (Dobnik 1996: 327). Vsa refleksivna razmišljanja o smislu svojega početja in meditacije o smrti in življenju se navezujejo na trenutno najbolj zaželeni objekt – goro. Pri planinskem potopisu gre bolj za to, da pisec uživa v lepoti narave, kulture in gibanja v gorskem svetu, ni pa obremenjen z željo in ciljem doseči vrh visoke gore. Planinski potopis lahko opisuje tudi trekerske pohode v najvišje predele planeta, vendar se trekerji od alpinistov bistveno razlikujejo v sami dejavnosti, ki jo v tem svetu izvajajo. So le pohodniki, ki se povzpnejo največ do baznega tabora alpinistov in najvišje gore opazujejo samo od spodaj.

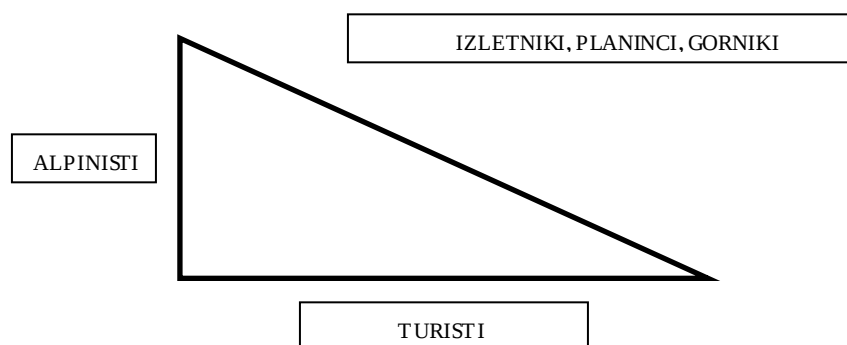
3. ALPINIZEM

Sama beseda alpinizem v dobrednem pomenu pomeni dejavnost, ki se dogaja v Alpah, alpinist pa je človek, ki hodi v Alpe (Strojin, 1999: 134)⁵. Vendar se je pomen teh dveh besed skozi čas razširil in danes pomeni alpinistična dejavnost osvajanje vseh gor (od najnižjih na Škotskem do najvišjih v Himalaji) po vseh celinah v vertikalnem gibanju, kar pomeni, da je potrebno plezati v vseh razmerah in pogojih, tako v ledu, snegu in skali, v slabem in lepem vremenu, v družbi soplezalcev, s pomočjo številne ekipe ali sam. Alpinisti so ljudje, ki na goro plezajo, ves čas pa so izpostavljeni tudi določenim subjektivnim in objektivnim nevarnostim, ki so zaradi značaja reliefa večje kot na označeni planinski poti. Vse to od njih zahteva določen vložek truda, vztrajnosti, volje in psihofizične pripravljenosti in za vse to se zavestno odločijo, saj bi se v nasprotnem primeru v gore podali kot izletniki, planinci ali gorniki.

⁴ Kmecl omenja alpinistični potopis v *Mali literarni teoriji* kot potopis, ki »premore vsaj rahel nadih pustolovščine« (Kmecl 1996: 299).

⁵ Andinist potemtakem pomeni človeka, ki hodi v Ande, kar velikokrat omenja tudi Tine Mihelič.

Pri razumevanju alpinistične dejavnosti nam je zelo v pomoč grafični prikaz v obliki pravokotnega trikotnika. Način gibanja nam kaže naklon hipotenuze in obeh katet glede na pravi kot.

Slika 2: Grafični prikaz alpinistične dejavnosti. Vir: T. Strojín, Gorníštvo, 1999.

Za turistično⁶ doživljanje gora je značilno, da se ljudje do vznožja gore pripeljejo in jo občudujejo kar od tam. Sprehodijo se morda kakšnih sto metrov po okolici in za vzpon v višje predele gore uporabijo kakšnega od ponujenih prevoznih sredstev (npr. zobato železnico, gondolo ali sedežnico). Takšnih turistov je veliko predvsem v večjih gorskih središčih in alpskih turističnih centrih po Evropi in na drugih celinah (Zermatt, Chamonix, Banf, Boulder, Camp 4, Chalten itd.)

Največ obiskovalcev gora je izletnikov, planincev in gornikov (razlika med njimi je v premagovanju višinske razlike in zahtevnosti poti), ki goro osvajajo po položni smeri

⁶ Tu je treba omeniti dva pomena besede turist, ki ju najdemo tudi v SSKJ; zastarelega in sodobnega. Danes turist pomeni tistega, ki potuje, začasno spremeni kraj bivanja zaradi oddiha, razvedrila (nuditi turistom hrano in prenočišče; domači, tuji turisti/motorizirani, individualni turisti). Drugi pomen je zastarel in pomeni planinca, alpinista (vzpon turistov na vrh gore). Uporabljali so ga konec 19. in v začetku 20. stoletja. V tem času je nastal tudi *Turistovski klub Skala* ki je družil predvsem plezalce in alpiniste. V našem primeru je uporabljen sodoben pomen besede turist.

hipotenuze – nanjo se povzpnejo po normalnem pristopu, kakor se v gorniškem žargonu imenuje tak način. Na svoji poti se ne srečujejo s tehničnimi težavami v smislu zelo strmih ali navpičnih delov poti, saj je njihovo gibanje omejeno predvsem na hojo in včasih na lažje plezanje, kjer pa so jim v pomoč jeklenice in klini, s katerimi si pomagajo pri vzponu. Takšne planinske poti so v večini primerov tudi markirane, označene. Če gre za brezpotja, so ta lahko prehodna in od planinca ne zahtevajo plezalnih sposobnosti.

Alpinistično osvajanje gora pa je edina oblika gornišтва, ki se dogaja v veliki meri vertikalno. Glede na naš grafični prikaz se alpinist giblje po navpični kateti, kar v stvarnosti pomeni, da goro osvaja po najbolj navpični liniji, za kar je potrebno plezati. Za takšno gibanje je potrebna neprimerno večja fizična in psihična pripravljenost ter poznavanje posebnih vrvnih tehnik ali alpinističnih veščin, ki alpinistu omogočajo kolikor toliko varno početje. Alpinistične smeri so namišljene črte preko sten in grebenov, po katerih se vzpenja plezalec, in v naravi niso označene. Potekajo po različnih reliefnih oblikah – od ledenikov, strmih skalnih in/ali ledenih sten in snežnih vesin do izpostavljenih snežnih ali skalnih grebenov. Alpinisti se od izletnikov, planincev in gornikov ločijo tudi po osvajanju gora na velikih višinah. Redek zrak, nepoznano okolje, težke vremenske razmere in dolge razdalje so vse pogoji, ki od alpinista zahtevajo odličen smisel za orientacijo, vrhunsko psihofizično pripravljenost in neomajno voljo do te dejavnosti.

Glede na povedano bi lahko rekli, da alpinist gore doživlja veliko bolj prvinsko in intenzivno, saj v svoj vzpon vloži precej več truda, volje, energije in časa kot planinec ali gornik. Ta trditev pa drži le ob predpostavki, da se alpinist giblje na meji svojih zmožnosti, gornik pa ne. Potrebno je namreč dodati, da je vložek vsega zgoraj naštetega seveda premo sorazmeren s težavnostjo ture in pripravljenostjo alpinista. Če si alpinist izbere zelo lahko smer, ki jo je preplezal že večkrat, bo njegov vložek precej manjši od planinčevega, ki bo šel prvič v življenju na Triglav, pred tem pa je bil samo trikrat na Šmarni gori.

Vendar tudi znotraj alpinizma ločimo dejavnosti po zahtevnosti in načinu oziroma stopnji tveganja. Tako ločimo *rekreativni* alpinizem od *vrhunskega* alpinizma.

Rekreativni alpinizem je dejavnost, ki jo alpinist počne v svojem prostem času, npr. ob vikendih, ko spleza eno ali dve klasični smeri v poznanih domačih ali sosednjih gorah, pri

čemer mu gre bolj za razvedrilo, uživanje v divji neokrnjeni naravi in druženje s soplezalc-i/-em. Takšno občasno početje lahko preraste v vrhunski šport, če alpinist dosega vedno bolj vidne uspehe v domačih in tujih gorah, torej postaja boljši od večine rekreativnih alpinistov. Svoje sposobnosti ponavadi dokazuje v tehnično vedno bolj zahtevnih smereh ali v višjih gorah, za kar je potrebno iti na odpravo v tuja gorstva (Himalaja, Andi, Skalno gorovje itd.). Takšna dejavnost ponavadi močno spremeni življenjski slog nekega plezalca, zato vedno več časa posveča treningu, odpravam, zbiranju sredstev, predstavitvam, predavanjem, pisanju alpinistične literature itd. Alpinizem tako postane profesionalna dejavnost, alpinistov vir zaslužka.

Izraz *ekstremni alpinizem* je v medijih nemalokrat uporabljen namesto izraza vrhunski alpinizem. Gre za sinonimno oznako, vendar je tu treba poudariti, da je ekstremen lahko vsak alpinizem, tako rekreativni kot vrhunski, pač odvisno od okoliščin. Če rekreativnega plezalca ujame huda nevihta med tem, ko pleza razmeroma lahko smer tretje stopnje (npr. Slovensko smer v Triglavu), ni njegovo dejanje (vsaj z njegovega vidika) prav nič manj ekstremno, kot če ujame nevihta izkušenega vrhunskega plezalca v težji smeri. Ko pa gre za izredne, vrhunske dosežke, ki so sicer v očeh alpinista, ki jih doseže, veliko manj nevarni in tvegani kot za zunanjega opazovalca, je pojem ekstremno zelo relativen. Možno je, da so bile okoliščine ekstremne, vendar ni nujno. Lahko, da je šlo vse kot po maslu in da plezalec sploh ni bil v smrtni nevarnosti, kot to pogosto prikazujejo mediji. Pri »ekstremnem alpinizmu« ali katerem koli »ekstremnem športu« gre ponavadi za močno medijsko podporo športniku, zato so takšna dejanja zelo znana med ljudmi – takšne ekstremiste in njihove dosežke pozna širši krog javnosti⁷.

3.1 SMISEL ALPINIZMA

Eno od najbolj pogostih vprašanj v zvezi z alpinizmom je, zakaj se ljudje sploh ukvarjajo z njim. O tem je bilo že mnogo povedanega in napisanega, a se zdi, da je ta tema večno aktualna. Najbolj znan odgovor na vprašanje, zakaj gre človek na goro, je podal eden od dveh prvopristopnikov na Mount Everest Edmund Hillary, ko je rekel, da zato, ker je gora tam. Razlogi za ukvarjanje z alpinizmom so po eni strani lahko zelo kompleksni in poduhovljeni,

⁷ O tem veliko bolj podrobno in natančno v svoji magistrski nalogi piše Urban Golob.

po drugi strani pa čisto banalni in se razlikujejo od človeka do človeka. Lahko jih poskušamo strniti v nekaj ugotovitev.

Eden od vzrokov za plezanje v gorah je lahko zgolj želja po gibanju na prostem in skrbi za zdravo telo. Plezanje je zelo prijetna oblika gibanja, pri kateri je dejavno celo telo. Lahko gre za željo po športnem udejstvovanju in dokazovanju. Lahko gre tudi za tekmovalnost – s samim seboj ali z drugimi plezalc. Kljub temu, da se v alpinizmu ne podeljuje medalj za prva tri mesta (čeprav obstajajo nagrade za najboljše vzpone, ki jih podeljuje razne alpinistične revije, npr. Zlati cepin), se dobro ve, kaj je trenutno vrhunsko, in kateri plezalci so med najboljšimi. Doživljanje gorske narave v estetskem smislu, t.j. občudovanje skalnih in snežnih oblik, vodnih pojavov, vremenskih pojavov, živalskega in rastlinskega sveta, je naslednji razlog za ukvarjanje z alpinizmom. Ker se ti pojavi kar naprej spreminjajo in so različni v različnih gorstvih sveta, se zdi alpinistom zanimivo potovati po svetu in obiskovati različna gorovja. S tem spoznavajo tudi življenje ljudi pod temi gorami in njihovo kulturo. Skoraj vedno se po opravljeni plezalni turi pojavi občutek zadovoljstva s samim sabo in s svetom, še posebej, kadar okoliščine in razmere v gorah od alpinista zahtevajo veliko poguma, vztrajnosti in moči. Človek se s ture velikokrat vrne pomirjen, potešen in vesel. Gore so okolje, v katerem na človeka preži nemalo nevarnosti, zato tu pride do izraza tudi tovariška pomoč ali skrb za sočloveka, ki alpinizmu dodaja tudi etično razsežnost. Največkrat gre pri alpinizmu za vse troje – torej za združitev športnega, estetskega in etičnega užitka.

Tudi dr. Henrik Tuma v svojem kulturnem delu *Pomen in razvoj alpinizma* (1930) po alpinistu G. Steinitzerju povzema dva tipa alpinistov: »*alpiniste, ki pri udejstvovanju izražajo bolj energijo in voljo, in take, ki izražajo bolj čustvovanje in afekte. Prvi uživajo alpinizem bolj z umom in zavestno, drugi z jačjo čustvenostjo in zadovoljstvom. Prvi so bolj etiki, drugi estetiki. Pri etikih je glavno doživetje, podvig, stik duha s narodo, pri estetikih prevladujejo motrenje prirode, mirno uživanje*« (Tuma, 1930: 195). Tuma je alpinizem po motivih razdelil na športni, estetski, etični in religiozni in s tem že v tistem času govoril o športnem, etičnem, estetskem in religioznem vidiku alpinizma.

Dr. Klement Jug, izjemno drzen alpinist in doktor filozofije iz 20. let prejšnjega stoletja, v spisu z naslovom *O smotru alpinizma* zanika takrat splošno mnenje, da ljudje v hribih plezajo zaradi estetskih užitkov, zdravja in religioznosti. Meni, da »*je osnovni motiv, ki je gnal prve in*

tudi vse poznejše pomembne alpiniste v gore, njihovo stremljenje po prvenstvu, volja do zmag nad čim večjimi ovirami in nevarnostmi» (Jug, 1997: 5). In dalje, da je »alpinizem preizkuševalnica volje, tovariške zvestobe; zato zahteva krepak značaj, ki ga goji, preizkusi, izšola izpopolni« (Jug, 1997: 7). Jug v alpinizmu zazna predvsem etično noto, saj se mu zdi, da je alpinizem najboljša dejavnost za »proizvajanje« močnih, trdnih in discipliniranih ljudi: »Alpinistika nam more dati delavcev s trdno voljo za premagovanje vseh ovir delavcev s smislom za tovariško zvestobo, discipliniranih, ki bodo v kateremkoli poklicu stali na svojem mestu, ki bodo koristili narodu in človeštvu. Ne ponižnih in cmeravih, temveč močnih ljudi nam je treba!« Prav v tem vidi Jug »višji, etični in glavni kulturni smoter alpinistike ...« (Jug, 1997: 7).

Plezanje v gorah pa lahko človek doživlja tudi simbolično, ne samo kot športni cilj, estetski užitek ali moralno zadoščenje. Ker je človek to, kar je, zaradi svoje zavesti in sposobnosti simboličnega mišljenja in doživljanja (to pomeni, da misli metaforično), tudi goro doživlja na več ravneh zavesti. Duhovno doživljanje gore pomeni, da jo človek doživlja kot prasinbol (vrh pomeni stičišče vseh poti, končni cilj, ki razpre razgled na vse strani in odstrani nejasnosti v pogledu, vzpenjanje telesa simbolizira vzpenjanje duše k razsvetljenju itd.⁸). Tudi značilnosti gore kot fizičnega pojava v naravi si človeška domišljija lahko razlaga simbolično. Ker je gora skalnata, kamnita, kratka trdna, človeku pomeni neko stalnost in nespremenljivost. Gore se seveda spreminjajo pod vplivom naravnih dejavnikov, kot je voda, veter in erozija, vendar je ta proces tako počasen, da ga eno človeško življenje komaj zazna – samo drastične spremembe v gorah (razni nenadni podori in plazovi) kažejo na to, da je gora »živa«. Toda navidezna stalnost gorskih oblik, ki jim silne nevihte in druge vremenske spremembe ne morejo do živga, daje človeku občutek brezčasnosti in večnosti. Tudi višina daje gori neko posebno dimenzijo, ki jo človek zaznava kot neko mejo med tu in tam nekje, med zemljo in nebom, med nami in onimi. Visoka gora je vedno vzvišena nad dolinskimi vsakdanjimi obveznostmi in problemi človeštva, je neobljudena in osamljena. Človek si želi iti v takšne kraje, da bi tam pustil za seboj dolinske prilehnosti in se srečal s samim seboj. Ker sam po sebi ne more leteti, se nebu (ki je simbol brezmejnosti in brezčasa, s tem pa večnosti, po kateri človek že od nekdaj hrepeni) najbolj približa, ko se povzpne na visoko goro. Na veliki višini se alpinist sreča tudi s pomanjkanjem zraka, kar resno ogroža njegovo

⁸ O tem več v poglavju *Gora v mitologiji*.

telesno delovanje, s tem pa se približa še eni značilnosti gore, ki je tudi okolje, kjer si živa bitja resno prizadevajo za preživetje (npr. skromno, a žilavo gorsko cvetje, odporne in iznajdljive gorske živali, in nenazadnje vztrajen, pogumen in psihofizično dobro pripravljen človek, ki goro le obiskuje). Glede na vse to lahko sklenemo, da je eden od vzrokov za ukvarjanje z alpinizmom tudi v tem, da človeku nudi neko duhovno izkušnjo. Trstenjak in Ramovš pravita, da je »gora človekovemu duhu simbolična hrana za njegove osnovne potrebe po trdnosti – veri, po presežni višini in daljavi – upanju, po realizmu v zavestni vsakdanji skrbi za življenje – ljubezni« (1993: 22).

Alpinisti, ki opisujejo svoje izkušnje gore in alpinizma v knjigah SSAL, omenjajo mnogo razlogov za ukvarjanje s to dejavnostjo, med njimi tudi iskanje svobode, iskanje smisla bivanja, raziskovanje nekoristnega sveta, potešitev športnih in avanturističnih ambicij itd. Iztok Tomazin to opiše takole: »Visoka, za večino previsoka je cena opojnosti, ki se ne more primerjati z ničemer. Kdor je pripravljen in sposoben ceno sprejeti, se dostikrat sprašuje: Kaj je vrednejšega kot polno življenje na meji nebesne praznine in razbrazdane gladine morja gora, včasih tudi na meji obstanka? Kaj je lepše kot lebdenje na zračnih grebenih, kaj več od trenutka prebujajoče se sreče na visokih vrhovih, uživanja v prigarani svobodi gibanja in doživljanja ter spogledovanja s popolno samoto, ki ti kljub razdaljam in času približa najdražje ljudi ... Med temeljnimi izzivi je soočenje z brezmejnostjo. Ko jo enkrat začutiš v sebi, čeprav morda le kot bežen preblisk in čeprav si takrat morda polmrtev od naporov, mraza in pomanjkanja kisika, jo boš vedno iskal. V gorah, v sebi, kjerkoli« (Tomazin, Čo Oju: 162).

3.2 LITERARNO IZRAŽANJE V ALPINIZMU

Če alpinist želi izraziti svoja občutja in vtise z neke odprave ali vzpona in jih posredovati javnosti, ima na voljo več sredstev; lahko fotografira, piše ali snema. Iz tega materiala lahko nastane predavanje, fotografska razstava, knjiga ali film, v nekaterih primerih tudi kombinacija naštetega.

Urban Golob v magistrski nalogi pravi, da je v alpinizmu najpomembnejša zgodba, ki je vedno subjektivna, torej osebna, saj vsak od udeležencev vzpona, tudi če gre za isti vzpon, nanj gleda drugače. Zato meni, da je glavni medij v alpinizmu še vedno beseda oziroma

knjiga. V današnjem času je vse bolj priljubljen tudi internetni medij, zato se alpinisti poslužujejo tudi tega, ko objavljajo svoje fotografije, članke, posnetke, pišejo bloge in se v živo javljajo z gore (Golob, 2008).

Tone Stroj in v knjigi *Gornišтво* meni, da »naravne lepote v človeku prebudijo estetski čut, smisel za grafično upodabljanje, za fotografiranje in filmanje ter za literarno izpoved. Zato nobena kulturna dejavnost človeka ne more najti drugje kot v naravi, ki je pravir človeške kulture in nudi toliko snovi za kulturno doživljanje in izpovedovanje«.

O alpinizmu kot kulturnem pojavu so razmišljali že mnogi pisci na začetku 20. stol., ko se je pisanje v alpinistiki malce bolj razširilo tudi v javnosti. Kulturni alpinizem je smisel in namen alpinizma iskal v človeku, povezanem z goro in ne v gori sami. Najznamenitejši predstavnik in avtor izraza kulturni alpinizem med obema vojnoma je bil dr. Henrik Tuma. V svoji knjigi pravi, da »nam alpinizem prinaša novo in boljšo vero v moč in voljo človeka. Tako so alpinisti sledniki nove etike, ki mora v bodočnosti prevladovati kulturnega človeka.

Alpinizem je torej z individualne psihološke strani samovzgoja človeka k najintenzivnejšemu spoznanju in izražanju samega sebe, s strani ljudske psihologije pa kulturni pojav drugega dela 19. stoletja, ki daje vedi, veri in umetnosti novih snovi in novih smeri. Alpinizem ni nič drugega kakor do sedaj najintenzivnejša obrnitev kulturnega človeka k prirodi« (Tuma, 1930). Ena od glavnih dejavnosti kulturnega alpinizma je bila izražanje lastnih doživetij v sliki in besedi. Tudi Mira Marko Debelak, slovita alpinistka, ki je prva preplezala Špikovo severno steno po direktni smeri, in ena najznamenitejših kulturnih alpinistk v 1. polovici 20. stoletja, je z izredno predanostjo počela oboje – plezala in izražala svoje doživljanje plezanja predvsem s predavanji in alpinističnimi spisi.

O alpinistični literaturi je pisal dr. Klement Jug, ki meni, da ima takšna literatura predvsem vzgojni pomen in namen. Pravi, da je prvi smoter, ki naj bi ga planinci dajali svojim opisom, v vzgoji mlajših planincev in v izpopolnjevanju planincev sploh. To pisanje naj bi povzročilo napredovanje v alpinističnih zmožnostih in dvig etičnega in s tem kulturnega trenutka v planinstvu, torej krepitev trdnih značajev. Jug tudi oriše tri tipe planinske ali alpinistične literature: znanstven/poučen referat, estetični umotvor (nekakšen doživljajski spis, zapisan po spominu) in bahavi spis (Jug, 1997). Če bi poskušali uvrstiti SSAL v enega od teh tipov, bi večino besedil prav gotovo uvrstili v drugi tip, torej med estetične umotvore, vendar je v

Jugovem času večina takšnih spisov predstavljala le kratke članke, ki so bili objavljeni v Planinskem vestniku ali kje drugje, zato pri pisanju tega članka prav gotovo ni imel v mislih potopisnih romanov in planinskih povesti.

Na vprašanje, zakaj alpinisti sploh pišejo knjige, je odgovor verjetno vsaj tako zahteven, po drugi strani pa preprost, kot na vprašanje, zakaj plezajo. Razlogov za pisanje je verjetno več. Eden od njih, malce klíšejski in romantičen je, da alpinist knjigo napiše kot izraz védenja in izkušenj, ki jih je dobil na plezalni turi ali odpravi. Čuti, da mora svojo zgodbo deliti tudi z drugimi ljudmi, ki takšnih izkušenj nimajo. Potem so tu še drugi razlogi, nekoliko bolj prozaični, ko alpinist knjigo napiše kot del sponzorskih obveznosti, da se o projektu, ki je bil denarno podprt, pač še nekaj časa govori, s tem pa seveda tudi o samem sponzorju. Nekateri v pisanju knjig vidijo priložnost za zaslužek, nekateri pa v tem iščejo potrditev samega sebe in svojih dejanj. Od avtorjevega talenta za pisanje, od občutka za literarno umetnost in od smisla za podajanje zgodbe je potem odvisen njegov literarni uspeh. Nekateri pisci alpinistične literature so v svojem pisanju pravi mojstri in branje njihovih besedil spominja na filozofsko-refleksivno literaturo v stilu Richarda Bacha, nekateri nikoli ne prestopijo meja potopisne literature, skoraj vsi pa pišejo po znanem fabulativnem vzorcu *želja – pristopni marš – vzpon – sestop*. V jedru vseh alpinističnih besedil pa je glavni motiv gore, ki vedno predstavlja središče alpinistove misli, besede in dejanja. V nadaljevanju te naloge se bom osredotočila na izražanje alpinistovega doživljanja gore z literarno izpovedjo.

4. GORA V MITOLOGIJI

Pri obravnavi motiva gore v sodobni slovenski alpinistični literaturi je nadvse pomembno, da raziščemo mitološko ozadje tega pojma. Pisci navedene literature prav gotovo pišejo o gorah na podlagi vedenja o simbolni in mitološki razsežnosti le-teh, pa naj bo to zavedno ali nezavedno. Globlji pomen gora je namreč že tako usidran v naše mišljenje, da se mnogokrat niti ne zavedamo, da jih doživljamo na tak način.

Miti in religije vedno sledijo nekim osnovnim arhetipom, ki veljajo za vse človeštvo. Med zelo pomembnimi in skoraj nujnimi za vse mitologije sveta je tudi lik gore (Campbell, 2007). Gora je od nekdaj, od pradavnine, človeku pomenila nekaj posebnega v smislu doživljanja pokrajine. Prav tako kot drugim naravnim danostim (vodi, ognju, drevesu, živalim, nevihti itd.) je tudi gori pripisoval nek višji pomen, ki mu je pomagal razumeti ustroj sveta. Na

začetku se je gorá predvsem bal, saj so ga s svojo nepristopnostjo, višino, velikostjo in predvsem oddaljenostjo odvrčale od tega, da bi se jim približal. Sčasoma je takšno strahospoštovanje dobilo religiozne razsežnosti, saj so gore v očeh davnih ljudstev postale domovanje bogov. Tako v mnogih svetovnih mitologijah srečamo goro kot vez med višjimi in nižjimi bitji, med nebom in zemljo. Gorski vrh se dotika neba in je obkrožen z oblaki, torej je simbol kraja, na katerem lahko človek vzpostavi stik z božjim. Je tudi kraj, na katerega se spušča božji duh ali duhovno razsvetljenje človeka. Zaradi svoje vertikalne oblike je gora simbolno postala os sveta; tudi hrbtnica ali steber sveta (Cummings, 2004: 319). Evrazijska izročila os sveta (axis mundi) imenujejo z različnimi imeni: kristalna, diamantna, zlata, srebrna, svetleča ali marmorna gora. Dvigala naj bi se iz zemeljske sfere visoko v nebo, s strmimi, gladkimi pobočji, zato naj bi bila človeku nedostopna. V slovenski mitologiji ima takšna gora ime steklena ali glaževnata gora, predstavlja pa božje domovanje (Šmitek, 1998: 48). Simbolika gore je odvisna od njene karakteristike – višine, vertikalnosti (strmine) in oblike. Zaradi višine gora simbolizira notranjo duhovno rast, ki jo dosežemo z velikim naporom, tako kot vrh gore dosežemo z mučnim vzponom, to pa je simbolika vzpenjanja na svete gore. Predstavlja tudi znanje, mišljenje, inteligenco, pozornost in notranje poznavanje samega sebe⁹ (Cummings, 2004: 318).

Stena (ali skala) kot del gore ima tudi močno simbolno težo, vendar se v mitologijah pojavlja manj kot sama gora. Predstavlja stabilnost, trajnost, varnost, krutost, zaupanje, hladnost in trdost. Živa stena pomeni človekov izvorni jaz, dvojna stena pa nebeška vrata v drugo dimenzijo. V krščanstvu predstavlja voda, ki teče iz stene, rešitev in krst (Cummings, 2004: 323, 324). Najbolj znana zgodba iz krščanstva, povezana z vodo, ki priteče iz skale, je iz Stare zaveze, bolj natančno iz časa Mojzesa, ko je le-ta izbrano ljudstvo Izraelcev iz egiptovskega suženjstva odpeljal v obljubljeni deželo. Na poti do tja so Izraelci večkrat izgubili zaupanje v Mojzesa in v Boga, enkrat tudi zato, ker jih je pestila huda žeja.

»Tedaj je Mojzes vpil h Gospodu: Kaj naj storim s tem ljudstvom? Še malo in kamnalo me bo. Gospod pa je rekel Mojzesu: Pojdi pred ljudstvom in vzemi nekaj izmed Izraelovih starešin! Tudi palico, s katero si udaril Nil, vzemi v roko in pojdi! Glej, jaz bom stal pred teboj tam na skali na Horebu. Udari na skalo in pritekla bo iz nje voda, da bo ljudstvo moglo piti! Mojzes je storil tako pred očmi Izraelovih starešin« (Ex

⁹ Simbolna razsežnost gore se pojavlja tudi v vsakdanjem komuniciranju, predvsem pa v literaturi, kjer jo veliko uporabljajo predvsem pesniki.

17, 4–7)¹⁰. Bog je torej uresničil svojo obljubo na gori Horeb in izvoljeno ljudstvo je spet zaupalo Mojzesu. Skala pa predstavlja tudi moč in zaklonišče, v kitajski simboliki je simbol trajnosti, moči, čvrstosti, stabilnosti in poštenja. Kot skala ali kamen je tudi stena v mnogih kulturah mišljena kot prebivališče bogov (v mitraizmu se je bog Mitra rodil iz skale) (Cummings, 2004: 323, 324).

4.1 SVETE GORE SVETA

4.1.1 GORA V SVETEM PISMU

Človeku, ki je vzgojen v duhu krščanstva, najprej na misel pridejo svetopisemske svete gore. Horeb, Sinaj, Karmel, Tabor, Golgota, Kalvarija, Oljska gora, Olimp ... vse to so gore, ki so po svoji religiozni razsežnosti znane predvsem evropskemu človeku, ki je največkrat vzgojen v duhu judovsko-grške kulture. Te in druge gore so v njihovem izročilu središče in navdih največjih duhovnih vzgibov; brez teh gora in vsega, kar je z njimi povezano, ni naše kulture (Trstenjak, Ramovš, 1993: 16). V Svetem pismu se namreč mnogo pomembnih dogodkov, tako v Stari kot v Novi zavezi, zgodi na ali v okolici gore. Odgovor na vprašanje, zakaj je temu tako, lahko najdemo v simbolnem pomenu gore, ki je razložen zgoraj. Naša kulturna tradicija je močno povezana s krščansko, obe pa sta v neki meri vplivali na avtorje SSAL, saj so bili vzgojeni v duhu te tradicije. Človek, ki je vzgojen v duhu kakršnekoli tradicije, povezane z religijo (pa naj bo to v Evropi, Afriki ali Aziji), svet okoli sebe dojema v luči védenja, ki ga je sprejel iz okolja. Pisci obravnavane literature (in ne samo oni, tudi drugi avtorji v slovenskem prostoru) gore dojemajo tudi skozi prizmo krščanskega nauka, ki je podan v Svetem pismu. Tipologija pojavljanja gore v Svetem pismu nam pomaga razumeti, zakaj avtorji SSAL goro doživljajo in se o njej izražajo tudi z religiozno metaforiko (gora kot bog, sveto ipd.). Predvidevamo, da je poleg ostalih verstev sveta, s katerimi se avtorji srečujejo na odpravah, tudi krščanska tradicija vplivala na doživljanje gore.

¹⁰ **Sveto pismo Stare in Nove zaveze:** Ekumenska izdaja z novim prevodom nove zaveze, Ljubljana, 1994. (Vsi svetopisemski navedki v tej nalogi so iz navedene izdaje Svetega pisma.)

Gora se v Svetem pismu pojavlja kot:

1. kraj žrtvovanja,
2. kraj stika z bogom ali molitve,
3. kraj svetišča in svetih govorov,
4. simbol trdnosti, oz. boga,
5. kot sinekdohična ponazoritev sveta.

1. Gora kot kraj žrtvovanja

Zgodba o Abrahamu govori o tem, kako je le-ta skoraj daroval svojega sina Izaka na gori, ki mu jo je pokazal Bog. »Rekel je: Vzemi svojega sina, svojega edinca, ki ga ljubiš, Izaka, in pojdi v pokrajino Moríjo in ga daruj tam v žgalno daritev na eni izmed gora, ki ti jo bom pokazal!« (Gen 22, 2). Še preden je Abraham uspel zaklati Izaka, se je oglasil božji glas in preprečil to človeško daritev. S svojo pokorščino in ubogljivostjo si je Abraham prislužil silno veliko potomstva in božji blagoslov.

Že v Stari zavezi so razni preroki napovedovali dogodke, povezane s težko pričakovanim mesijo (odrešenikom), za katerega je bil kasneje spoznan Nazarečan Jezus, pozneje imenovan Kristus. »Njegove noge stopijo tisti dan na Oljsko goro, ki je nasproti Jeruzalemu na jutranji strani, in Oljska gora se bo razklala po sredi od vzhoda proti zahodu in bo naredila velikansko dolino: polovica gore se umakne proti severu in polovica proti jugu« (Zah 14, 4). Jezus je v vrtu Getsemani (v slovenskem prostoru je dobil ime Oljska gora) in na gori Golgoti udejanjil svoje napovedi trpljenja in umrl na križu. »Ko so dospeli na kraj, ki se imenuje Golgota, to je lobanjska vzpetina, so mu dali piti vina, pomešanega z žolčem. Ko je poskusil, ni hotel piti« (Mt 27, 33–35). »Pripeljali so ga na kraj, ki se imenuje Golgota, to pomeni lobanjska vzpetina« (Mr 15, 22). »Nesel si je križ in šel ven proti kraju, ki se imenuje Lobanja, po Hebrejsko Golgota.« (Jn 19, 17)

2. Gora kot kraj molitve ali stika z bogom

Gora Sinaj¹¹ je v judovski mitologiji izjemno pomembna gora, saj je tam Bog z Mojzesom sklenil zavezo in mu dal deset božjih zapovedi. Vendar pa na goro ni smel stopiti nihče drug kot Mojzes, saj je Bog razglasil goro Sinaj za sveto goro, na katero je stopil celo sam. Gora Sinaj je v tej zgodbi predstavljena kot mogočna gora, ki jo objemajo plameni ognja, obkrožajo

¹¹ Tudi za muslimane je Sinaj sveta gora, saj je z njenega vrha Mohamed zaplaval v nebo. Njegova zvesta kamela, katere sled je še danes vidna v skalah, je takoj za njim zapustila goro na oblaku.

grom in strele, z nje pa se sliši trombe in silno močno tresenje. Na tak način je prikazano, da je bil sam Bog prisoten na njej. »Napravi za ljudstvo mejo okrog in reci: Varujte se stopiti na goro ali dotakniti se njenega vznožja; kdor koli se dotakne gore, mora umreti!« (Ex 19, 12). »Mojzes pa je odgovoril Gospodu: Ljudstvo ne more stopiti na goro Sinaj, kajti sam si nam zatrdil: Napravi mejo okoli gore in okliči jo za sveto!« (Ex 19, 23). »Vsa gora Sinaj pa se je kadila, zato ker je Gospod stopil nanjo v ognju in njen dim se je dvigal kakor dim topilne peči in vsa gora se je silno tresla. In glas trombe je bil čedalje močnejši. Mojzes je govoril, Bog pa mu je odgovarjal z gromom. Gospod je torej stopil na goro Sinaj, na vrh gore, in Gospod je poklical Mojzesa na vrh gore. Mojzes je stopil gor.« (Ex 19, 18–20). Ta dogodek je opisan tudi v 5. Mojzesovi knjigi, ki se imenuje Deuteronomium, v kateri Mojzes izraelskemu ljudstvu ponavlja postavo, ki mu jo je dal Bog. »Šel sem na goro, da prejmem kamniti tabli, tabli zaveze, ki jo je Gospod sklenil z vami, in sem ostal na gori štirideset dni in štirideset noči; nisem jedel kruha in ne pil vode.« (Dt 9, 9). »Tedaj sem se obrnil in šel z gore; gora je gorela v ognju, obe tabli zaveze pa sem imel v rokah.« (Dt 9, 15).

V Novi zavezi beremo o Jezusu, ki je za časa svojega življenja veliko molil in velikokrat je šel molit tudi na goro. »Tiste dni je šel na goro molit in vso noč je prečul v molitvi k Bogu« (Lk 6, 12). »Nato je šel na goro in poklical k sebi, katere je sam hotel. In prišli so k njemu« (Mr 3, 13). Jezus je nekega dne peljal tri svoje učence na visoko goro in jim tam pokazal svoje Božje veličastvo, nebeško slavo. Učenci so popadali na kolena in slavili ter molili Boga. Ta dogodek je bolj znan kot *Spremenjenje na gori*, v Svetem pismu pa je opisan takole: »Šest dni potem vzame Jezus s seboj Petra, Jakoba in njegovega brata Janeza in jih povede na visoko goro, na samo. Vpričo njih se je spremenil. Njegov obraz se je zableščal kakor sonce in njegova obleka je postala bela kakor luč« (Mt 17, 1–3). »Čez šest dni vzame Jezus s seboj Petra, Jakoba in Janeza in jih same povede na visoko goro v samoto. Tam se je vpričo njih spremenil. Njegova oblačila so se svetila bleščeče belo, da jih tako ne more pobeliti noben belivec na svetu« (Mr 9, 2–4).

3. Gora kot svetišče in kraj svetih govorov (srečanj)

V Stari zavezi je vrh gore velikokrat predstavljen kot sveti kraj ali svetišče – lahko gre za svetišče malikov ali za svetišče Gospoda, Boga: »Spoznali boste, da sem jaz Gospod, ko bodo njihovi pobiti ležali sredi malikov okoli njihovih oltarjev, na vsakem visokem hribu, na vseh vrhovih gora, pod vsakim zelenim drevesom, pod vsako košato terebinto, na kraju, kjer so vsem svojim malikom darovali prijetno dišavo« (Ez 6, 13). »Na vrhovih gora opravljajo daritve in na hribih zažigajo kadilo, pod hrastom in topolom, pot terebinto, kjer je hladna senca! Zato se vaše hčere vdajajo nečisto sti in vaše snahе prešuštvujejo« (Oz 4, 13). »Zgodilo se bo v prihodnjih dneh, da bo gora hiše Gospodove postavljena na vrhu gora in se bo dvigala nad griči ...« (Mih 4, 1). »Tako govori Gospod: »Vrnem se na Sion in sredi

Jeruzalema bom prebival. Jeruzalem se bo imenoval zvesto mesto in gora Gospoda nad vojskami sveta gora» (Zah 8, 3). »Zgodilo se bo poslednje dni: gora hiše Gospodove bo stala vrh gora, vzvišena nad griči. In vrela bodo k njej vsi narodi ...« (Iz 2, 2). »Njegova sveta gora, prekrasna višina, je veselje vse zemlje; gora Sion, vzvišeni vrh, je mesto velikega kralja« (Ps 48, 3). »... naj se veseli Sionska gora, naj se radujejo Judova mesta zavoljo tvojih sodb. Preglejte in prehodite Sion, preštejte njegove stolpe« (Ps 48, 12–13).

Med najbolj slavnimi Jezusovimi govori, ko je učil ljudi s prilikami in podobami, je prav gotovo *Govor na gori*. Ta govor vsebuje nekatere najbolj znane prilike in molitve, ki še danes najbolje označujejo Jezusovo skrivnostno osebnost in njegov nauk (Blagri, Ljubezen do sovražnikov, Zaklad v nebesih, Prilika o soli in luči, O zaupanju in zaskrbljenosti O lažnih prerokih itd.). »Ko je zagledal množice, se je povzpел na goro. Sedel je in njegovi učenci so prišli k njemu. Spregovoril je in jih učil.« (Mt 5, 1–2)

Gora pa je tudi eden od krajev, kjer se je Jezus srečal s hudičem. Na začetku njegovega javnega delovanja je hudi duh (hudič) Jezusa skušal na tri načine: po štiridesetih dneh posta mu je predlagal, naj iz kamnov naredi kruh, odvedel ga je na visok tempelj in ga prepričeval, naj se vrže dol, naposled pa ga je odpeljal še na visoko goro in mu obljubil vsa kraljestva sveta, če bi ga Jezus le častil. »Zopet ga hudič vzame s seboj na zelo visoko goro. Pokaže mu vsa kraljestva sveta in njihovo slavo ter mu reče: Vse to ti bom dal, če predme padeš in me počastiš« (Mt 4, 8–10).

4. Gora kot simbol trdnosti, upanja, življenja oz. boga

Ko je Mojzes izbrano ljudstvo Izraelcev iz egiptovskega suženjstva odpeljal v obljubljeno deželo, so na poti do tja Izraelci večkrat izgubili zaupanje v Mojzesa in v Boga, enkrat tudi zato, ker jih je pestila huda žeja: »Tedaj je Mojzes vpil h Gospodu: Kaj naj storim s tem ljudstvom? Še malo in kamnalo me bo. Gospod pa je rekel Mojzesu: Pojdi pred ljudstvom in vzemi nekaj izmed Izraelovih starešin! Tudi palico, s katero si udaril Nil, vzemi v roko in pojdi! Glej, jaz bom stal pred teboj tam na skali na Horebu. Udari na skalo in pritekla bo iz nje voda, da bo ljudstvo moglo piti! Mojzes je storil tako pred očmi Izraelovih starešin« (Ex 17, 4–7)¹². Bog je torej uresničil svojo obljubo na gori Horeb in izvoljeno ljudstvo je spet zaupalo Mojzesu.

¹² **Sveto pismo Stare in Nove zaveze:** Ekumenska izdaja z novim prevodom nove zaveze, Ljubljana, 1994. (Vsi svetopisemski navedki v tej nalogi so iz navedene izdaje Svetega pisma.)

V Stari zavezi se gora večkrat pojavi kot simbol neke pozitivne lastnosti, ki jo ima Bog, lahko pa gora predstavlja Boga: »Tvoja pravičnost je kot božje gore, tvoje sodbe so kot globoko morje: ljudem in živalim pomagaš Gospod« (Ps 36, 7). »... Kateri zaupajo v Gospoda, so gora Sion, ki se ne premakne, ki ostane na veke. Jeruzalem obdajajo gore, tako obdaja Gospod svoje ljudstvo zdaj in na veke« (Ps 125, 1–2). »Tako govori Gospod nad vojskami, Izraelov Bog: V bodoče, ko spremenim njih usodo, bodo govorili tole besedo v Judovi deželi in njenih mestih: »Blagoslovi te Gospod, pašnik pravičnosti, sveta gora!« (Jer 31, 23). »Tedaj se je hkrati razdrobilo železo, bron, srebro in zlato ter bilo kakor pleve na poletnih gumnih. Veter jih je odnesel, nikakršnega sledu jim ni bilo več najti. Kamen pa, ki je zadel podobo, je postal velika gora in je napolnil vso zemljo« (Dan 2, 35)

5. Gora kot del sveta ali kot sinekdohična ponazoritev sveta

Že v prvi knjigi Stare zaveze Genesis so gore omenjene kot prva stvar na svetu, ki je ugledala nebo. »Vode pa so dalje upadale vse do desetega meseca; prvi dan desetega meseca so se prikazali vrhovi gora« (Gen 8, 5). »Zamajala se je zemlja in se stresla, temelji gora so strepetali, zamajali so se, ker se je razsrdil« (Ps 18, 8). »... v njegovi roki so globine zemlje, višine gorá so njegove ...« (Ps 95, 4). »Naj vriskajo skalarji, glasno zakličejo z vrha gorá! Naj dajejo čast Gospodu in oznanjajo njegovo slavo na otokih!« (Iz 42, 12). »Iz vseh svojih gora naredim pot, moje ceste bodo nasipane.« (Iz 49, 11) »Zgodilo se bo tisti dan, da bo z gora kapljalo novo vino in s hribov bo teklo mleko, po vseh Judovih strugah bodo žuborele vode. Studenec bo izviral iz hiše Gospodove in bo namakal Sitimsko dolino« (Joel 4, 18). »Glej, prišli bodo dnevi, govori Gospod, ko bo stopal orač tesno za žanjcem in tlačilec grozdja za sejalcem; z gora bo kapljal vinski mošt in teklo bo z vseh gričev« (Am 9, 13). »Poslušajte vendar, kaj Gospod govori: »Vstani, pravdaj se v pričo gora in hribi naj čujejo tvoj glas!« (Mih 6, 1).

4.1.2 DRUGE SVETE GORE

Na svetu je veliko svetih gora, ki mnogim ljudem predstavljajo središče ali zelo pomemben del njihove religije. Častijo jih kot nedostopne in svete kraje, ki so ponavadi povezani z zelo starimi mitološkimi izročili. Podobno kot v judovsko-krščanskem izročilu je sveta gora lahko kraj žrtvovanja, kraj stika z bogom/bogovi ali svetišče, lahko gre za prebivališče bogov ali za kraj, kjer se je zgodilo nekaj pomembnega v določenem verskem izročilu.

4.1.2.1 Grška mitologija

Gora Olimp je v grški mitologiji prebivališče, panteon bogov, na katerega se je po zmagi nad Giganti (Titani) prvi naselil vrhovni grški bog Zevs. Odtod je s pomočjo drugih božanstev

krožil usodo ljudi in polbogov. Poleg Zevsa je na Olimpu živel še enajst pomembnih bogov grškega panteona: Hera, Pozejdon, Ares, Hermes, Hefajst, Afrodita, Atena, Apolon in Artemida so bili vedno člani dvanajsterice, Hestija, Demetra, Dioniz in Had pa so se menjali na položaju. Had je bil vedno eden izmed glavnih bogov, vendar je živel v podzemlju, kjer je vladal mrtvim, in ne na Olimpu. Hestija je prepustila svoje mesto Dionizu, da bi lahko živel med ljudmi, Demetra pa je vsakih šest mesecev zapustila Olimp in se pridružila Perzefoni v podzemlju, kar je povzročilo zimo. Vrh gore, kjer so živeli bogovi, je bil prizorišče zabav s petjem in plesom, kjer so se bogovi gostili ter pili božansko pijačo (nektar) in jedli ambrozijo (Wikipedia). O tem piše tudi dr. Henrik Tuma: *»Visoke, nepristopna gore so bile starim narodom, Grkom in Rimljanom, odvrčajoče, tajinstvene in posvečene. Gore in gozdovi so bili stanovališča zlih duhov, demonov, besov, Olimp 2981 m je bil sedež bogov Kronidov. Grški geograf Strabo imenuje goro Parnas 2459 m, raz katero se v čistih dneh vidi vsa Grčija, božanstveno«* (Tuma, 1930: 17).

4.1.2.2 Hinduizem in budizem

Himalajske gore so hindujcem in budistom, ki prebivajo v njihovi senci, od nekdaj svete, s tem pa tudi nedostopne (prvotno so bile seveda nedostopne in s tem svete). Braco Zavrnik v svoji knjigi *Pet zakladnic velikega snega* pravi, da je »Himalaja tako gosto naseljena z nebeškimi bitji, da pravzaprav ne veš, ali je ta belo modrikasto zelenkasti lok, ki se razteza kakšnih dva tisoč štiristo kilometrov od Kašmira na zahodu do Sikima na vzhodu, sploh snoven, ali pa je mogoče le sanjski odsev nebes na zemlji. Hinduji so ta svet imenovali za Domovanje snega. Oni vedo, zakaj v njem vladajo večne zime in neurja, zakaj je na vršacih, ki prebadajo nebo, zraka komaj za vzorec. Tako je po volji bogov, ki ne marajo, da bi njihov mir motila zemska bitja. Himalajski snežniki niso prostor ne za človeka ne za druga mesena bitja.«¹³

Stari hinduistični mit govori o stvarjenju sveta, pri čemer je lik gore v ospredju. Govori o času na samem začetku zgodovine vesolja, ko je med bogovi in njihovimi večnimi sovražniki protibogovi divjala ena od nešteti vojn. Toda odločili so se, da se končno pobotajo in skupaj spinjijo vesoljsko morje Mlečni ocean, da bi dobili maslo nesmrtnosti ali ambrozijo. Za

¹³ Braco Zavrnik: *Pet zakladnic velikega snega*. Maribor, Založba Obzorja, 1987 (8).

vreteno so vzeli kozmično goro, kot vrh za sukanje pa so okoli nje ovili kozmično kačo. Vsak na svojem koncu so jo potegnili, da se je kozmična gora zavrtinčila. Po tisočih letih pinjenja se je iz vode prikazal velikanski črn oblak strahovito strupenega dima in morali so prenehati. Prodrli so do nezaslišanega vira moči in seveda so najprej doživeli njene smrtonosne, negativne učinke. Da bi mogli nadaljevati, je moral eden od njih pogoltniti strašljivi dim, in to je storil grozljiv, demoničen in pogumen bog Šiva. Bogovi in protibogovi so uspešno nadaljevali s pinjenjem in sčasoma je morje porajalo čudovite stvari: luno, sonce, slona z osmero trupi, sijajnega konja, zdravila in na koncu še veliko bleščečo posodo, polno ambrozijskega masla (Campbell, 2007: 19, 20). Kot je razvidno iz zgodbe, je imela gora tu izjemno pomembno vlogo, saj predstavlja nekakšno orodje za stvarjenje stvari. To lahko primerjamo z modernimi simbolnimi razsežnostmi gore, saj je vzpenjanje po njej in dosega cilja (vrha) za današnjega človeka orodje za odkrivanje samega sebe – svojih značilnosti, zmožnosti in meja, kar je na nek način tudi stvarjenje neke nove resničnosti, tokrat znotraj človeka.

Ena od najbolj znanih svetih gora je Kailas, ki velja v hinduizmu za popek sveta. Vrh gore je Brahma, stvarnik sveta, namenil svojemu nasprotju, vesoljnemu rešitelju Šivi, ki je na zasneženem vrhu osamljen, mračen in predan odpovedi tisočletja in tisočletja globoko meditiral. Od drugih bogov se je razlikoval po tem, da se ni menil za bogastvo in slavo, njegova podoba pa je ena najstrašnejših v hindujski mitologiji: okoli vratu ima strupeno kačo, stegna ima povita s krvavo slonovo kožo, jezdi na biku in obiskuje sežigalnice mrtvih ob sveti reki. Za ženo si je vzel prelepo Umo, hči gospodarja himalajskih gora Himavata. Lepotica, nebeško dete, si po potrebi nadene tudi drugo podobo: postane boginja Kali, krvava zaščitnica smrti (Zavrnik, 1987: 8).

Mitološka gora vseh Indijcev Meru ali Sumeru je segala v vrtoglave višine, vse do zvezd, Venere, Lune in Sonca. Indijsko izročilo pravi, da je gora Vidhya hotela prerasti najvišjo goro Meru in privabiti k sebi Sonce, Luno in zvezde. Povišala se je že toliko, da je ovirala pot Sonca, potem pa jo je modrec Agastya prosil, naj se zniža, da bo lahko prek nje prišel na drugo stran, kar se je tudi zgodilo (Šmitek, 1998: 54). Po nekem drugem izročilu Meru in Mandara hindujcem predstavljata središče vesolja, svete pa so še že omenjena Kailaš, Mačapučare, Gaurišankar, Nanda Devi, Kančendzenga, Šivling ... Na nekatere od njih je plezalcem dostop prepovedan, zato so mnoge od njih prav iz tega razloga še danes deviške.

Pravzaprav so vse gore v Himalaji svete (sploh tiste najvišje), kar izpričujejo tudi njihova imena (Boginja mati Zemlje/Sagarmata/Everest, Tista, ki se dotika neba/Chomolungma, Turkizna boginja/Čo Oju, Božanski tron/Phari Lapcha, Ležeči bog/Jannu ali Kumbakarna ...)

Mnoge religije npr. budisti, džainisti, hinduisti, celo staroveški Azteki in Egipčani so gradili svoje templje in pagode v obliki večnadstropne kozmične gore z rajem na vrhu in grozljivim peklom spodaj. Tako tudi budisti poznajo tantrično pot h končnemu razsvetljenju, nekakšne stopnje človekovega življenja. Tako je na najnižji ravni svetišč upodobljeno spolno oz. telesno izražanje človeka. Izredno nazorne, slikovite rezbarije in poslikave prikazujejo različne seksualne položaje, više na pagodi pa so prikazani bogovi in boginje na višjih stopnjah transcendence, in nazadnje v lotosovem cvetu, simbolu popolnega zlitja duhovnega in telesnega. Eden najznamenitejših takšnih svetišč je stupa Bodnath v središču nepalskega Katmanduja, ki po veri tamkajšnjih budistov najčisteje izraža Budovo razsvetljenje (Kozinc, 1998: 108).

4.1.2.3 Afriška verstva

Tudi afriška celina ima svoje »gorske« mite, saj so gore v Afriki še toliko bolj posebni kraji, kjer se iz popolne ravnine in vročega tropskega ali savanskega podnebja dvigujejo visoke, tudi do 6000-metrске vzpetine. To še posebej velja za Kilimanjaro, okoli katerega se je skozi tisočletja spletlo mnogo legend.

Afriška legenda razlaga nastanek treh vrhov masiva Kilimanjaro takole: oba glavna, sosednja vrhova Kilimanjara, Kibo in Mawenzi, sta brata, ki pa se v davnini nista najbolje razumela. Med seboj sta si različna, kot si le moreta biti. Kibo je starejši, s 5895 metri višji, pa tudi bolj dobrodušen. Je dokaj pravilne stožčaste oblike s strmimi, enakomernimi pobočji, ki so le ponekod prekinjena s prepadnimi ostenji. Prisekan vrh, ki skriva od spodaj nevidno ognjeniško žrelo, je pokrit z bleščečo belo krono večnega snega in ledu, katerega jeziki se po žlebovih in soteskah spuščajo proti nižinam Drugi glavni vrh Kilimanjara, 5148 metrov visoki Mawenzi pa je mračen, bolj divji, razsekan v rjavordeče prepade, ozaljšane z vrtoglavimi stolpi, ostrimi grebeni, temačnimi soteskami in redkimi lisami snega; kot bi z nebrzdano divjostjo hotel preseči večjo višino starejšega brata. Tako razbit naj bi bil, ker ga je med davnim sporom starejši, višji in močnejši Kibo v pretepu grdo zdelal (Tomazin, 1993: 55–56). Ena izmed starih afriških legend o nastanku gora tako pravi, da je bila Zemlja v

davnini ravna kot morje. Nekoč pa si je zaželela pogovora z Nebom in se počasi dvignila v višave vse do Neba in dolgo sta se pogovarjala. Potem se je Zemlja vrnila, vendar so bili nekateri njeni deli utrujeni in so omagali na pol poti. Ti so tam za vedno ostali okameneli, visoko dvignjeni nad ravninami, vmes med nebom in Zemljo – gore in hribi (Tomazin, 1993: 15).

4.1.2.4 Druga verstva

Navaho Indijanci so v svoji mitologiji častili štiri svete gore, v tradicionalni novozelandski kulturi imajo gore duhovno moč in simbolizirajo klenost, moč in trdnost ljudstva, avstralski domorodci aboridžini častijo Ayersovo skalo ali Uluru, Uraltajci Sumeru, v nordijski mitologiji se pojavi Himinbjorg (izpričan v starem epu Edda), na Japonskem je sveta gora Fidži. Daoizem na Kitajskem časti pet gora, ki predstavljajo pet osnovnih elementov – les (rast), ogenj (vrhunec), zemlja (ravnovesje), kovina ali zlato (upadanje) in voda (dno) oziroma s kitajskimi imeni Mu, Huo, Tu, Jin in Shui. Na Kitajskem je zaradi velikih dimenzij in mogočne podobe gora postala simbol veličine in vzvišenosti, ki sta tudi lastnosti carja. Ameriški domorodci srednjeameriške predkolonialne kulture so gore povezovali z rodovitnostjo, predvsem z ženskim božanstvom materinstva. Na gori Tepeyac v Mexico Cityju je tempelj posvečen boginji materi Tonantzin. Kasneje, v času po pokristjanjevanju, je kraj postal znan po prikazovanju Guadalupške device (Marije, Božje matere), katere simbol je postal trikotnik, ki predstavlja obliko gore (Sheperd, 2002: 49).

Zanimivo je, da so tudi evropske alpske gore vznemirjale ljudi, ki so živeli pod njimi, o tem zopet beremo pri Tumi: *»Tudi starim Germanom in Slovenom so bile gore in gozdovi bivališče škratov in vil. Še v XIV. Stoletju je mestni svet v Lucernu v Švici zagrozil hribolazcem za pristop na goro Pilatus 1920 m težke kazni, ker so po njegovem pečevju gospodarili hudičji spaki. Dejanski je bilo leta 1387 kaznovanih šest duhovnikov iz Lucerna, ki so polezli nanj, na dolgotrajno ječo. Albert von Bronstetten še leta 1481. v opisu Švice trdi, da je gora Rigi ne le središče Švice, ampak vse Evrope in obenem sedež blaženih duhov. Ko je leta 1518. poskusil St. Gallenski župan de Watt z nekaterimi učenjaki zlesti na Pilatus, pokazala se jim je baje pošast Poncija Pilata, da so od groze vsi zbežali«* (Tuma, 1930: 19).

4.1.2.5 Literarna gora

Pri primerjavi kozmične gore iz Ved in drugimi mitološkimi variantami je vsekakor nujno omeniti še eno, bolj literarno »kozmično goro«, in sicer v Dantejevi *Božanski komediji*. Dante je v svojem velikem delu razprostrl videnje vesolja, ki je vzorno zadovoljilo potrjene religiozne in sprejete znanstvene zamisli tistega časa. Ko je bil Satan zaradi svoje ošabnosti izgnan iz nebes, naj bi kot žareč komet padel na zemljo in se nato prebil vse do njenega središča. Ogromen krater, ki ga je izvrtal, je postal ognjena jama Pekla, velikanska gmota izpodrinjene zemlje, iztisnjene na nasprotnem polu, pa je postala Gora vic, ki jo Dante predstavlja na Južnem polu kot vzpenjajočo se pot v nebesa. Po njegovih besedah vso južno poloblo prekriva voda, iz katere se dviguje ta mogočna gora. Na njenem vrhu leži zemeljski Raj, iz katerega pritekajo štiri blagoslovljene reke, opisane v svetih besedilih. Ko je Kolumb konec 15. stoletja odkrival svet, je verjetno še verjel v staro simbolno, mitološko geografijo, v ta srednjeveški mit o antipodni gori, saj iz njegovih ladijskih dnevnikov to lahko razberemo. Menil je namreč, da ladja pluje proti severu hitreje, ker se spušča po vznožju mogočne kozmične gore, ko je plul skozi ustje Orinoka pa je bil prepričan, da je to ena od štirih rajskih rek (Campbell, 2007: 5, 6).

4.1.2.6 Triglav

Pri raziskovanju mitoloških gora in simbolne razsežnosti le-teh seveda ne moremo mimo slovenske gore, 2864 metrov visokega Triglava, ki že od nekdaj navdihuje okoliško prebivalstvo, skozi zgodovino pa je postal pravi narodni simbol slovenstva. Izrisan je v grbu, na zastavi, na uradnih listinah in še kje. Med drugo svetovno vojno je bil simbol Osvobodilne fronte in upora proti okupatorju; marsikateri zid stare hiše še danes krasi slavna skica trojne gore s kratico OF. Velja nenapisano pravilo, da pravi Slovenec postaneš šele, ko osvojiš vrh Triglava. S svojo mogočno podobo navdihuje umetnike, znanstvenike, alpiniste in turiste. Čeprav je danes bolj dostopen kot kdaj koli in se nanj vzpenja množica ljudi z vseh koncev sveta, še vedno skriva v sebi neko mitično in religiozno razsežnost, ki mu daje tisto pravo identiteto gorskega božanstva. Triglav je tako slovenski Olimp, Meru, Kailas, Sinaj in še kaj. Marsikateri slovenski pesnik je oči obračal k tej gori in njeno veličino ali milino opisal v katerem od svojih stihov: Vodnik v odi *Vršac*, Matija Zemljč–Slavin v pesmi *Oj, Triglav moj dom*, Gradnik v pesmi *Triglav*, Župancič v pesmih *Velika, velika, o veličastna* in *Na vrheh*,

itd. Mnogi pisci, gorniki, mitologi, znanstveniki in občudovalci starejšega in modernega časa so se že razpisali o njem, veliko knjig mu je posvečenih – tudi izpod peresa tujcev.

Dr. Julius Kugy, eden najbolj zavzetih častilcev triglavskega pogorja in nasploh Julijskih Alp, je zapisal besede, ki povedo vse: »*Triglav je več kakor lepa, visoka in ponosna gora – Triglav je kraljestvo lepote in čudes.*« Posvetil mu je obsežno knjigo *Pet stoletij Triglava*, ki jo je v slovenščino prva prevedla Mira Marko Debelak, in tako postal del slovenskega triglavskega izročila. Mnogi slovenski učenjaki so se ukvarjali s triglavsko floro, favno, geologijo, etnologijo, zgodovino, glaciologijo, meteorologijo, kroniko vzponov in osvajanj vrha in z opisom življenja v njegovi ožji in širši okolici. Po Kugyju je bila Mira M. Debelakova prva, ki se je lotila zbiranja podatkov in organizacije nastanka prvega *Triglavskega zbornika* izpod slovenskega peresa. Sodelovali naj bi mnogi priznani strokovnjaki: dr. Josip Tominšek, dr. Rajko Ložar, dr. Jože Hauptman, dr. Oskar Reya, dr. Anton Mrak, Edo Deržaj in sama Debelakova, vendar do izdaje zbornika zaradi druge svetovne vojne in založniških zapletov žal nikoli ni prišlo. Leta kasneje je izšla knjiga *Triglav gora in simbol*, avtorjev Evgena Lovšina, Stanka Hribarja in Mihe Potočnika, ki je pomenila velik poklon dogodkom, ki so se zgodili na Triglavu, v njegovih stenah in v okolici. Miha Potočnik je Triglavu posvetil hvalospev, ki jasno izraža odnos slovenskega človeka do te gore: »*Triglav obvladuje, prevladuje in zbira vse okrog sebe, si vse podreja, se vpleta v zgodovino, v čustvo in zavest vsega naroda, ki biva pod njim in daleč okrog njega. Že več kot tisoč štiristo let navdihuje umetnike, hrabri drzne, tolaži razžaljene in žalostne, dviga naše misli in stremljenja v višave in strmo vztraja, kljubujoč vsem viharjem in neurjem, vsem plazovom, vsem resnicam in vsem zmotam. Triglav ni samo gora, ni samo gorsko kraljestvo, ni samo gora bajk ali gora podjetnih gornikov. Triglav je tudi večni simbol in neizbrisni pečat našega tisočletnega obstanka in priča neuničljive vztrajne volje, da z njim vred živimo do konca*« (Lovšin, Hribar, Potočnik, 1979: 299).

Triglav, njegova severna stena in predvsem njegov vrh, so v slovenski zgodovini igrali pomembno vlogo pri krepitvi in širitvi narodne zavesti. Najbolj odmevno dejanje v tem kontekstu je storil dovški »triglavski« župnik Jakob Aljaž, ki je kupil vrh Triglava in na njem postavil stolp, da bi Triglav vendar ostal slovenska zemlja. Nekoliko manj slikovita, a zato nič manj pomembna dejanja so se dogajala v severni steni, kjer so nemški in slovenski plezalki leta in leta tekmovali v osvajanju smeri in variant prehodov. Prvi, ki so jo preplezali, so bili že v 19. stoletju trentarski divji lovci; po vsej verjetnosti se je preko levega dela stene prvi prebil

divji lovec Ivan Berginc–Štrukelj, vendar je zaradi strahu pred roko pravice njegov vzpon dolgo ostal v tajnosti. V literaturi se pojavlja podatek, da so steno prvič preplezali leta 1906 nemški plezalci, prvi uradno priznan slovenski vzpon pa se pripisuje dr. Henriku Tumi in njegovemu vodniku Jožetu Komacu, ki sta v letu 1910 preplezala *Slovensko smer*. Zanimiv je tudi podatek, da je v tem delu stene plezal Komac sam že kako leto pred vzponom s Tumo. Najprej divji lovci in gorski vodniki domačini z nemškimi klienti, pa nemški alpinisti, nato Skalaši, dr Klement Jug, Deržaj, Debelakova in ne nazadnje Joža Čop s soplezalko Pavlo Jesihovo (po drugi svetovni vojni leta 1945 sta /oba že ostarela in utrujena od vojne/ preplezala osrednji steber, ki je dolgo veljal za največji problem Stene in je še danes spoštovanja vreden vzpon šeste stopnje) in nato Belak, Kunaver in Sazonov v prvi zimski ponovitvi Čopovega stebra leta 1968 so v Steni pustili neizbrisljiv pečat slovenskega poguma, klenosti in ponosa. Danes vodi preko strme Stene več kot 100 smeri in variant vseh težavnosti. To, kar za »pravega« Slovenca pomeni vzpon na vrh Triglava po eni od mnogih markiranih poti, za pravega slovenskega alpinista pomeni plezanje v Steni. Tine Mihelič v knjigi *Slovenske stene* to lepše pove z besedami: *»Kot je Triglav za Slovence pravcati mit in simbol zdrave in klene narave našega naroda, tako nam Triglavska stena pomeni simbol našega alpinizma in plezalstva. Tako zelo je naša in domača, da ji nič več ne rečemo Triglavska severna stena, ampak kar ljubkovalno Stena. Zgodovina dokazuje, da nam je že od nekdaj pri srcu. Tujcem nismo nikoli kaj prida zamerili, če so si (plezalsko) prisvojili katerokoli drugo steno. Če pa jim je uspelo osvojiti kako triglavsko lovoriko, se je Slovenec počutil globoko užaljenega in prizadetega. To je našemu človeku povsem razumljivo in naravno, kajti Triglav in njegovo Steno nosimo Slovenci v srcu«* (Mihelič, Zaman, 2003: 190).

Z vprašanji zakaj, kako in kdaj je ta gora dobila simbolne razsežnosti, od kje ji ime in kako je postala pomemben del slovenskega mitološkega izročila, se bom ukvarjala v nadaljevanju tega poglavja.

Največ polemik in razprav je bil Triglav deležen zavoľjo svojega imena. Pojavlja se več različic imen (Triglav, Trgwou, Triglaus, Triglous, Trigelawus, Tryglav ipd.), vendar vse kažejo na to, da je ime gora dobila bodisi po staroslovanskem bogu vojne in sonca Triglavu bodisi zaradi svoje oblike, ki kaže tri vrhove oz. tri glave. Nobena od predpostavk ni bolj ali manj verjetna, obe sta bili deležni približno enakega zagovarjanja.

Glede predpostavke, da se gora imenuje po slovanskem bogu, ki naj bi imel tri glave, velja omeniti simboliko števila tri. To število namreč izraža razumski ali duhovni red v Bogu, kozmosu ali človeku, združuje troedinost živega bitja. Kitajci denimo pravijo, da je tri popolno število, kristjanom predstavlja popolnost božje enotnosti enega boga v treh osebah (Sveta trojica, en sam Bog), v budizmu Trojni dragulj ali Triratna predstavlja Budo, Dharmo in Sangho, tudi v hinduizmu je božja manifestacija trojna v manifestaciji Trimurti – Brahme, Višnuja in Šive. V svetovni mitologiji je polikefalnost (večglavost) nekaj povsem običajnega. Npr.: kača naga s sedmimi glavami simbolizira neskončno plodnost, antična troglava boginja razpotij Hekata, troglavi pes čuvar pekla Kerber, dvoglavi Janus, egipčanski bog Amon ima štiri glave, troglavi Indra, večglavi zmaji, kače, ribe, demoni, bogovi itd. Trikefal ali triglav pa se v keltskem panteonu pojavlja zelo pogosto. Gre za trojne osebnosti ali osebnosti v trojicah, hkrati pa lahko takšen lik interpretiramo tudi kot tri različna stanja istega bitja (spanje, sanje, bedenje), prehode skozi tri različne svetove (nebo, zrak, zemlja) ali časovne prehode (preteklost, sedanjost, prihodnost). Ovsec meni, da je polikefalnost ena od glavnih, še danes težko razložljivih, značilnosti baltsko/polabskih bogov: Starec pri Ostjakih in Samojedih, slovanski Svantovid ali Svetovid, Rujevit itd. Med trikefalnimi bitji pa je najbolj znan slovanski bog Triglav, ki je vedno prikazan s tremi glavami, ki predstavljajo poklon njegovi univerzalni prevladi nad nebom, zemljo in podzemljem (Šaver, 2005: 225, 226, 227).

Vprašanje, ali je gora nad Bohinjem resnično poimenovana po slovanskem bogu Triglavu, je burilo duhove že v razsvetljenskem obdobju, saj se je z njim veliko ukvarjal že zgodovinar in dramatik A. T. Linhart v svoji knjigi *Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije* (1791). Tu ob navedbi božanstev Svantovida, Beliboga in Černiboga omenja tudi boga Triglava, ki ga povezuje z goro Triglav na Kranjskem: »Triglav, kot pove ime troglavi bog, ker so mu pripisovali oblast nad zrakom, zemljo in vodo. Častili so ga predvsem Slovani, bivajoči v Severni Nemčiji, kjer so mu zgradili imenitne templje. Gora Triglav v Bohinju, polna razkošnih prizorov divje naravne lepote in najvišji vrh na Kranjskem se menda imenuje po tem božanstvu« (Linhart, 1981: 260). Z njim so se strinjali tudi poznejši raziskovalci Triglavovega imena, posebej še Davorin Trstenjak, ki je bil mnenja, da je Triglav sončno božanstvo – Trojan, jutranje pomladno sonce, ki so ga častili v Bohinju. Tudi Adolf Gstirner in filolog Gregor Krek sta mnenja, da je Triglav poimenovan po božanstvu, saj naj bi boga Triglava častili tudi v naših krajih. Mnenju se pridružujejo še Kugy, Fran Orožen, Kelemina in drugi (Lovšin, Hribar, Potočnik, 1979: 13, 14). Ta teza pa je bila mnogokrat

deležna dvoma, saj za to ni nobenega dokaza; kot pravi Damjan Ovsec, Triglav ni bil nikoli vseslovanski bog, ampak samo lokalno sončno božanstvo baltskih Slovanov (Šaver, 2005: 227). Zato je bila druga predpostavka, da naj bi Triglav dobil ime po svojih treh vrhovih, deležna precejšnje pozornosti. Tudi tu so se mnenja kresala, vsak je namreč videl goro s svojega zornega kota, zato so nekateri videli tri vrhove (Melik, Rus), nekateri dva (Seidl), nekateri samo enega (Gstirner, Kugy, Tuma), nekateri pa celo šest vrhov. Dejstvo je, da ob pogledu na goro z Ljubljanske kotline res pomislimo na goro s tremi vrhovi, saj se poleg glavnega vrha razločno vidita še dva stranska. Tudi iz Bohinja je slika precej podobna, če pa goro gledamo s primorske strani, se slika kaj hitro spremeni. Dr. Anton Melik, eden izmed utemeljiteljev slovenske geografske vede, je tezo o poimenovanju Triglava po njegovi obliki strastno zagovarjal. Pridružil se mu je tudi dr. Henrik Tuma, ki je menil, da je gori ime dal slovenski pastir z južne strani: *»Ko sonce obsije proti poldnevu triglavsko teme, zariše zadnja senca obliko treh glav. Še točneje se vidi Triglav, ko prvi sneg pobeli robove skalnatih dveh žmul tik pod vrhom. Raz goriško mejno gorovje od juga, pa tudi iz vasi Fužine, se takrat troglavi vrh prav točno izraža. Od severa te oblike od nikoder ne dobimo, zato je Triglav le bohinjsko ime ... Vsa druga ugibanja o imenu Triglav so nestvarna ... Od nikoder ni zanašati imena na vrh, zadnji najvišji vrh je troglav«* (Lovšin, Hribar, Potočnik, 1979: 25).

Danes je najverjetnejša domneva, da je domišljija starih Slovencev postavila neko mogočno božanstvo na najvišji vrh Julijskih Alp in da je značilna oblika gore s tremi vrhovi verniku jasneje očrtala lik višjega bitja. Gora, ki vzbuja strah in občudovanje, se je v domišljiji preprostega človeka izoblikovala v osebnost, njena oblika pa je izzvala nastanek besede. V svoji duhovni preprostosti je človek istovetil boga in goro, zato je imel za oboje isto ime – Triglav (Lovšin, Hribar, Potočnik, 1979: 26).

4.2 GORA V PRAVLJICAH IN MODERNI »PRAVLJIČNI« JUNAČI

Če nadaljujemo z raziskovanjem mitologij, povezanih z gorami, prej ko slej pridemo do mitoloških junakov (tokrat gre za prave ljudi iz mesa in krvi, in ne za božanstva ali polbožanstva), ki do gora zavzemajo drugačen odnos kot zgolj strahospoštovanje s temu primerne oddaljene točke. Govorimo o junakih, ki se mitološkim likom strahovitih zmajev, pošasti, demonov in duhov pogumno zoperstavijo. Takšni kulturni junaki (kot jih imenuje etnolog Damjan Ovsec) so v izročilu običajno označeni kot izjemni posamezniki, ki obvladajo

posebne veščine premagovanja ovir ali animaličnih likov, katerih zemljo ali atribut si lahko prilastijo, njihovo ljudstvo pa poslej živi v miru in blaginji (Šaver, 2005: 228). Pravljice vseh svetovnih izročil, s tem pa tudi slovenskega, imajo zelo podobno fabulativno zgradbo, po kateri mora junak ali junakinja premagati neko negativno silo, ki ji postavlja ovire na pot, da potem zaživi v miru s svojimi bližnjimi. V slovenskem izročilu obstaja mnogo pravljic in pripovedk, ki v središče zgodbe postavljajo goro (pravljica o kralju Matjažu, pravljica o Zlatorogu, pravljica o Jagih babah, pravljica o Belih ženah ...) Predvsem pravljice s hribovitih področij (Bohinj, Kamnik, Bovec, Trenta, Kranjska Gora itd.) imajo v središču vedno goro kot kraj dogajanja. Ena od takšnih pravljic je tudi pravljica o Stekleni gori, ki pa ima mnogo različic po vsej Sloveniji. Jedro pravljic o Stekleni gori je namreč opis potovanja pogumnega človeka na njen vrh, da bi zase ali za soljudi pridobil nekaj dragocenega (živo vodo, moder nasvet ipd.). Junak mora seveda premagati številne zapreke: prehoditi močvirja, se prebijati skozi gozdove in grmovja, preplavati reke in konec koncev preplezati gore. Na koncu mora še premagati gospodarja gore, Vedomca ali hudiča. Za nagrado si pridobi slavo, bogastvo in lepo kraljično. Pri uspešnem dokončanju težkih nalog mu pomagajo človeški ali živalski prijatelji, ki imajo nadnaravne sposobnosti (Šmitek, 1998: 53).

Šaver takšno tradicionalno zgodbo primerja z bojem kulturnega junaka, utelešenega v liku planinca, alpinista ali osvajalca gora, ki se bori z naravo in nepreplezanimi vertikalnimi ovirami zasneženega ali skalnatega sveta. Tako kot boj z zmajem simbolizira težave na poti do notranjega spoznanja, boj med dobrim in zlim, podobno sekularno osvajanje gora uteleša junaško premagovanje ovir, iskanja pravih poti in zmage univerzalne dobrote in srčnosti. Pravljичnega junaka tako primerja z novodobnim alpinističnim junakom (npr. Nejc Zaplotnik, Vanja Furlan, Janez Jeglič ipd.), ki na simbolni ravni znotraj institucije športa utelešajo podoben transfer h konceptiji sekularnih svetih gora kot mitološki kulturni junaki v primeru tradicionalnega svetega in manifestacijah slednjega v obliki številnih bogov in božanstev (Šaver, 2005: 228, 229).

Novodobni alpinistični junaki, ki nastopajo v zgodbah sodobne slovenske alpinistične literature, so včasih podobni pravljичnim junakom, ko pod goro pridejo z namenom premagati kruto naravo in osvojiti tako željeni vrh. Njihovo osvajanje gore pa ni sredstvo za doseg nekega višjega cilja, tako kot v pravljici, ampak je samemu sebi namen, saj se po končani odpravi vrnejo domov, v prav takšen svet, kot so ga pustili za sabo, ko so odšli na odpravo.

5. METAFORIKA

Avtorji v obravnavanih besedilih sodobne slovenske alpinistične literature goro doživljajo in mislijo, posledično pa opisujejo, na dva načina: v dobesednem in v prenesenem pomenu.

Kadar gre za dobesedni pomen, je gora opisana kot anorganska naravna tvorba, kot del narave. Za primerjavo tu navajam imenovanje gore z drugo besedo ali z opisom, ki je dobeseden in ne metaforičen.

1. Gora je tvorba

Spraševali smo se, kaj nam pomenijo **mrzle, nežive tvorbe** zdaj, ko so nam ugrabile prijatelja. Se je naš odnos do njih kaj spremenil, jih sovražimo, se jih bojimo? (Mihelič, 1997: 80)

Gore imam rad. ... Zakaj so me te **mrtve tvorbe, ti veliki kupi kamenja ali snega** tako pritegnili? (Mihelič, 2005: 11)

2. Gora je sprimek ledu in kamenja

Vsi se venomer oziramo kvišku, zaman iščoč prevoja in konca tega **kipečega sprimka ledu in kamenja**, ki se poganja kvišku tako visoko, da te zaskeli v tilniku, če mu želiš uzreti konec (Kotnik, 1994: 108).

3. Gora je snežnik

Ponavadi so to nabuhli oblaki ali zavese monsunskih megla, v jasnih dneh pa namesto njih obzorje zamejijo bleščeče beli **snežniki** Himalaje (Tomazin, Čo Oju: 39).

Na severu se do obzorja, ki mu v jasnem ozračju sploh ni videti konca, vlečejo rjavi hribi, okrašeni z **redkimi belimi snežniki** (Tomazin, Čo Oju: 67).

4. Gora je vršak

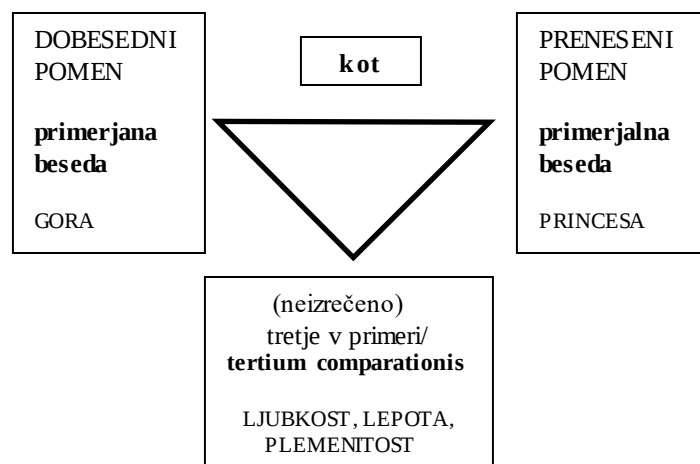
Na severu pod temno modrim nebesnim svodom rjavijo valovite planjave Tibeta, mozaično posejane s **snežnobelimi vršaki** (Tomazin, Čo Oju: 205).

Kadar pa gre za preneseni pomen, gora v domišljiji piscev SSAL postane živo bitje, pravljичno bitje, geometrijski lik, zgradba ipd. Pri opisovanju gore se avtorji tako poslužujejo stilnih sredstev ali retoričnih figur, bolj natančno tropov.

Grška in rimska teorija govornišva (retorika) retorične figure ali stilna sredstva deli na figure (lat. lik) in trope (gr. obrat). Figure literarna teorija imenuje tudi govorna sredstva (figures of speech), trope pa miselna sredstva (figures of thought) (Baldick, 1990: 230).

Figure se nanašajo na obliko (formo) jezika, torej na sintakso in fonetiko, zato se delijo na stavčne (anafora, epifora, anadiploza, geminacija, epanalepsis, klimaks, asindeton, polisindeton itd.) in glasovne (npr. rima, asonanca, aliteracija) (Wales, 1989: 177).

Tropi pa so sredstva, katerih funkcija je nadomestiti dobesedni pomen besede z drugim pomenom, ki je nekako v sorodu s prvim pomenom (Dupriez, 1991: 222). Tropi torej »preobračajo« dobesedni pomen besed, da bi ustvarili pomenski odklon (Wales, 1989: 177), ali z drugimi besedami, tropi spreminjajo pomene besed (Baldick, 1990: 230). Že v 1. stoletju našega štetja je Kvintilijan za vse retorične figure, ki prenašajo pomen, rabil besedo trop (Živković, 1985: 422). Tropov je več vrst, najpogostejše rabljeni pa so metafora, primera, metonimija, sinekdoha, personifikacija, ironija, hiperbola, litota, parafraza, oksimoron itd. Pri vsakem tropu ločimo tri pomenske ravni, tri pojme: premi pomen besede ali pomensko izhodišče, preneseni pomen, razviden iz sobesedila, in tretje v primeri ali latinsko *tertium comparationis* (tiste lastnosti, zaradi katerih je pomenska zamenjava sploh mogoča) (Kmecl, 1996: 106).

Slika 3: Shema tropov. Vir: Kmecl, Mala literarna teorija, 1996.

Pri obravnavi gore v SSAL se bom omejila samo na analizo sledečih tropov: primere, metafore, metonomije, sinekdohe in personifikacije.

5.1 PRIMERA

Primera ali komparacija je retorična figura, pri kateri gre za izvirno in nazorno primerjavo dveh pojmov (Wales, 1989: 421), ali, kot pravi Kos, gre za primerjavo kakega pojava z drugim, pri čemer mora obstajati med njima neka podobnost (Kos, 2001: 132). Pri primeri sta oba člena, tako primerjana (»vehicle«) kot primerjalna beseda (»tenor«) jasno izražena. Oba člena sta običajno med seboj povezana z enim izmed primerjalnih veznikov *ko*, *kot* ali *kakor*, lahko pa je podobnost izražena z besedo: nekaj je *podobno* nečemu ali nekaj *spominja* na nekaj drugega (Dupriez, 1991).

V delih SSAL sem iskala primere, ki so povezane z besedo gora ali z delom gore, steno ali vrhom. Moj namen je prikazati, s kakšnimi predmetnimi, abstraktnimi, imaginarnimi¹⁴ stvarmi ali živimi bitji je gora (ali njeni deli) primerjana.

Gora je kot X

X je ...

1. ŽIVO BITJE

1.1 človeško bitje

- 1.1.1 prijatelj
- 1.1.2 deklica
- 1.1.3 ujetnik
- 1.1.4 otrok
- 1.1.5 frigidna ženska
- 1.1.6 vladar

2.2 živalsko bitje

- 1.2.1 kuščar
- 1.2.2 hobotnica

2. PREDMETNA STVAR

1.1 anorganska stvar

- 2.1.1 zdravilo
- 2.1.2 oblič

¹⁴ Pri *imaginarnih stvareh* so mišljeni pojavi in liki iz človeške domišljije (npr. bog, pravljica bitja, prikazni ...), pri *abstraktnih stvareh* pa gre za neotipljive pojave in pojme iz človekovega umskega sveta (npr. simbol, vrednota, izziv, vojna ...).

- 2.1.3 grad
- 2.1.4 božično drevo
- 2.1.5 lego kocke
- 2.1.6 sveča
- 2.1.7 zrcalo
- 2.1.8 strup
- 2.1.9 ognjenik/vulkan
- 2.1.10 smučišče
- 2.1.11 sfinga
- 2.1.12 slap
- 2.1.13 žrelo
- 2.1.14 tobogan
- 2.1.15 zbiralnik
- 2.1.16 otok
- 2.1.17 šotor
- 2.1.18 podoba
- 2.1. organska stvar
 - 2.1.1 roža/cvet

3. IMAGINARNA STVAR

- 3.1 duh/privid
- 3.2 bog

4. ABSTRAKTNA STVAR

- 4.1 vojna
- 4.2 beseda
- 4.3 sanje
- 4.4 senca

PRIMERI IZ BESEDIL

1. ŽIVO BITJE

1.1. človeško bitje

1.1.1. prijatelj

In gora, ki se brani le s svojimi običajnimi težavami se mi zazdi kot **dobrodušen star prijatelj**, pred katerim pa imam neznansko spoštovanje (Belak, 1997: 98).

1.1.2. deklica

A za sam vzpon tudi v navpičnici zasnežena skala ni tako prijazna, kot se kaže od bleska očaranim očem. Kakor **sramežljiva deklica** je in le potrpljenje, ta božja mast, te lahko pripelje naprej. Ni pa nujno, da tudi do njenega srca (Karničar, 1996: 17).

1.1.3. ujetnik

Ledeni slap, najbolj razvpiti ledenik na svetu, ujet v ozek prehod med Everestom in Nuptsejem, stražar Zahodne globeli. Od daleč se zdi kot prelivajoč se slap ledenih kosmov, kot beli **ujetnik** med temno sivimi skalami (Karničar v Roš, 2000: 63).

1.1.4. otrok

Na vse strani zija prepad, nad nama pa je samo gladka stena. Samo k njej se še bolj stisneva, kot **otroka** k materi. Pa je hladna, neprijazna, mačehovska (Kotnik, 1994: 26).

Ledenik ostro zavije v levo in pokaže se vrh Čatina, ki se skriva za Pik Ščurovskim kot **nebogljjenček** (Kotnik, 1994: 46).

1.1.5. frigidna ženska

Stena pa ostaja hladna, spolzka in odbijajoča kot **frigidna ženska** (Kotnik, 1994: 62).

1.1.6. vladar

Triglav je našim dedom desetletja pomenil simbol slovenstva, bi je tako rekoč sveta gora naših prednikov, daleč naokoli najvišji vrh, ki kot **mogočen vladar** bdi nad slovensko zemljo (Belak, 1997: 31).

1.2. živalsko bitje

1.2.1. kuščar

Gore so se tu, ostre in črne od granita, zaganjale visoko pod nebo, precej više od naših apnenčastih cvetk, ob vznožjih pa so pokali ledeniki, podobni velikanskim, živim **kuščarjem**, ki polzijo proti dolini (Škamperle, 1992: 117).

1.2.2. hobotnica

Tiho zrem preko globokih dolin, kjer se zde ledeniki kot **ogromne lovke hobotnic**, na neznanski beli kristal Sagarmathe (Belak, 1997: 96).

2. PREDMETNA STVAR

2.1. anorganska stvar

2.1.1. zdravilo

Pokazale so se mi kot **zdravilo** ... (Štebe, 2005: 150).

2.1.2. obliž

Pokazale so se mi kot zdravilo, kot **obliž** za življenjske rane ... (Štebe, 2005: 150).

2.1.3. grad

Ožarjena gora nad menoj je bila kot **stekleni grad**. Skoz njegova na široko odprta vrata so se vzpenjale dobro vidne temne pike (Štebe, 2005: 144).

2.1.4. božično drevo

Kot veliko **božično drevo** je bila videti piramidasta gora (Mihelič, 2005: 171).

2.1.5. lego kocke

Grépon je drzna, ostroroba gora, zgrajena iz velikanskih granitnih blokov, ki nekoliko spominjajo na **lego kocke** (Mihelič, 2005: 167).

2.1.6. sveča

Sijalo je sonce, Tošč se je šopiril z debelim travnatim trebuhom, kraj njega pa kakor **sveča** beli Triglav (Škamperle, 1992: 35).

Nas je že ovijal mrak, orjaška piramida pa je še vedno kot nekakšna **sveča** žarela v soncu (Mihelič, 2005: 171).

2.1.7. zrcalo

Zjutraj je stena nad nama gladka kot **zrcalo** (Kotnik, 1994: 26).

2.1.8. strup

Pred menoj je izjemna gora, ena tistih, ki človeka privlači ne le s svojo lepoto in veličino, temveč izžareva svojevrsten čar, kot **omamen strup**, ki se mu ne moreš upreti (Kotnik, 1994: 83).

2.1.9. ognjenik/vulkan

Gora je bila kot **ognjenik**, ki bruha sneg in led (Tomazin, 1994: 165).

Prek vrha se je zato razpela mogočna, več kilometrov dolga perjanica, zaradi katere je videti gora kot orjaški, oblake snega in ledu bruhajoči **vulkan** (Tomazin, Čo Oju: 79).

2.1.10. smučišče

Ves preostali del dneva sem nato posvetil steni, ki je bila že vsa bela in še najbolj podobna **smučišču** (Belak, 1997: 84).

2.1.11. sfinga

Stena pa se hladna kot **sfinga** pne nad nama (Belak, 1997: 85).

2.1.12. slap

Ledeni slap, najbolj razvpiti ledenik na svetu, ujet v ozek prehod med Everestom in Nuptsejem, stražar Zahodne globeli. Od daleč se zdi kot prelivajoč se **slap** ledenih kosmov ... (Karničar v Roš, 2000: 63).

2.1.13. žrelo

Ne bojiva se več vrtoglave stene, ki kakor **ogromno žrelo** zija pod nama (Lačen, 2002: 13).

2.1.14. tobogan

Stena pod menoj je kot **orjaški tobogan** z iztekom na ledeniku skoraj dva tisoč metrov niže (Tomazin, Čo Oju: 199).

2.1.15. zbiralnik

Izpod črnega grušča se kaže led, rjavi potočki se stekajo v jezera. A ne, niso podobni našim gorskim jezerom. So kot **zbiralniki solza**, ki jih s sebe stresa Everest (Karničar v Roš, 2000: 60).

2.1.16. otok

Marsikaj sem bral in slišal o vremenskih nepravilnostih na gori, ki osamljena, kot ogromen, v nebo zadrt **otok** poganja skoraj šest kilometrov visoko iz zelenega morja afriških planjav, a vseeno sem pričakoval lepše vreme (Tomazin, Nebo ...: 29).

2.1.17. šotor

Gore okoli baze, ki je globoko pod mano, se mi zde kot **šotorčki**, vse je zdaj videti zelo majhno, ko pa sem bil doli, so bili to sami mogočni vrhovi (Kotnik, 1994: 117).

2.1.18. podoba

Gora sama bi bila kot **podoba**, ki bi jo pokazali obsojencu, preden mu rabelj izžge oči ... (Škamperle, 1992: 158)

2.2. organska stvar

2.2.1. roža/cvet

Mračna silhueta nazobčanega, prepadnega Mawenzija je kot **ogromna črna roža**, zajedajoča se v nežno svetlobo vzhodnega neba (Tomazin, Nebo ... : 78).

Šiša Pangma je komaj opazno rasla pred nami kot **orjaški beli cvet**, zadrta v temno modro nebo južnega obzorja (Tomazin, 1994: 93).

... preprosto je bilo vse tako svečano, peti glasovi vzvišeni in vztrajne molitve ženic tako silovito prežete z nekim starodavnim izkustvom, da je lahko vse to stekanje k Najvišjemu primerjal edinole z visokimi, nedostopnimi gorami, ki so v zimskem blišču kakor **beli cvetovi** obkrožale dolino (Škamperle, 1992: 16).

3. IMAGINARNA STVAR

3.1. duh/privid

Sedaj vidim vso steno. Prikazala se nam je na mah, kot **duh**, lepa in mogočna. ... (Kotnik, 1994: 47).

Veličastna gmota Kilimanjara, ki se v lepem vremenu z letališča zdi kot **nezemeljski privid**, in modro nebo nad njo, sta skrita in nedosegljiva očem (Tomazin, Nebo ... : 111).

Razpoloženju je piko na postavljen večer, ko se je iz oblakov kot **čarovniški privid** pokazal vrh Kilimandžara, odet v novo snežno odejo (Klemenc, 2003: 57).

Ganchempo kot **privid** skupaj z otožnim razmišljanjem izgine v oblakih ... (Tomazin, Čo Oju: 47)

3.2. bog

Zopet stojiva pod njim, tokrat samo dva, tiho in mirno mu zreva v obraz kot **bogu večnosti** (Kotnik, 1994: 22).

4. ABSTRAKTNA STVAR

4.1. vojna

Sicer pa je tudi osvajanje naše gore podobno **vojni** in **vojaškimi manevrom**, le sovražnika ni (Jelinčič, 1992: 33).

4.2. beseda

Gora sama bi bila kot **beseda**, ki bi jo po čudežu izrekel gluhonemi človek ... (Škamperle, 1992: 158)

4.3. sanje

Gora sama bi bila kot **sanje** otroka, ki se je včeraj rodil ... (Škamperle, 1992: 158)

4.4. senca

In potem bo le še za nami kot ogromna **senca** naš Lhotse, katerega me je še vedno nekako strah! (Kotnik, 1994: 131)

5.1.1 Analiza rabe primer

Primera v zvezi z goro ali njenimi deli (stena, vrh, ledenik) se v SSAL pojavi 42-krat.

Največkrat so gora ali njeni deli primerjani s predmetom in s človeškim bitjem. Po številu pojavitev izstopata dve primeri, ki sta uporabljeni štirikrat oziroma trikrat; to sta »gora kot duh/prikazen« in »gora kot cvet/roža«, več jih je uporabljenih dvakrat (gora kot vulkan, sveča, otrok in vojna«), vse ostale pa se pojavijo samo po enkrat.

GORA JE KOT	ŠTEVILO POJAVITEV
ŽIVO BITJE	9
človeško bitje	7
prijatelj	1
deklica	1
ujetnik	1
otrok	2
frigidna ženska	1
vladar	1
živalsko bitje	2
kuščar	1
hobotnica	1
PREDMETNA STVAR	23
anorganska stvar	20
zdravilo	1
obliž	1
grad	1
božično drevo	1
lego kocke	1

sveča	2
zrcalo	1
strup	1
ognjenik/vulkan	2
smučišče	1
s finga	1
slap	1
žrelo	1
tobogan	1
zbiralnik	1
otok	1
šotor	1
podoba	1
organska stvar	3
roža/cvet	3
IMAGINARNA STVAR	5
duh/privid	4
bog	1
ABSTRAKTNA STVAR	5
vojna	2
beseda	1
sanje	1
senca	1

Tabela 1: Prikaz števila pojavitev posamezne primere.

Malo manj kot polovica primer je izvirnih, novih, zanimivih (npr. *gora kot božično drevo; skale kot lego kocke; stena kot frigidna ženska; gora kot omamen strup; ledeniki kot velikanski živi kuščarji; ledeniki kot ogromne lovke hobotnic; stena kot orjaški tobogan; gora kot ogromen, v nebo zadrt otok; stena kot smučišče* ipd.), ostale so že večkrat slišane, tradicionalne (npr. *gora kot stekleni grad, gora žari kot sveča, stena gladka kot zrcalo, gora kot bog večnosti, gora kot mogočen vladar, stena kot ogromno žrelo* ipd.)

Zanimiva je tudi analiza uporabe primer pri posameznih avtorjih SSAL. Uporabilo jo je samo deset avtorjev od devetnajstih, med njimi največkrat Ivč Kotnik in Iztok Tomazin, sledijo pa še Škamperle, Belak, Karničar itd. Najbolj izvirne primere zopet lahko pripišemo

Škamperletu, najbolj tradicionalen pa je v snovanju primer Mihelič. Ostali so ustvarili približno pol tradicionalnih in pol izvirnih primer.

AVTOR	ŠTEVILO POJAVITEV
1. Ivč Kotnik	9
2. Iztok Tomazin	8
3. Igor Škamperle	6
4. Stane Belak	5
5. Davo Karničar	4
6. Tine Mihelič	3
7. Miro Štebe	3
8. Dušan Jelinčič	2
9. Marijan Lačen	1
10. Stane Klemenc	1
11.–19. U. Golob, T. Golob, T. Humar, T. Ravnihar, M. Roš, Ž. Kozinc, M. Romih, V. Grošelj, M. Krišelj	0

Tabela 2 : Prikaz števila primer za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

5.2 METAFORA

Metafora (gr. *metaphérō*: prenašam) je najbolj tipičen primer zamenjave pomena besede, najsplošnejši in najpogostejši pesniški trop. Tradicionalno je definirana kot jezikovno izrazno sredstvo za prenos pomena ali neobičajne rabe besed. Najprej je bila opažena in opisana v pesniškem jeziku, Aristotel pa je uporabljal besedo metafora za vse vrste tropov (Živković, 1985: 422). V njegovi definiciji metafore, da je to prenos pomena na neko drugo besedo, in sicer: ali od splošnega na neko vrsto, ali od neke vrste na splošno, ali od ene vrste na drugo vrsto, ali po analogiji, danes prepoznamo različne trope. Prvi in drugi primer (prenos pomena z roda na vrsto in z vrste na rod) imenujemo sinekdoha, tretji primer (prenos pomena z vrste na vrsto) pa metonimija. Samo četrti primer (prenos pomena po analogiji ali podobnosti) pomeni metaforo v današnjem smislu (Živković, 1985: 422).

Prenos pomena po analogiji imamo takrat, ko so štirje elementi v takšnem razmerju, da je drugi (B) proti prvemu (A) kakor četrti (D) proti tretjemu (C): v tem primeru lahko vstavimo D namesto B in B namesto D; včasih pa lahko besedi dodamo še to, kar se nanaša na izraz, ki ga beseda nadomešča.

Primer:

starost (B) proti življenju (A) je kakor večer (D) proti dnevu (C), torej lahko označimo večer kot »starost dneva« (B+C) in starost kot »večer življenja« (D+A).

Včasih eden teh faktorjev (D) nima posebnega izraza, ki bi se nanašal na ustrezeni predmet v prejšnjem stavku, pa se vendar po analogiji rabi isti izraz.

Primer:

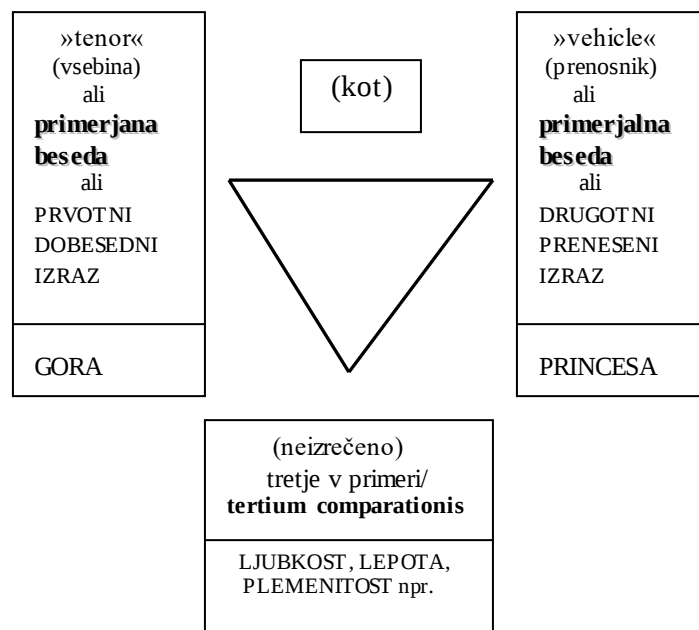
»metanje semena« = sejati
»metanje sončnih žarkov« /nimamo izraza/

sonce (A), /ni izraza/ (B)/seme (C), sejanje (D)

Ker je sonce (A) do /ni izraza/ (B) v istem razmerju kot sonce (A) do sejati (D), lahko rečemo, da npr. »bog seje sončne žarke« (Aristotel, 1457 b).

I.A. Richards pravi, da »*ko uporabljamo metaforo, imamo dve misli o različnih stvareh, ki delujeta skupaj in ju podpira ena sama beseda ali besedna zveza, katere pomen je rezultanta njunega vzajemnega sodelovanja*« (»Kaj je metafora?«, 1998: 45). Richards je v preučevanje metafore uvedel dva strokovna termina »tenor« (dobesedni prevod je vsebina, gre pa za primerjano besedo) in »vehicle« (dobesedni prevod je prenosnik, gre pa za primerjalno besedo). V mnogih metaforičnih izrazih je »tenor« ali primerjana beseda neizjavljena (Gray: 1992, 174). »Tenor« lahko poimenujemo tudi PRVOTNI DOBESEDNI IZRAZ (*primary literal term*), »vehicle« pa DRUGOTNI PRENESENI ALI METAFORIČNI IZRAZ (*secondary figurative term*) (Baldick, 1990: 134).

Metafora je najbolj dovršena in tudi najbolj zapletena izmed vseh tropov. Prenos pomena je osebni, subjektivni postopek, ki temelji na občutku ali interpretaciji, ki jo mora bralec odkriti in izkusiti sam (Dupriez, 1991: 276). Od primere se metafore razlikuje po tem, da dve različni ideji ali stvari ne samo primerja, ampak jih združi skupaj, tako da je ena stvar opisana kot druga na način prenašanja vseh njenih asociacij (Gray, 1992: 174).

Slika 4: Shema delov metafore.

Določena metafora lahko izgubi svojo moč s pogostim uporabljanjem, kar povzroči, da se v trenutku domislimo osnovne ideje (»tenor«). Takšni izrabljeni metafori pravimo kliše (cliché), npr.: *Špela je pravi bonbonček. (Špela je sladka/ljubka kot bonbon.)* (Dupriez, 1991: 277).

V besedilih SSAL gre predvsem za takšno, izrabljeno metaforiko, izvirne in nove skorajda ni zaslediti. Pri analizi metafor sem pogosto naletela na zelo podobne, večkrat tudi iste metafore, ki so jih uporabili isti ali celo različni avtorji. Zato sem izdelala tipologijo metafor, pri kateri je gora (ali stena ali vrh ipd.) primerjana z različnimi bitji in stvarmi. Tipologija tako kot pri analizi primere v SSAL obsega štiri glavne skupine, in sicer: **živo bitje**, **predmetna stvar**, **imaginarna stvar** in **abstraktna stvar**. Vsaka od teh skupin vsebuje še podskupine in tudi podskupine so nekje razdeljene še konkretnije.

Gora je (kot) X

X je ...

1. ŽIVO BITJE

1.1. človeško bitje

1.1.1. ženska

1.1.1.1. ljubica

1.1.1.2. nevesta/izvoljenka

1.1.1.3. lepotica

1.1.1.4. prijateljica

1.1.1.5. učiteljica

1.1.1.6. sestra

1.1.1.7. kraljica/vladarka

1.1.2. moški

1.1.2.1. lepotec

1.1.2.2. prijatelj

1.1.2.3. kralj/vladar/prvak

1.1.2.4. starec/očak

1.1.2.5. sosed

1.1.2.6. brat

1.1.2.7. nebogljencek

1.1.2.8. boter

1.1.2.9. zvezdnik

1.1.2.10. vojni sovražnik

1.2. žival

1.2.1. ptica

2. PREDMETNA STVAR

2.1. zgradba

2.1.1. zid

2.1.2. grad

2.1.3. svetilnik

2.1.4. stolp

2.1.5. obelisk

2.1.6. kupola

2.1.7. katedrala

2.1.8. sanatorij

2.1.9. učilnica

2.2. (pol)dragi kamen

2.2.1. kristal

2.2.2. diamant

2.3. geometrijski lik

2.3.1. stožec

2.3.2. piramida

2.3.3. trapez

2.4. drugo

2.4.1. nagrobnik/spomenik

- 2.4.2. sarkofag
- 2.4.3. zob
- 2.4.4. okrušek
- 2.4.5. apnenčasta cvetka
- 2.4.6. ura
- 2.4.7. ogrlica
- 2.4.8. svet
- 2.4.9. madež
- 2.4.10. venec
- 2.4.11. zaklad
- 2.4.12. rogelj
- 2.4.13. glava
- 2.4.14. val

3. IMAGINARNA STVAR

- 3.1. pravljичno bitje
 - 3.1.1. velikan/orjak
 - 3.1.2. princesa
 - 3.1.3. titan
 - 3.1.4. pošast
 - 3.1.5. kresnik
- 3.2. čudodelno bitje
- 3.2. prikazen
- 3.3. nekaj svetega
 - 3.3.1. bog/-inja
 - 3.3.2. kraljestvo bogov
 - 3.3.3. domovanje bogov
 - 3.3.4. prestol bogov
 - 3.3.5. trdnjava bogov
 - 3.3.5. svetišče
 - 3.3.6. božanstvo
 - 3.3.7. oltar

4. ABSTRAKTNA STVAR

- 4.1. izziv
- 4.2. naloga
- 4.3. preizkušnja
- 4.4. zalogaj
- 4.5. pesem/blagoslov
- 4.6. življenje
- 4.7. želja/hrepenenje
- 4.8. konec
- 4.9. ideja
- 4.10. razodetje
- 4.11. celota
- 4.12. točka
- 4.13. slutnja
- 4.14. kraljestvo

1. ŽIVO BITJE

1.1. ČLOVEŠKO BITJE

1.1.1 ŽENSKA

Ta vrh ima v sebi skrite vse vrline **najkrepostnejše ženske**: šarmantnost, lepoto, sramežljivost, katero razodeva s tančico megle, ponos ternenazadnje težko osvojitev, s katero je zavmil že mnoge alpiniste in nemalo jih je, ki so šli zaradi njega v smrt (Lačen, 2002: 38).

1.1.1.1. ljubica

Preljuba Čogolisa, tako malo priložnosti si mi dala ob najinem prvem dvomesečnem srečanju. Takšno obdobje je omembe vredno zame, za tvojo neminljivost zanemarljivo. Vendar, takrat sem čutil iskrico, ki je preskočila. Takrat si se odločila, da mi začneš vračati ljubezen, takrat si me spustila s svojih pobočij, takrat si me povabila, naj še pridem. Tvoji ljubimci so različne sreče. Nečimna si, Gora, tako absolutno predanost pričakuješ. Osrečila si prvo navezo, ki se je povzpela na tvoj vrh, dovolila si polet s padalom, sprejela si zelo mlade in skoraj prestare snubce, raznežila te je pravljica zakonskega para. Visoki so moji upi, nisem najboljši, celo uglajenega zapeljevanja ne zmorem, ne nosim ti dragocenih daril. Samo gorečo željo in odločenost, da boš moja, kot nisi bila še nikogaršnja. Ta trenutek, nad tvojim naročjem, mi je vseeno, tudi če postanem tvoj za vedno. Neustavljivo je moje hrepenenje, saj ljubezen, v katere ognju izgoriš, je vendar najlepša. Prosim te, Sagarmata, ljubiva se to noč, ljubiva se, ko bo sonce najvišje na nebu, bodiva pozorna in potrpežljiva drug z drugim. Najlepše zavoje narišem na tvoja pobočja, pozorno bom razkuštral tvoje grebene, spoštljivo te utrujen poljubim za slovo, če ne boš prožila plazov za mano. Najprej pa, **ljubica**, odpri svoje okno, povabi me v izbo, dovoli mi stopiti na tvoj vrh (Karničar v Golob Tadej, 2000: 124).

Imej potrpljenje z menoj, Gora, veš, da te ljubim z vsem srcem. V tem trenutku me lahko obdržiš za vedno. Bodiva razumna. Ponudi mi toliko trdnega snega, da bo vzdržal mojo težo, ponudi mi roko, da prepeljem teh pet metrov do vrha Hillaryja. Ne snubim te več, **sedaj se ljubiva**, že davno sva zaprla vrata izbe. Osrečil te bom, narisal ti bom najlepše vijuge, nežno bom podrsal tvoje obline, le tvojo popolno predanost potrebujem, tvojo odločitev, da bo obema lepo. Bodi potrpežljiva, kajti iskreno je moje hrepenenje (Karničar v Golob Tadej, 2000: 132).

Sagarmata, sedaj se že bolje pozna, zaupala sva si nekaj skrivnosti, precej bolj sproščeno se lahko začneva **predajati drug drugemu**, vsaj slutiš lahko, da sva si usojena. Dovolj, da bo najina vez žlahtna, da naju bo večno plemenitila (Karničar v Golob Tadej, 2000: 134).

Gora, tokrat te prosim nemogočega. Zelo nežno se te bom dotaknil, pozorno bom zdrsel po tvoji površini, pridrževal bom dih, **ko te bom ljubil**. Ti pa samo uživaj, naslajaj se ob nastalih vijugah in rotim te, nikar se ne zgani. Ja, rada me ima. Sedaj vem, da ji ugaja moje početje, sprejela me je! (Karničar v Golob Tadej, 2000: 135)

... takrat si se odločila v polnosti združiti z menoj. Hotela si čutiti, da se ti predajam do zadnjih atomov energije, da sem vreden tvoje ljubezni. Nikoli ne pozabim tega **ljubljenja**, tvoje predanosti, tvojih nežnih zametov, ki so vzvalovali, ko sem jih pozorno a odločno prehajal. ... Vendar ne, moraš me imeti res rada in želiš nežna ljubkovanja, dolge, skrivnostne globeli. Le trenutek, Sagarmata, samo prijatelje pozdravim, nato bova zopet skupaj, sama, za vselej povezana (Karničar v Golob Tadej, 2000: 141).

Moja gora, Sagarmata, za vedno sva povezana, vselej te bom častil, ker sem bil danes lahko tvoj **ljubimec**, ki si mu podarila življenje. ... Hvala vam vsem, brez vas in naklonjenosti Sagarmate, bi za vedno ostal le poosebljeno hrepenenje! (Karničar v Golob Tadej, 2000: 145)

Pisanje o gorah mi pomeni intimni pogovor z mojimi **ljubicami** ... (Mihelič, 2005: 16)

1.1.1.2. nevesta/izvoljenka

Kako smo si oddahnili, ko smo končno stali poleg naše **izvoljenke!** (Mihelič, 1997: 45)

Vedno bolj sem se vživljal v vlogo zavrnjenega ljubimca, **nesojena nevesta** pa se je odmikala v nedosegljive daljave (Mihelič, 1997: 150).

1.1.1.3. lepotica

Perujske gore so **družčina mrzlih, nedostopnih lepotic** (Mihelič, 1997: 76).

Težko dostopna **gorska lepotica** se je dolgo otepala snubcev in se pustila osvojiti med zadnjimi velikimi vrhovi (Mihelič, 1997: 113).

Do noči sem opazoval dolge grebene gora na obeh straneh ledenika, s fotoaparatom pa sem streljal predvsem proti svoji **krasotici**, ki se je vsak trenutek preoblekla v drugačno večerno svetlobo (Klemenc, 2003: 52).

Kljub še vedno veliki oddaljenosti in odrezanosti od sveta imam občutek, da je mogočna gmota že priklenila svoje tipalke na moje srce, da sem jasno začutil, da se tej **ledeni lepotici** ne bom mogel izogniti (Kotnik, 1994: 83).

1.1.1.4. prijateljica

Pomirja me občutek, da sva si z Anapurno **prijatelja**, da drug drugemu nočeva nič slabega. (Grošelj, 1996: 95).

1.1.1.5. učiteljica

Na prejšnji olimpijadi, torej pred štirimi leti na severni strani Everesta, sem bil učenec, ki je **učiteljico** Sagarmato poslušalsamo z enim ušesom. Pošteno me je zlasala in ne želim doživeti njene slabe volje še enkrat (Karničar v Golob Tadej, 2000: 122).

1.1.1.6. sestra

Alpinistu so gore znani bratje in ljubeče **sestre** ... (Škamperle, 1999: 20).

1.1.1.7. kraljica/vladarka

Nihče si ne more podjarmiti Sagarmate. Stoji mogočno in **z žezlom v roki vlada podložnikom**, ki lezejo nanjo, od časa do časa zamahne – da se otrese vsaj nekaj nadležnežev (Karničar v Roš, 2000: 93).

Izmišljena zgodba o najvišji gori sveta Rum Doodle, višji tudi od Everesta, govori o **kraljici snega**: podjarmi si vsakogar, ki poskuša zlesti nanjo (Roš, 2000: 103).

Sicer pa je dvoglava velikanka res spoštovanja vredna. Stoji prav v osrčju gorstva in nič ne skriva **vzvišene vloge vladarja. Podložnikom vlada s trdo roko** ... Toda princesa je muhaste narave, dostikrat se brez pravega razloga razjezi in s strašnimi plazovi pomori tisoče **podložnikov**. Ranrajirca in Yungay sta imeni mest, ki sta izginili pod uničujočim izbruhom **vladaričine togote** (Mihelič, 1997: 139).

Kraljuje (op.: Čo Oju) nad valovitim morjem tibetanskih planjav, **kraljevala** bo tudi v naših spominih (Tomazin, Čo Oju: 244).

Zaobljeni vrh je bil pričakovano razodetje. ... Najvišja, svilen bela in ostroroba, obdana z mogočnimi sosedi, **je kraljevala** sredi visoko v nebo nabreklija južnega obzorja – Šiša Pangma (Tomazin, 1994: 185).

Čudovit, jasen in svež dan v **preddverju kraljestva** Turkizne boginje, mogočna in vabljiva podoba naše gore ... (Tomazin, Čo Oju: 78)

1.1.2. MOŠKI

1.1.2.1. lepotec

Izvidnico sta tokrat sestavljala Ivo in stric Lojz, ki sta se kot prva iz naše družine posladkala z **najvabljivejšim andskim lepotcem** vzhodne Kondorjeve verige ... Gora ima krstnega botra v perujski Cordilleri Blanci – slavni Alpamayo je seveda mogočnejši in višji od **bolivijskega lepotca**, oba pa se ponašata s podobo, ki za marsikoga predstavlja idealno goro (Mihelič, 1997: 40).

Alpamayo je pač selektivna gora, ki na vrh ne spusti vsakogar. Gledalcu iz baze kaže **lepotec** prav malo čarov (Mihelič, 1997: 117).

1.1.2.2. prijatelj

Nestrpno sem čakal na snidenje z Andi. Bilo je **kot pristrčno srečanje starih prijateljev**, ki jih je usoda za dolga leta razdružila, zdaj pa si imajo toliko povedati. ... (Mihelič, 1997: 89).

In gora, ki se brani le s svojimi običajnimi težavami se mi zazdi **kot dobrodušen star prijatelj**, pred katerim pa imam neznansko spoštovanje (Belak, 1997: 98).

1.1.2.3. kralj/vladar/prvak

Gazda Triglav seveda povsem zasenči svoje **podložnike** in v njegovi podobi prepoznaš **kraljevsko dostojanstvo** (Mihelič, 2005: 106).

Triglav je našim dedom desetletja pomenil simbol slovenstva, bi je tako rekoč sveta gora naših prednikov, daleč naokoli najvišji vrh, ki kot **mogočen vladar** bdi nad slovensko zemljo (Belak, 1997: 31).

Skozi letalsko okence sem, ko se je naše letalo dvignilo visoko v zrak, opazoval **poglararja afriških višav**, kako ponosno **kraljuje** nad prostrano savano in drugimi vulkanskimi osamelci. Sijal je v večerni luči in me vabil (Štebe, 2005: 85).

... se mi niti sanjalo ni, da bo ta **kralj himalajskih vršacev** boter moje najtrše življenjske preizkušnje (Humar, 2001).

Prvak lapaškega obzorja je tudi v resnici trivršna gora in k panorami La Paza spada tako, kot Matterhorn k Zermattu. ... (Mihelič, 1997: 18).

Še bolj pa nam je poglede vleklo kvišku, kjer nas je v polnem blesku pozdravljala **ledeni zbor huaraških velikašev** (Mihelič, 1997: 89).

1.1.2.4. starec/očak

Počakaj, **častitljivi pokončni starec**. Nekoč morda? (Karničar v Golob T., 2000: 140)

V nobeni ni bila zajeta neocenljiva razsežnost in impozantnost teh **belih očakov** (Lačen, 2002: 73).

1.1.2.5. sosed

Najvišja, svilen bela in ostroroba, obdana z **mogočnimi sosedi**, je kraljevala sredi visoko v nebo nabreklega južnega obzorja – Šiša Pangma (Tomazin, 1994: 185).

Bleščeče izstopa trikotna, nad vse dvignjena konica Mount Everesta in ob njej le nekoliko nižji **sosed Lotse** (Tomazin, Čo Oju: 68).

1.1.2.6. brat

Alpinistu so gore znani **bratje** in ljubeče sestre ... (Škamperle, 1999: 20).

1.1.2.7. neboljenček

Vrhovi okoli mene, nekateri **neboljenčki**, zaviti v meglo, drugi razgaljeni, me vabijo (Kotnik, 1994: 108).

1.1.2.8. boter

Gora ima **krstnega botra** v perujski Cordilleri Blanci – slavni Alpamayo je seveda mogočnejši in višji od bolivijskega lepotca, oba pa se ponašata s podobo, ki za marsikoga predstavlja idealno goro (40).

1.1.2.9. zvezdnik

Res sem se zaljubil v Zahodne Julijce šele v zrelih letih – mladeniško energijo in sanje sem pač pustil v svetu **znamenitejših plezalskih zvezdnikov** (Mihelič, 2005: 223).

1.1.2.10. vojni sovražnik

Sicer pa je tudi osvajanje naše gore podobno vojni in vojaškim manevrom, le sovražnika ni. Ali pravzaprav je: mogočna gora, ki pa je vselej močnejša, zato so tu manevri le igra, v kateri polkovniki, poročniki in navadni vojaki čakajo, kdaj se jih bo **gora – sovražnik** usmilil (Jelinčič, 1992: 33).

Anapurna se je pokazala v vsej svoji grozeči in nevarni veličini. **Dokaj močno moštvo je odbila že na prvih obzidjih** in sedem let je imela pred Slovenci mir (Grošelj, 1996: 16).

Če nas Anapurna že na **prednjih okopih obstreljuje s takimi topovi**, kaj bo šele zgoraj? (Grošelj, 1996: 78)

Vendar se Anapurna **ne vda** zlahka (Grošelj, 1996: 84).

Daleč dol v dolino je **stena postavila svojo prvo obrambno črto** (Belak, 1997: 85).

Izkopljeva udobno polico v zbit snega in upava, da nam bo **gora to noč prizanesla s svojimi morebitnimi izstrelki** (Belak, 1997: 88).

Prva radijska zveza je bila tudi zadnja na tej hudičevi gori, ki je malo zatem **z vsemi kanoni udarila po nas** (Belak, 1997: 130).

... že dolgo **se bojujejo z goro**, ta jim pa kaže zobe, odklanja zdaj tega, zdaj onega, napredek pa je pičel ... (Krišelj, 1999: 32)

1.2. ŽIVAL

Čeprav smo bili v jekleni ptici odrezani od sveta, je **gora sprožila tipalko do naših src** in začutili smo, da se ji ne bomo mogli ogniti. Tak je bil naš prvi pogled na Chacaraju, prelepo, a strašno goro, ki nam bo v naslednjih tednih tako usodno stopila na pot. Nihče ni slutil, kako grozovit udarec pripravlja (65).

1.2.1. ptica

Jeziček na tehtnici pa je seveda dokončno obrnila na svojo stran zapeljivka **okamnena ptica** Condoriri, ki je bila, kot rečeno, skrita ljubezen vseh članov odprave (Mihelič, 1997: 31).

Okamnena ptica je bila še daleč, pa vendar smo bili pretreseni od jasnosti neverjetne gorske prikazni. Prizor je bil pravzaprav protisloven, saj je zaradi svojstvene perspektive **ledena ptica** navidez čepela na vrhu travnate grbe pred nami (Mihelič, 1997: 32).

2. PREDMETNA STVAR

2.1. ZGRADBA

Če napravijo severne gore vtis **strogih gotskih zgradb**, je v južni verigi Blance doma barok s svojimi zaobljenimi, mehkejšimi črtami (Mihelič, 1997: 114).

2.1.1. zid

Zahodna stena Anapurne se nam prikaže v vsej svoji mogočnosti. **Neverjeten zid skal in ledu** (Grošelj, 1996: 77).

Na jugovzhodnem obzorju, v smeri naših poti in naših strmečih pogledov pa kotlino zapira **orjaški sivobeli zid najvišjih gora sveta** (Tomazin, Čo Oju: 68).

Orjaški zid, katerega pretežni del počiva v večni senci, v enem zamahu kipi proti temenu gore (Tomazin, Čo Oju: 99).

2.1.2. grad

Padavin, ki bi znova vezale razpokane gmote, ni bilo in vsa gora se je spremenila v **krhek, izjemno nevaren stekleni grad** (Grošelj, 1996: 18).

Na jugu je, niti posebno daleč, kipel kvišku **mogočen leden grad s priostrenim stolpom** (Mihelič, 1997: 35).

Gorski velikani, ki so nam zjutraj pokazali le skromen del svojih obličij, so zdaj naraščali v **pravcate gradove** (Mihelič, 1997: 71).

Mislim, da sem tam prekoračil neki prag in vstopil v **grad princese Huascaran** (Mihelič, 1997: 142).

Ožarjena gora nad menoj je bila kot **stekleni grad**. Skoz njegova na široko odprta vrata so se vzpenjale dobro vidne temne pike (Mihelič, 1997: 144).

2.1.3. svetilnik

V mestu že gorijo luči, ko na nebu še vedno žari **mogočni ledeni svetilnik** (Mihelič, 1997: 18).

2.1.4. stolp

Lhotse na njeni levi je **s sladkorjem poprhan stolp antracita**. Kakšna nasprotja! Najin tihi spremljevalec se lesketa celo skozi temna višinska očala s svojimi deviškimi snegovi (Belak, 1997: 96).

2.1.5. obelisk

Strmi žlebovi so nas pripeljali na prostrano planoto, od koder smo občudovali svojo goro v podobi **črnega obeliska**, ki nas je strašil z nasršenimi grebeni (Mihelič, 1997: 74).

... onstran doline se blešči elegantna špica, vsa v ledu, ki včasih zažari v zeleni barvi: Aguille Verte; njen sosed, **granitni obelisk** Dru, pa je rdeče barve in tako strm, da na njem ni opaziti niti trohice ledu – kadar sije sonce (Mihelič, 2005: 166).

2.1.6. kupola

Modrikasta kupola se je svetila in prav začutila sva ledeni srh. ... Ko je na vrhu **ledene kupole** ugasnilo sonce, sva se lotila vprašanja, kje prespati (Mihelič, 2005: 93).

Velikanska kupola samega vladarja je bila zdaj tik pred nama, pa vendar nič kaj blizu (op. Mont Blanc). Zmemo strmo pobočje je prekrival idealno trd sneg in že sva se videla na vrhu **Strehe Evrope** (Mihelič, 2005: 94).

2.1.7. katedrala

Granitna katedrala grozljivo strmih oblik spada med najtežje dostopne andske ostrice (Mihelič, 1997: 116).

2.1.8. sanatorij

Kar nas je hribovske družčine, pa dobro vemo, kje je edini pravi **sanatorij** za duševne stiske gornika. Gore! (Mihelič, 1997: 84)

2.1.9. učilnica

Gore so mogočna **učilnica** življenja (Štebe, 2005: 150).

2.2. (POL)DRAGI KAMEN

2.2.1. kristal

Pequeño (Mali) Alpamayo je bolivijski Jalovec – pravilno oblikovan **gorski kristal** plemenitih linij, ki se v obliki strmih grebenov pno proti ostremu vrhu (Mihelič, 1997: 40).

Miheliči gora nismo nikoli osvajali, v njihov objem nas je gnala ljubezen. **Ledeni kristal** Alpamayo nama jo je s Tino vrnil v kar največji meri (Mihelič, 1997: 118).

Tiho zem preko globokih dolin, kjer se zde ledeniki kot ogromne lovke hobotnic, na neznanski **beli kristal** Sagarmathe (Belak, 1997: 96).

Sonce nam je razkrilo goro, ki sedaj žari z milijoni **kristalov**. Vzbočena kupola, ki nam zaenkrat še noče pokazati svojega temena (Lačen, 2002: 50).

2.2.2. diamant

Manaslu, Lotse, Čo Oju, Everest, Makalu ... ogrlica **diamantov**, ki jo je zemlja iztisnila v milijone let trajajočih bolečinah; zdaj pa s spoznanji svojega rojevanja nagrajuje najmočnejše, najpogumnejše (Kozinc, 1998: 33).

2.3. GEOMETRIJSKI LIK

2.3.1. stožec

Orjaški, iz treh samostojnih, različno visokih vrhov zlit **prisekani stožec** je prebijal sive oblake in se pokrit s snežnobelo krono dvigoval visoko v modro afriško nebo (Tomazin, Nebo ...: 15).

Nezemeljsko mogočni **prisekani stožec** z belim temenom je na severnem obzorju še nekaj časa migotal v močno razgretim zraku med krošnjami visokih dreves ... (Tomazin, Nebo ...: 16)

Daleč in visoko je še bil vrh Kiba, ko sem v ranem jutru stoječ na travnati ploščadi Horomba strmel v orjaški, sveže zasneženi ognjeniški **stožec** (Tomazin, Nebo ...: 51).

2.3.2. piramida

... nekateri opravimo daljši aklimatizacijski vzpon na Paju in seveda od daleč opazujemo **mogočno piramido** – naš cilj K2 (Grošelj, 1995: 53).

Zahvaljujoč **lepi in veličastni piramidi** nad njo je znana po celem svetu ... (Lačen, 2002: 48).

Tik nad nama se je vzpenjala **vabljava ledena piramida**, ki nama je obetala lepe možnosti pristopa (Mihelič, 1997: 35).

Nas je že ovijal mrak, **orjaška piramida** pa je še vedno kot nekakšna sveča žarela v soncu. Kot veliko božično drevo je bila videti **piramidasta gora** (Mihelič, 2005: 171).

Bela piramida osematisočaka Daulagirija je takrat postala najpomembnejša gora mojega življenja (Tomazin, 1994: 6).

Vse višje in višje nam blodi pogled navzgor po **veličastni piramidi gore**, vse tja do vrha, bližje nebu kot zemlji, bližje Bogu kot ljudem (Ravnihar, 1993: 55).

Pogledam proti **črni piramidi Everesta**, ki vso jesen ni pustil nikogar na vrh (Humar, 2001).

Skozi nenadoma razprto okno v sivih oblakih, ki že zakrivajo večino gorovja, se kot podoba iz sanj izvije **bela piramida Ganchempa** ... (Tomazin, Čo Oju: 46)

Proti vzhodu brstijo v jasnino neba **zasnežene piramide** ... (Tomazin, Čo Oju: 67)

Levo v ozadju je nezgredljiva **ostoroba piramida** najlepšega med osematisočaki, Makaluja (Tomazin, Čo Oju: 68)

Iz nekaterih položajev izgleda prav čudno potlačena, živo nasprotje **mogočni prisekani piramidi**, ki se zadira visoko v nebo in obvladuje poglede iz prostranih kenjskih in tanzanijskih nižin (Tomazin, Nebo ...: 90).

Za menoj se pod modro nebo dviga **čudovita bela piramida Kiba** (Tomazin, Nebo ...: 100).

2.3.3. trapez

Proti vzhodu brstijo v jasnino neba zasnežene piramide, zaledeneli roglji, **razbrazdani trapezi**, nakodrani grebeni in belo poprhane skalne stene neznanih nam šest in sedem tisoč metrov visokih gora ... (Tomazin, Čo Oju: 67)

2.4. DRUGO

2.4.1. nagrobnik/spomenik

Takšen je torej Eiger, sanje in **nagrobnik mnogih alpinistov** (Kotnik, 1994: 18).

2.4.2. sarkofag

Če morda le ne bo tako, kot si vsi želimo in upamo, pa bo Nanga Parbat **veličasten sarkofag in spomenik** obenem ... (Kotnik, 1994: 151)

2.4.3. zob

Daleč na severu so se dvigovale bele gore. **Strmi zobki**, visoki, in vendartako krhki in nežni; šepetali so in pozdravljali. In za njimi ni bilo ničesar več (Škamperle, 1992: 10).

2.4.4. okrušek

Hribi, hribi!! In jaz na njih, sedim na nahrbtniku in jih gledam, **šop raztresenih okruškov** (Škamperle, 1992: 36).

2.4.5. apnenčasta cvetka

Gore so se tu, ostre in črne od granita, zaganjale visoko pod nebo, precej više od naših **apnenčastih cvetk**, ob vznožjih pa so pokali ledeniki, podobni velikanskim, živim kuščarjem, ki polzijo proti dolini (Škamperle, 1992: 117).

2.4.6. ura

Zdaj verjamem, da nam Mačapuči, ki nam je pred tedni postal **ura** – z nežnim vzdihom in dolgim večernim žarenjem, ko se od kože oddaljuje počasi, kakor dotik svile, verjamem, da nam on in sosednji Ganharvačuli stojita ob strani (Škamperle, 1992: 212).

2.4.7. ogrlica

Bil sem dovolj visoko, da je pogled segel čez znožne hrbte, in **ledena ogrlica** se je razgmila okrog mene v polnem sijaju (Mihelič, 1997: 33).

Manaslu, Lotse, Čo Oju, Everest, Makalu ... **ogrlica** diamantov, ki jo je zemlja iztisnila v milijone let trajajočih bolečinah; zdaj pa s spoznanji svojega rojevanja nagrajuje najmočnejše, najpogumnejše (Kozinc, 1998: 33).

2.4.8. madež

Ko so bile najvišje gore sveta le še blede **madeži** na zamolkli črnini obzorij, sem sestopil (Tomazin, 1994: 187).

2.4.9. venec

Vse južno obzorje krasi **venec visokih belih** gora Himalaje ... (Tomazin, Čo Oju: 67)

2.4.10. zaklad

Pravi **himalajski zaklad** nam je padel v roke (Tomazin, Čo Oju: 99).

2.4.11. rogelj

Proti vzhodu brstijo v jasnino neba zasnežene piramide, **zaledeneli roglji**, razbrazdani trapezi, nakodrani grebeni in belo poprhane skalne stene neznanih nam šest in sedem tisoč metrov visokih gora ... (Tomazin, Čo Oju: 67)

2.4.12. glava

Komaj utegnem opaziti, da sem že nekaj deset metrov nad belo **glavo** Uhuru peaka ... (Tomazin, Nebo ...: 90).

2.4.13. val

In včasih v vznožju, ko je gora spet daljni, nedosegljivi beli **val** na obzorju, se tudi meni zdi, kot bi nikoli ne stal na njenem vrhu, saj je iz daljave videti tako mogočna in nedosegljiva (Tomazin, 1994: 70).

3. IMAGINARNA STVAR

3.1. PRAVLJIČNO BITJE

3.1.1. velikan/orjak

Potem bi se pa z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo globoko priklonil tem **kamnitim in ledenim velikanom**, ki so mi toliko dali, in od katerih sem se toliko naučil (Grošelj, 1996: 93).

In vendar mora biti nekje konec tudi tega **velikana**, tudi tako mogočna stena se mora utruditi ... (Kotnik, 1994: 108)

Za nekaj časa poromam v domače gore iskat miline, nežnosti in primerjave s temi **orjaki** (Kotnik, 1994: 109).

Tisti, ki so se z njim srečali iz oči v oči, mu pravijo tudi strašna gora ali usoda gora. Pa tudi v oblake kipeči **orjak**, ki žre ljudi, v zameno pa ne da ničesar (Kotnik, 1994: 132).

Prevevajo nas čudna občutja ob pogledu na tega **snežnega velikana**, s katerim se nam je spoprijeti (Lačen, 2002: 48).

Najlepši okras La Paza pa je večna kulisa **ledenega velikana** na južnem obzorju (Mihelič, 1997: 18).

Kljub temu pa smo vedno bolj koprneče občudovali blesk **ledenih orjakov** (Mihelič, 1997: 20).

Gorski velikani, ki so nam zjutraj pokazali le skromen del svojih obličij, so zdaj naraščali v pravcate gradove (Mihelič, 1997: 71).

Kako drugačni so naši Julijci od **nečloveških ledenih orjakov**, ki naju ta čas obdajajo! (Mihelič, 1997: 76)

Le čim prej dol med zelenje, v varno naročje doline, stran od **morilskega orjaka**, ki kot stražar stoji nad nami s svareče privzdignjenemu prstu podobnim vrhom! (Mihelič, 1997: 78)

Pobočja so se nekako razmaknila in odprtih ust smo se znašli sredi venca **najčudovitejših ledenih orjakov** (Mihelič, 1997: 105).

Sicer pa je **dvoglava velikanka** res spoštovanja vredna (Mihelič, 1997: 139).

Spodaj se pobočje strmo spušča v sotesko Santo, zgoraj pa se v mogočnih stopnicah vzpenja zares **nebotični ledeni velikan** (Mihelič, 1997: 140).

Veselo sem pozdravil **zbor ledenih velikanov** nad mestom ... (Mihelič, 1997: 149)

Velikana je spoštljivo prosila milosti šesterica ... (Mihelič, 1997: 150)

Drugi dan sva z Borisom vse dopoldne pripravljala nahrbtnika in vmes izpod čela gledala v **rdečega velikana** onstran doline (Mihelič, 2005: 167).

Pred kratkim sem se vnil z odprave v Hindukušu in tam sem videl mogočne vršace, divje nazobčane granitne igle in **prostrane strme v led in sneg okovane velikane** ... Kako bolj prijazna je belina naših skal kot nedoločljiva temna barva **granitnih velikanov**, ki so mi delali družbo vse poletje (Štebe, 2005: 19).

V steno sem vedno vstopals spoštovanjem, saj zame stene niso mrtve gmote skal, ampak **mogočni naravni velikani**, ki nam bednim človečkom dopuščajo, da šarimo po njih (Štebe, 2005: 20).

Smo prva alpinistična odprava, ki je prodrla tako globoko v notranjost otoka, in prvi smo lahko plezali na te **strme, granitne, v led okovane velikane** (Štebe, 2005: 40).

Čprav sem, ko sem še plezal, imel tudi sam čustven, oseben odnos do izbrane stene ali gore in sem se z njimi kar nekako pogovarjal, zdaj mislim, da **gorskim velikanom** ni bilo dosti mar zame in da je šlo pri mojih nesrečah večinoma za splet nesrečnih okoliščin, za usodna naključja (Štebe, 2005: 148).

3.1.2. princesa/kraljična

Zakleti kraljični danes ne manjka snubcev, kar je ob vsesplošnem kultu superlativov povsem razumljivo. Tudi sam se nisem mogel upreti skušnjavi. No, moje snubljenje **ledene princese** se je razpletlo v kar zanimivo zgodbo ... Toda **princesa** je muhaste narave, dostikrat se brez pravega razloga razjezi in s strašnimi plazovi pomori tisoče podložnikov. Ranrajirca in Yungay sta imeni mest, ki sta izginili pod uničujočim izbruhom vladarice togote (Mihelič, 1997: 139).

Mislim, da sem tam prekoračil neki prag in vstopil v grad **princese** Huascarana (Mihelič, 1997: 142).

Princesa Huascarana je pač zavmila snubca. Ni bilo prvič (Mihelič, 1997: 144).

Ledena princesa je nato celih pet let imela mir pred menoj. Seveda pa je bilo le vprašanje časa – no ja, nekoliko tudi denarja, kdaj jo bom spet zasnužil (Mihelič, 1997: 149).

Svojo princeso sem vsak dan objemal s kopmečimi pogledi, saj ima v prelepi huaraški panorami dominantno vlogo. Vedno bolj sem se vživljal v vlogo zavrnjenega ljubimca, nesojena nevesta pa se je odmikala v nedosegljive daljave (Mihelič, 1997: 150).

Ali je **ledena princesa** že videla tako šibkega in klavnega snubca? (Mihelič, 1997: 152)

Videlo se je prav do Huaraza in tam bom jutri obmil hrbet **ledeni princesi**, saj me očitno ne mara (Mihelič, 1997: 153).

Tako sem ležal na trebuhu na vrhu gore svojega življenja v stanju popolne nepridebnosti in nezmožnosti za kakršnokoli akcijo. ... Danes, ko je vse že davno za menoj, z nasmehom in ponosom obujam stare spomine na res veličastne trenutke v ekstatičnem objemu **ledene princese** (Mihelič, 1997: 155).

Študiral sem steno v vseh letnih časih. Odkril sem nekaj šibkih točk kritičnih mestih. Končno sem spoznal svojo »**Trnuljčico**« v vseh njenih številnih obrazih in razpoloženjih. Potem sem se odločil. Letos moram uspeti v steni mojih sanj (Belak, 1997: 78).

Tam zgoraj sem pustil **spečo Trnuljčico**. Budit jo bom šel, ko bo nastopila trda gorska zima (Belak, 1997: 84).

»Naši« vrhovi so bili precej bolj drzni in mogočni, tisti hribi pa so vabili s svojimi blagimi pobočji in zanimivimi podobami. Izbral sem si belo konico, ki sem jo zase poimenoval **Princeska**. Zdelo se mi je, da »kronano« konico krasi bela vlečka in da jo v »špalirju« obdaja skupina dvorjanov (Štebe, 2005: 43).

3.1.3. titan

Šele tu sem spregledal optično zanko, ki mi jo je stena nastavila spodaj, in v objemu nebotičnih triglavskega stebrov sem se počutil kot v družbi **titanov** (Mihelič, 2005: 44).

3.1.4. pošast

Že je vlažna gmota zajela steno, kot plaz se je usulsnežni metež in v kratkem spremenil goro v **belo pošast**, **polno režečih se zob**, ki so se obesili na previse (Mihelič, 2005: 172).

Zdi se mi, da se je stena prelevila v **neprijazno bljuvajočo pošast** (Belak, 1997: 89).

Katera sila je mladeniča gnala v naročje **nepristopne ledene pošasti**? (Mihelič, 1997: 79)

3.1.5. kresnik

... plezalki so gore dobri **kresniki**, ki zasvetijo v temnem gozdu in nosijo luč sonca, moč življenja (Škamperle, 1999: 20).

3.1.6. čarovnica

Kmalu sva se znašla ob znojžu **Črne čarovnice**; da ni imela prav ona prstov vmes pri najini zaroti? (Mihelič, 1997: 35)

3.2. ČUDODELNO BITJE

Kot otrok sem skušal verjeti, da **bo gora naredila čudež** (Belak, 1997: 121).

3.3. prikazen

Okamneta ptica je bila še daleč, pa vendar smo bili pretreseni od jasnosti **neverjetne gorske prikazni**. Prizor je bil pravzaprav protisloven, saj je zaradi svojstvene perspektive ledena ptica navidez čepela na vrhu travnate grbe pred nami (Mihelič, 1997: 32).

Zdajci se je tik pred nami pognal v nebo ledeni Kondor, prvi pogled nanj iz neposredne bližine pa nas je tako pretresel, da dolgo nismo prišli do sape. Spominjam se, da sem buljil v **fantastično prikazen** in se šele čez kdove koliko časa domislil, da bi bilo pametno odložiti težki nahrbtnik (Mihelič, 1997: 37).

Pred nama je zrasla tako **nebotična gorska prikazen** ... (Mihelič, 2005: 92).

3.3. NEKAJ SVETEGA

3.3.1. bog/-inja

Marjon se zopet dviga in njegova pojava je kot neresnična prikazen na bleščeči belini snegov **boginje Kali**. ... (Belak, 1997: 103)

Ne vem, kdaj in kako je to prišlo vame, vem pa, da povsem trezno ustvarjam program za naslednje dni, ko se bom vzpenjal na Sagarmato, **boginjo matere zemlje** (Jelinčič, 1992: 105).

Samo za te trenutke se je splašalo se je splašalo stopiti na najvišjo točko sveta, na teme **boginje matere zemlje Sagarmate** ... (Jelinčič, 1992: 139)

Morda bo jutro umirilo divji ples demonov na Chomolungmi. ... preveč zank nam je pripravila **naša boginja**. ... (Belak, 1997: 119)

Toda nekaj prstov na rokah in nogah sta vendarle morala žrtvovati **boginji turkizov**, kot Čo Oju imenujejo Tibetanci (Grošelj, 2002: 37).

Turkizna boginja, dobro si me izmzgala (Grošelj, 2002: 82).

Zopet stojiva pod njim, tokrat samo dva, tiho in mimo mu zreva v obraz kot **bogu večnosti** (Kotnik, 1994: 22).

Veruješ, da te bo **boginja** Čomolungma uslišala ... (Roš, 2000: 10)

Ni ga šerpe, ki bi šel na goro pred posvetitvijo. Šele s pudžo prosimo **boginjo** Čomolungmo, da nam dovoli vzpon. Prosimo tudi za varnost vseh alpinistov in za lepo vreme (Roš, 2000: 61).

Gora je nepredvidljiva. ... Z **boginjo** Sagarmato moraš vse do zadnjega koketirati. A take simpatične fante bo vendarle spustila v svoje naročje! (Karničar v Roš, 2000 : 99)

Boginja snega, Sagarmata? Čomolungma, boginja matere Zemlje? Nekoč je molil, prosil. Zdaj, je rekel, ni več pravi čas za ponižnost, za hojo s sklonjeno glavo. Bliža se čas zmage, pokončnosti. Premagati sebe, preden premagaš goro – to je pot do uspeha, je govoril (Karničar v Roš, 2000: 112).

Ko si tako daleč, stisnjen med bele gore, ledene stene, s katerih grozijo seraki in plazovi, tedaj veruješ. Veruješ, da te bo **boginja** Čomolungma uslišala, da se v nedeljo, ko je največji hindujski praznik dasai, ko zakoljejo silno

veliko koz, na gori ne sme dogajati nič odločilnega, da bo dan po pristopu na vrh pihal močan veter, veruješ, da je črni gorak reinkarnacija umrlih duš na gori (Karničar v Roš, 2000: 89).

Mogočna, strma kamnita boginja, katere senca je z lahkoto prekrila neskončna snežišča pod sabo, se dviga skoraj do zvezd, v katerih se oglašajo želje, kažejo poti, daljne in bogate/gre za Čo Oju, op./ (Romih, 1992: 30).

Boginja s svojimi zakopanimi turkizi nas nemo opazuje, dotika se nas, brez jeze, brez pobitosti, sovraštva; ponosna ... Torej je bilo res, imela nas je rada ... (Romih, 1992: 32).

... toda v osrednji verigi Himalaje, visoko nad prostranstvi Tibeta se dviga šesta najvišja gora na svetu, 8201 meter visoki Čo Oju – **Turkizna boginja** in vabi (Tomazin, Čo Oju: 34).

Končno smo vsaj od daleč ugledali našo **Turkizno boginjo** (Tomazin, Čo Oju: 68).

Čudovit, jasen in svež dan v preddverju kraljestva **Turkizne boginje**, mogočna in vabljava podoba naše gore ... (Tomazin, Čo Oju: 78)

Naslednjih nekaj tednov bom živel predvsem za del Tibeta, za goro Čo Oju, za **Turkizno boginjo**, ki nam zakriva pogled na obzorje velike želje (Tomazin, Čo Oju: 84)

Po polževo prodiram v osrčje kraljestva **Turkizne boginje** (Tomazin, Čo Oju: 84)

Gledam z mesečino oblito teme **Turkizne boginje** ... (Tomazin, Čo Oju: 116)

Izvila se bova iz ledenega objema **Turkizne boginje** samo za toliko časa, da si vsaj za silo opomoreva in se pripraviva za odločilno srečanje (Tomazin, Čo Oju: 138).

Kolikokrat že sem se zadnje dni v mislih in sanjah vzpenjal na teme **Turkizne boginje** ... (Tomazin, Čo Oju: 156).

Opazujem orjaško temno gmoto bližnje gore Čo Oju, ki je sedaj samo še **Turkizna boginja** (Tomazin, Čo Oju: 160).

Če se bom trezno izkopal iz vrtinca razlogov, ki me ženejo v dolino, bo zmagalo vse, kar me že petnajst let poganja v naročje gora, vse, kar me zadnje mesece in zadnje dni še posebej žene v naročje **Turkizne boginje** (Tomazin, Čo Oju: 190).

Začnem se pripravljati na srečanje s **Turkizno boginjo** (Tomazin, Čo Oju: 192).

Sanje o srečanju s **Turkizno boginjo** so izpolnjene (Tomazin, Čo Oju: 206).

Bežim iz sveta **Turkizne boginje**, a želim ostati (Tomazin, Čo Oju: 216).

Tudi sedaj, ko zapuščamo Himalajo, Čo Oju ostaja veličastna, v viharje in oblake odeta gora, visoko v nebo segajoča **Turkizna boginja** (Tomazin, Čo Oju: 244).

Na vrhu Čo Oju, na temenu **Turkizne boginje** se nam je izpolnila največja želja letošnje jeseni (Tomazin, Čo Oju: 253).

3.3.2. kraljestvo bogov

Bo zadostovalo, da se srd bogov, ker vdiramo v njihovo **kraljestvo**, ne bo zgmil nad nas? (Grošelj, 1992: 112)

Opasti na Francoskem so preteklost in globoka gaz po njih prepričljiv dokaz dveh človečkov, ki sta si drznila sem gor v **kraljestvo himalajskih bogov** (Belak, 1997: 103).

Po polževo prodiram v osrčje **kraljestva Turkizne boginje** (Tomazin, Čo Oju: 94–95).

3.3.3. domovanje bogov

Ustavila sta se dva metra pod najvišjo točko, ne da bi oskrunila **domovanje bogov** (Grošelj, 1992: 93).

Ta teorija je seveda najožje povezana z mojim pojmovanjem gorništva, vanjo pa je vpleten tudi prastari kult gorskih vršacev kot **domovanja bogov**. Olimp, Kailas, Fudžijama, in Triglav imajo v verigi Andov številne vrstnike, kjer se je rdeča rasa skušala približati zvezdam in bogovom (Mihelič, 1997: 97).

Morda hoče povedati, da nisem imel kaj iskati v **domovanju njihovih bogov** ... (Tomazin, Čo Oju: 245)

3.3.4. prestol bogov

Nepalci in Tibetanci bi rekli, da je to kazen za sedenje na **prestolih gorskih bogov** (Tomazin, 1994: 120).

3.3.5. trdnjava bogov

Več kot dva meseca so garali v zaledenem grebenu, postavili devet višinskih taborov, potem pa le morali priznati premoč te **trdnjave bogov** približno v višini 8000m (Grošelj, 1992: 93).

3.3.6. svetišče

No, lučaj od ceste je bilo seveda vse po starem in tudi vrhovi so v nespremenjenem blesku pozdravljali starega znanca, ki je pripeljal v **svetišče** tropič razposajene mladine (Mihelič, 1997: 80).

Srečevali smo ožgane in utrujene gringose, ki so se žarečih oči vračali iz **svetišča** (Mihelič, 1997: 141).

Sem na **posvečenem kraju**, edinem, ki mi lahko v sedanjosti za omejen čas poteši hrepenenje ... (Tomazin, Čo Oju: 204)

3.3.7. božanstvo

Vsaka mogočna gora je svet zase. Ali kraljestvo, kot je iz srca na papir privrelo že Kugyju, ali **božanstvo**, kot še danes verujejo milijoni. Ima nešteto obrazov, ki se menjajo v igri Narave, katere skromen del je tudi naše doživljanje (Tomazin, 1994: 69).

3.3.8. oltar

V stenah sem prepoznal svoj **oltar**, v sprva zelo tveganem plezanju pa svojo molitev (Humar, 2005).

3.3.9. svet bogov

O, sončni žarki, zlato sonce, kako sem hrepenel po tebi, ko sem te ves teden opazoval, kako siješ vsemu svetu, razen nama, izobčencema, poganoma, ki vdirata v **svet bogov** (Kotnik, 1994: 29).

4. ABSTRAKTNA STVAR

4.1. izziv

Iz številnih vrhov okoli tega ledenika se skoraj tisoč metrov globoko nanj v enem samem zamahu spuščajo divje in prepadne stene, ki nas vabijo in odbijajo hkrati. Seveda pa nam pomenijo **dostojen izziv** (Kotnik, 1994: 58).

4.2. naloga

Gora je zame vedno pomenila neko **nalogo**, posebej, če je šlo za določeno goro, tako, na kateri še nisem bil, mnogi še niso bili, pa me to dejstvo vznemirja (Krišelj, 1999: 46).

4.3. preizkušnja

Illampu je bil za nas **trda preizkušnja** (Mihelič, 1997: 61).

4.4. zalogaj

Stena bo **hud zalogaj** in prav možno bo, da nam ne bo uspelo (Tomazin, Čo Oju: 95).

4.5. pesem/blagoslov

V spisih tega dobrodušnega možakarja so se gore, prepolne občutljivosti, spreminjale v **pesem in blagoslov** (Škamperle, 1992: 26).

4.6. življenje

Skala je **življenje** (Škamperle, 1992: 129).

4.7. želja/hrepenenje

Vrh, **tiha želja**, nekje v snežnih kosmih in vetru nad mano, pa ostaja le **skrito hrepenenje** (Kotnik, 1994: 129).

Himalajske in druge gore in vse, kar je z njimi povezano, so **silovite želje neopredeljivega hrepenenja**, ki bi mu težko našelenakovredno primerjavo (Tomazin, Čo Oju: 166).

4.8. konec

Kako čuden je ta Lhotse in tudi zato je njegov **konec** še bolj zanimiv (Kotnik, 1994: 130).

4.9. ideja

(Napisal bom ...) Knjigo o tem, kar se dogaja v času, ko je velika bela gora še **ideja**, skrita za daljnimi obzorji in zidovi mnogih težav (Tomazin, 1994: 29).

4.10. razodetje

Zaobljeni vrh je bil **pričakovano razodetje**. ... Najvišja, svilen bela in ostroroba, obdana z mogočnimi sosedi, je kraljevala sredi visoko v nebo nabreklega južnega obzorja – Šiša Pangma (Tomazin, 1994: 185).

4.11. celota

Ostala bova gora in jaz, **celota** in delec, ostajalo bo hotenje in strma ledena pot do njegove izpolnitve (Tomazin, Čo Oju: 194).

4.12. slutnja

Trda tema že zakriva prepahe, okoliški vrhovi in grebeni pa so bolj **slutnje** kot podobe, ko se na vrhu nazobčanega, s stolpi posutega grebena odločam o nadaljevanju (Tomazin, Čo Oju: 217).

4.13. kraljestvo

Vsaka mogočna gora je svet zase. Ali **kraljestvo**, kot je iz srca na papir privrelo že Kugyju, ali božanstvo, kot še danes verujejo milijoni (Tomazin, 1994: 69).

5.2.1 Analiza rabe metafor

GORA JE (KOT)	ŠTEVILO POJAVITEV
ŽIVO BITJE	52
ČLOVEŠKO BITJE	49
ŽENSKA	23
Ljubica	7
Nevesta/izvoljenka	2
Lepotica	4
Prijateljica	1
Učiteljica	1
Sestra	1
Kraljica/vladarka	7
MOŠKI	27
Lepotec	3
Prijatelj	2
Kralj/vladar/prvak	6
Starec/očak	2
Sosed	2
Brat	1
Nebogljenček	1
Boter	1
Zvezdnik	1
Vojni sovražnik	8
ŽIVAL	3
Ptica	2
PREDMETNA STVAR	55
ZGRADBA	19
Zid	3
Grad	5
Svetilnik	1
Stolp	1
Obelisk	2
Kupola	3
Katedrala	1
Sanatorij	1
Učilnica	1
(POL)DRAGI KAMEN	5
Kristal	4
Diamant	1
GEOMETRIJSKI LIK	17
Stožec	3
Piramida	13
Trapez	1

DRUGO	14
Nagrobnik/spomenik	1
Sarkofag	1
Zob	1
Okrušek	1
Cvetka	1
Ura	1
Ogrlica	2
Val	1
Madež	1
Venec	1
Zaklad	1
Rogelj	1
Glava	1
IMAGINARNA STVAR	86
PRAVLJIČNO BITJE	40
Velikan/orjak	21
Princesa/kraljična	13
Titan	1
Pošast	3
Kresnik	1
Čarovnica	1
ČUDODELNO BITJE	1
PRIKAZEN	3
NEKAJ SVETEGA	42
Bog/-inja	28
Kraljestvo bogov	3
Domovanje bogov	3
Prestol bogov	1
Trdnjava bogov	1
Svetišče	3
Božanstvo	1
Oltar	1
Svet bogov	1
ABSTRAKTNA STVAR	15
Izziv	1
Naloga	1
Preizkušnja	1
Zalogaj	1
Pesem/blagoslov	1
Življenje	1
Želja/hrepenenje	3
Konec	1
Ideja	1
Razodetje	1
Celota	1

Slutnja	1
Kraljestvo	1

Tabela 3: Prikaz števila pojavitev posamezne metafore.

Ugotovila sem, da se v SSAL gora ali njen del kot x (se pravi gora, poimenovana z drugo besedo, z metaforo) pojavi 208-krat. Od tega goro največkrat predstavlja poimenovanje z imaginarno stvarjo (86-krat), potem poimenovanje s predmetno stvarjo (55-krat), sledi gora kot živo bitje (52-krat) in gora kot abstraktna stvar (15-krat). Avtorji največkrat goro pojmujejo kot človeško bitje, in sicer najbolj pogosto kot kralja/kraljico ali vladarja/vladarko (npr. *kraljica snega, mogočen vladar*), ljubico in vojnega sovražnika. Sledijo poimenovanja gore z izrazi za nekaj svetega; tu gre največkrat za boga ali boginjo (npr.: *Turkizna boginja, boginja matere zemlje, boginja snega ...*), lahko pa tudi prostor, kraj, kjer prebiva bog/boginja (npr.: *kraljestvo gorskih bogov, domovanje bogov, trdnjava bogov ...*). Zelo pogosto gora avtorjem predstavlja pravljичno bitje, predvsem velikana/orjaka (npr. *gorski velikan, ledeni velikan, snežni orjak*) in princeso/kraljično (najpogosteje *ledena princesa*). Pogosto je gora pojmovana tudi kot zgradba (največkrat kot grad, zid ali kupola) in geometrijski lik (največkrat piramida).

Zelo pogosto pojavljanje omenjenih metafor nas napeljuje tudi na dejstvo, da so te metafore že nekoliko obrabljene, klišejske. Zato so zanimive predvsem tiste metafore, ki se pojavljajo redko, največkrat samo po enkrat. Takšnih je kar precej, vsega skupaj 48. Najpogosteje se pojavijo pri razdelkih abstraktna stvar (npr.: *pesem, blagoslov, sanje otroka, skrito hrepenenje, pričakovano razodetje, daljni nedosegljivi beli val na obzorju, celota, slutnja ...*) in predmetna stvar (npr.: *šop raztresenih okruškov, apnenčaste cvetke, mogočna učilnica življenja, venec, himalajski zaklad, madež, sarkofag ...*). V razdelku imaginarna stvar jih najdemo pri pravljичnih bitjih (npr.: *titan, kresnik ...*).

Zelo zanimiva je tudi analiza avtorjev oziroma pogostost pojavljanja metaforike v zvezi z goro (steno, vrhom) pri posameznem avtorju SSAL.

AVTOR	ŠTEVILO POJAVITEV
1. Tine Mihelič	67
2. Iztok Tomazin	50

3. Stane Belak	14
4. Ivč Kotnik	13
5. Viki Grošelj	13
6. Davo Karničar	12
7. Igor Škamperle	9
8. Miro Štebe	8
9. Marijan Lačen	5
10. Dušan Jelinčič	3
11. Maja Roš	3
12. Tomaž Humar	3
13. Marijan Krišelj	2
14. Milan Romih	2
15. Željko Kozinc	2
16. Tomaž Ravnihar	1
17. Stane Klemenc	1
18. Urban Golob	0
19. Tadej Golob	0

Tabela 4: Prikaz števila metafor za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

Daleč najbolj se v zvezi z goro (steno, vrhom) metaforično izražata Tine Mihelič in Iztok Tomazin. Njune metafore so prisotne pri skoraj vsaki postavki, dokaj pogosto pa uporabljata tudi izvirne metafore, čeprav Tomazin nekoliko več kot Mihelič.

Tine Mihelič zelo pogosto goro pojmuje kot človeško bitje, največkrat kot lepotico/lepotca in vladarko/vladarja, in je edini, ki goro imenuje tudi kot živalsko bitje. Izjemno pogosto mu gora predstavlja tudi zgradbo, še posebej grad, in pravljичno bitje, največkrat velikana/orjaka, princeso/kraljično, pa tudi prikazen. Skoraj nikoli ne dojema gore kot nekaj svetega, če že, potem le kot svetišče.

Iztok Tomazin v nasprotju z Miheličem goro zelo pogosto dojema in imenuje kot nekaj svetega, najbolj pogosto kot boga/boginjo. Pri njem gora skoraj nikoli ni poimenovana z izrazom za živo bitje, razen kot kraljica ali sosed, niti enkrat pa je ne dojema kot pravljичno bitje. Zato pa je večkrat poimenovana kot predmetna stvar, še posebej kot geometrijski lik. Velikokrat mu gora predstavlja tudi abstraktno stvar. Tomazinova metaforika je velikokrat

izvirna, še posebej pri poimenovanju gore s predmetnimi stvarmi (madež, venec, zaklad, rogelj, glava, val ...) in abstraktnimi stvarmi (ideja, razodetje, celota, slutnja ...)

Kljub temu, da se na lestvici števila metafor ne uvršča čisto na vrh, se zdi tudi metaforika Igorja Škamperleta izvirna, saj se njegove metafore nikoli ne ponavljajo po večkrat, še posebej pa velja poudariti njegovo poimenovanje gore s predmetnimi stvarmi (strmi zobki, šop raztresenih okruškov, apnenčasta cvetka, ura).

Izpostaviti velja tudi Dava Karničarja, saj do gore zavzema zelo intimen odnos, ki ga izraža s pomočjo metaforike, vezane na koncept ženske. Goro nagovarja kot ljubico, njegova metaforika pa je izjemno čutna, ponekod tudi erotično obarvana (npr.: Ta trenutek, nad tvojim naročjem, mi je vseeno, tudi če postanem tvoj za vedno. Neustavljivo je moje hrepenenje, saj ljubezen, v katere ognju izgoriš, je vendar najlepša. Prosim te, Sagarmata, ljubiva se to noč, ljubiva se, ko bo sonce najvišje na nebu, bodiva pozorna in potrpežljiva drug z drugim. Najlepše zavoje narišem na tvoja pobočja, pozorno bom razkuštral tvoje grebene, spoštljivo te utrujen poljubim za slovo, če ne boš prožila plazov za mano. Najprej pa, ljubica, odpri svoje okno, povabi me v izbo, dovoli mi stopiti na tvoj vrh (Karničar v Golob Tadej, 2000: 122)).

Čeprav se Viki Grošelj po številu metafor (13) še uvršča v zgornji del razpredelnice, je treba omeniti, da je v našem naboru kar šest njegovih del, tako da se v vsaki knjigi pojavita povprečno samo dve metafori. Tudi Tomazin in Mihelič sta zastopana s po več deli, prvi s tremi, drugi z dvema, a je število metafor dovolj visoko (v povprečju pride okoli 25 metafor na knjigo), da še vedno veljata za avtorja, ki se izražata najbolj metaforično, ko gre za goro (steno, vrh).

5.3 PERSONIFIKACIJA

Personifikacija (lat. *persona* + *facere*: osebo narediti) ali poosebljenje je izraz za vse tiste jezikovne tvorbe, v katerih se s konkretnimi izrazi iz človeškega sveta označujejo zunajčloveški, naravni, rastlinski, živalski in neorganski pojavi, pa tudi zgolj miselne, abstraktne tvorbe znotraj človeškega sveta. Personifikacija jim pripisuje konkretne človeške lastnosti in jih oživlja v človeške osebe (Kos, 2001: 132). Tudi poosebljenje je oblika metafore, saj mrtev predmet ali abstraktno tvorbo »primerjamo« z osebo. Kadar gre za izrecno priličenje človeku, potem to imenujemo antropomorfizacija (Kmecl, 1996: 119).

Personifikacije, ki so navedene v tem poglavju, bi bile lahko tudi del poglavja Metafora, in sicer bi spadale pod razdelek *gora je človeško bitje*. V poglavju Metafora je gora vedno poimenovana s konkretnim izrazom za živo bitje (npr. ljubica, kralj, lepoteč). V primerih, ki jih navajam v tem poglavju (Personifikacija), pa gora ni konkretno poimenovana z vrsto človeškega bitja, ampak je samo opisana z lastnostmi, ki jih človeško bitje ima, ali počne stvari, ki jih počnejo človeška bitja.

Primer:

Spada v poglavje Personifikacija:

Potem pa spet počni, da se gora strese. Je mar tudi **njo strah**? (Kotnik, 1994: 37)

Spada v poglavje Metafora:

Kljub še vedno veliki oddaljenosti in odrezanosti od sveta imam občutek, da je mogočna gmota že priklenila svoje tipalke na moje srce, da sem jasno začutil, da se tej **ledeni lepotic**i ne bom mogel izogniti (Kotnik, 1994: 83).

PRIMERI IZ BESEDIL

Torej si že od vsega začetka odbijajoča, si mislim, ko jo med kratkimi počitki napeto opazujem (severno steno Druja, op.) in ji z očmi razkrivam previsna nedrja, iščoč njene šibke točke (Kotnik, 1994: 34).

Potem smo se posvetili Njemu! Vse vzhodno, severno in zahodno obzorje obvladuje ON – Dhaulagiri. Orjaška lijakasta stena je moreče legla na nas (Belak, 1997: 127).

Kujemo načrte in obenem vemo, da postavljamo visok, a zelo tenak zid med nas in našo ogromno, vsemogočno goro, ki se nam je zarila v telo in možgane (Jelinčič, 1992: 98).

Gora nam je pokazala svojo moč. Veliko volje, potrpežljivosti in predvsem znanja bomo morali pokazati, pa tudi nekaj sreče bomo morali imeti, da nas bo spustila na svoj vrh (Grošelj, 1993: 64).

... ko si še enkrat, sedaj res na varnem, stisnemo roke, se zavemo, da nas je gora milostno izpustila iz svojega objema (Grošelj, 1992: 128).

Nas pa gora še čaka (Grošelj, 1996: 45).

Anapurna, rad te imam. Pokazala si mi, do kod smem (Grošelj, 1996: 97).

Zahvalim se Anapurni, ker je bila prizanesejljiva in milostna z nami (Grošelj, 1996: 100).

Zbogom Anapurna in hvala ti za vse (Grošelj, 1996: 101).

Gora je bila milostna (Grošelj, 2003: 179).

Daleč na severu so se dvigovale bele gore. Strmi zobki, visoki, in vendar tako krhki in nežni; šepetali so in pozdravljali. In za njimi ni bilo ničesar več (Škamperle, 1992: 10).

Stene nad Sočo so tiho, okamenelo šepetale, pogreznjene v negibnost ... In te mogočne gore, ki so se, okleščene, neme, mrko starale od sporočila ... (Škamperle, 1992: 22)

Gore, odete v bela oblačila, molčijo. Mrzle so, neprijazne, sploh jih še nikoli nisem videl v taki podobi (Škamperle, 1992: 78).

O Radu ni sledu, stena po vsej širini molči (Škamperle, 1992: 128).

Gora je zvečer zažarela. ... Ob tej uri, ko je z neba, še preden so se prižgale zvezde, jel padati mraz, je njeno telo zadrhtelo v pokanju snežnih gmot (Škamperle, 1992: 151).

Toda himalajske gore so žive, podnevi in ponoči. Po njih se sprehajajo duhovi, demoni, tihe sence, ljudje in živali (Škamperle, 1992: 209).

Zdaj verjamem, da nam Mačapučri, ki nam je pred tedni postalura – z nežnim vzdihom in dolgim večernim žarenjem, ko se od kože oddaljuje počasi, kakor dotik svile, verjamem, da nam on in sosednji Ganharva čuli stojita ob strani (Škamperle, 1992: 212).

Navsezadnje si prav uganil, Tomaž, ko si dejal da mi je najbrž vseeno, ali pridem na vrh ali ne. Seveda vam pomagam in delam vse tako, kot človek pri teh stvareh mora, gora sama pa je zame nekje onstran, bolje – tam prej, zunaj, v meni ne živi več v obliki vzpona. Ne zato, ker bi bila prevelika, ampak je ves svet okoli nje neznansko velik. Tega prej nisem bil občutil! Res. Saj veš, da sem ti tako ali drugače pritegoval v nujnosti. Tu pod njo pa se zdaj počutim neverjetno domače, morda bolj od vas vseh. Ker ji dopuščam, da je tam brez mene. Tudi gora ima več načinov obstoja, tega najbrž nisi vedel. Zmeraj si namreč hotel videti le sebe, ki plezaš nanjo. Saj ti ne očitam, ampak da ti vidiš, na koliko različnih načinov lahko bivajo gore! V nas! (Škamperle, 1992: 213–214)

Izžete so moči in volja, stena je kruta, a divje lepa (Kotnik, 1994: 14).

Goro smo kljub vsemu premagali s tem, da smo ji ušli iz njenega ledenega objema (Kotnik, 1994: 20).

Na vse strani zija prepad, nad nama pa je samo gladka stena. Samo k njej se še bolj stisneva, kot otroka k materi. Pa je hladna, neprijazna, mačehovska (Kotnik, 1994: 26).

Stena noče in noče popustiti, daje nama vedeti, da naju ne misli izpustiti, vsaj za zdaj še ne (Kotnik, 1994: 27).

Torej si že od vsega začetka odbijajoča, si mislim, ko jo med kratkimi počitki napeto opazujem (severno steno Druja, op.) (Kotnik, 1994: 34).

Potem pa spet počí, da se gora strese. Je mar tudi njo strah? (Kotnik, 1994: 37)

Kljub temu pa ima človek občutek, da alpinisti izumiramo in da postajajo gore spet tako mogočne – s svojo samoto pa še bolj skrivnostne, kot so bile nekoč (Kotnik, 1994: 40).

Danes ne moremo več čisto pod steno, prepozno je in preveč je že živa (Kotnik, 1994: 47).

Sosednji Pik Ščurovski je še vedno zelo živ (Kotnik, 1994: 48).

Morda nam bo kdaj drugič bolj naklonjena (Kotnik, 1994: 49).

Oziram se v steno, ki je mirna in tiha. Še spi (Kotnik, 1994: 49).

Še vedno je ves živahen in glasen, verjetno se nikoli popolnoma ne umiri. (gora Čatin, op.) (Kotnik, 1994: 50).

Užba je še vedno vsa v vetru in megli, skrivnostna in nedostopna (Kotnik, 1994: 52).

Vsi živimo in čutimo sedaj le za eno stvar – za vrh Makaluja, ki nas čaka nekje nad neskončno meglo in dežjem v nebesni modrini in preži na nas z vetrovi in viharji. Ves leden in mrzel, pa vendar tako privlačen nad svojimi ogromnimi snežišči pričakuje in vabi (Kotnik, 1994: 100).

In vendar mora biti nekje konec tudi tega velikana, tudi tako mogočna stena se mora utruditi ... (Kotnik, 1994: 108)

Čisto ob sebi opazujem streho sveta Čomolungmo ali Everest po naše, ki ni kaj prida višji od naju, vendar ko pogledam, kje je dno, me stisne v grlu. Kako je mogočen, glavo ima zavito v rahlo megleno tančico, kot da je bolan in se hoče zavarovati. Lhotse ga podpira in krepí njegove temelje, skupno pa oblikujeta orjaško gmoto čudovitih snežišč in skalnih odstavkov (Kotnik, 1994: 114).

Zjutraj se naša gora običajno umiva, in to tako, da jo lahko vsi opazujemo z izbuljenimi očmi (Kotnik, 1994: 125).

Pomembno je, da smo na vrhu v soboto. V nedeljo je dasai, takrat bo Sagarmata jezna in bo slabo vreme. Vsako leto je tako ... Sagarmata pa ne mara prelite krvi (Karničar v Golob Tadej, 2000: 148).

Tako bi se naskoka na vrh lotili v ponedeljek, ko bi Sagarmata že pozabila (tako smo upali) na nedolžne žrtve dasajja (Karničar v Golob Tadej, 2000: 150).

Himalaja me je marsikaj naučila. Hvaležen sem ji, da me je štirikrat zavrnila, da sem izvisel, se ob tem veliko naučil in – preživel (Karničar v Roš, 2000: 21).

Everest plezalsko ni zahtevna gora, in če gre vse po načrtih, lahko vrh doseže tudi manj izkušen in izurjen alpinist. A če gre kaj narobe, je to gora, ki ne dopušča napake (Karničar v Roš, 2000: 75).

Naposled se Čomolungma vda. Sramežljivo pokuka iznad oblakov, naprej vrh, nato petnajstmetrska zloglasna Hillaryjeva stopnja, naposled še Južni vrh (Karničar v Roš, 2000: 77).

Telesnemu naporu se pridruži še redkejši zrak, ali kot pravi Davo – gora te »izcuza« (Roš, 2000: 94).

Gora je nepredvidljiva. ... Z boginjo Sagarmato moraš vse do zadnjega koketirati. A take simpatične fante bo vendarle spustila v svoje naročje! (Roš, 2000: 99)

Najvišje gore so lahko srečne. Nikoli ne bodo zares obljudene (Karničar v Roš, 2000: 115).

Gora je začutila utrip človeških duš in ni se premaknila. Ostala je nema, vsemogočna, nedostopna (Krišelj, 1999: 20).

Zmagu je gora požugala ... Pomrznili so mu prsti ... (Krišelj, 1999: 24).

Gora se mu je odmaknila nedosegljivo daleč (Krišelj, 1999: 31).

... že dolgo se bojujejo z goro, ta jim pa kaže zobe, odklanja zdaj tega, zdaj onega, napredek pa je pičel ... (Krišelj, 1999: 32).

To se dogaja na odpravi na visoko goro, če jo tako imenujem, da tej gori pač ne dam imena, ker je nedosegljiva, ker je enkratna, ker je tista, ki terja od človeka vse, kar sicer še ne pozna, le sluti, da je v njem, pa je gora tista, ki bo morala to slutnjo ali potrditi ali pa zavreči (Krišelj, 1999: 33).

Je le naravna tvorba, ki ti nič noče. ... (Krišelj, 1999: 34).

Vendar, gora ni tisto, kar je miza in papirji na njej, gora je polna nepredvidljivih pasti, ki jih pokaže šele tedaj, ko se človek znajde sredi med njimi (Krišelj, 1999: 39).

Vse, kar je človeškega leti na tisto »špico«, ki je čestokrat zagrnjena s tankimi koprenami ali pa z gostimi oblaki; sem in tja pa se le zbistri in tistikrat je ta vrh vedno ponosen in veličasten, Cha Pu Nga ... (Krišelj, 1999: 43).

Drugače pa razmišlja spet tisti, ki morda zavoljo hudega vetra ni mogel napredovati; vsak tak pa se ukvarja z mislijo, da mu gora »ne gre na roko«, da ga odbija (Krišelj, 1999: 45).

Gora je gora, ki terja svoj dialog, zasebni svet pa ima svojega (Krišelj, 1999: 47).

Ta gora ne pozna heca... (Krišelj, 1999: 76)

Cha Pu Nga, gora pa hrani v sebi dragulj, kot ga skriva v sebi bel lotosov cvet ... Om mani padme hum (Krišelj, 1999: 86).

Ta prekleti vrh, kot da bi se odmikal, vedno bolj visoko se zdi, da je ... Pa se ne odmika. Gora je stoično nema. Stoji na svojem mestu in vrh jo zaključuje že milijone let (Krišelj, 1999: 95).

To je gora, ki preseneča, največkrat na slabo ... Ni radodarna, prekaniti jo je treba, pa še to previdno, ne na silo, bolj s preudarkom, s pametjo in razsodno (Krišelj, 1999: 104).

Tako enakomerno so valovali ti zvoki po šotoru in dobivali vse bolj podobo nekakšne monotono žebrajoče prošnje bogovom, naj se usmilijo fantov na gori in naj ne dopuste, da bi ostali v njihovih večnih vrtovih kot nekakšno božje plačilo za to, ker so si drznili vznemirjati to božansko Goro in niso dovolj glasno prosili za njihov božji blagoslov ... (Krišelj, 1999: 152)

Če je tako, kot so ti sporočili, je najbolje, da žrtev puste tam, kjer je ... Če ne morejo do njega, naj ga sprejme gora ... Tako je usojeno ... (Krišelj, 1999: 158).

Zemeljski ostanki pa bodo ostali na Gori ... Prekrila jih bo ta Gora z belim prtom in nedotakljivo shranila do nekega konca, ki mu ne vemo imena ... (Krišelj, 1999: 159).

Vzvišeno stoji nad nami, ta gora tolikokrat zaželeno, spremljana s hrepenečimi očmi, ter nas vabi z vso svojo veličastnostjo in tiho, prav tiho šepeta: »Pridite, če si upate!« ... (Lačen, 2002: 38).

Ta vrh ima v sebi skrite vse vrline najkrepostnejše ženske: šarmantnost, lepoto, sramežljivost, katero razodeva s tančico megle, ponos ter nenazadnje težko osvojitev, s katero je zavmil že mnoge alpiniste in nemalo jih je, ki so šli zaradi njega v smrt (Lačen, 2002: 38).

Sonce pošilja ponosnim šesttisočkom prve jutranje poljube ... (Mihelič, 1997: 23).

Za nekim ovinkom se je prikazala plečata gora s široko razlitim ledenikom (Mihelič, 1997: 24).

Prekoračili smo nekaj razdrtih škrbin in stopili na kamnito teme krotke gore (Mihelič, 1997: 25).

Prelepo goro je nekje na srednji višini objemal prstan oblakov, da je bilo vršno sleme videti še bolj zvišeno in majestetično. Tiquimani je bil tisti dan videti kot pravi ideal gore. Rastoč iz temačnih meglenih globin, je zgoraj z bleščečim slemenom, ki se je dotikalo neba, ponazarjal večno težnjo k popolnosti. Huayna Potosi se nam tega dne ni nič kaj radodarno razkazovala, vendar nas njena osomost ni skrbela, saj so vsa znamenja govorila, da se vreme izboljšuje (Mihelič, 1997: 25).

Slika je poudarjala smeje oblike vrtoglavo strme gore in vanjo sem se pri priči zaljubil. ... Jeziček na tehtnici pa je seveda dokončno obrnila na svojo stran zapeljivka okamneta ptica Condoriri, ki je bila, kot rečeno, skrita ljubezen vseh članov odprave (Mihelič, 1997: 31).

... saj sem se zavedel, kako imenitne gore čakajo na nas. Bile so tik pred menoj. Božal sem jih in objemal s kopmečimi pogledi, na ves glas sem se pogovarjal z njimi in napovedoval bližnji obisk. ... Kondorjeve gore so se kopale v blesku brezhibne jasnine in me vabile (Mihelič, 1997: 34).

Tedaj sva začula klic, ki se mu nisva mogla upreti. ... Bilo je tako neznansko lepo in vrhovi so tako vabili, kdo bi se jim bil mogel upreti! ... Spočetka nisva imela niti pravega cilja, samo sledila sva skrivnostnemu klicu, ki naju je vabil od tam nekje z ledenih vrhov. ... Kmalu sva se znašla ob znožju Črne čarovnice; da ni imela prav ona prstov vmes pri najini zaroti? (Mihelič, 1997: 35)

Tam gori je naš vzpon prerasel okvir plezalne ture, kot smo je bili vajeni dotlej, in doživeli smo redke in silno dragocene trenutke, ko plezalec nekako izstopi iz svoje človeške lupine in se povsem zlije z veličastjem gore (Mihelič, 1997: 38).

Kondor si je že nadel večerni škrlat, ko sva omahnila na granit (Mihelič, 1997: 48).

Illampu si je torej pridobil domala pravljčni sijaj nekakšne Trnuljčice ... (Mihelič, 1997: 50).

Nihče ni črnil besede in prvi stik z goro smo doživeli kot intimno srečanje zaljubljenцев (Mihelič, 1997: 55).

Gora se je bobneč otresala novega snega (Mihelič, 1997: 57).

Smeli načrt smo uresničili do potankosti, pri tem pa nam je s svojo dotlej neznano prijaznostjo pomagala tudi gora (Mihelič, 1997: 57).

Tako sva gori trgala zadnje raztežaje (Mihelič, 1997: 59).

Prva etapa do Ancome je še pripadala goram, ki so nas pozdravljale z najprijaznejšim obrazom. Illampu je bil za nas trda preizkušnja. Gora nas ni sprejela prav nič prijazno. Našo vztrajnost in trud pa je očitno sprejela kot izraz stanovitne ljubezni. Ob slovesu nas je nagradila s sončnim smehljajem (Mihelič, 1997: 61).

Opazovalca je gora nehote pritegnila, češ, glej ga no divjačka, kako se šopiri in skače iz vrste! Čeprav smo bili v jekleni ptici odrezani od sveta, je gora sprožila tipalko do naših src in začutili smo, da se ji ne bomo mogli ogniti. Tak je bil naš prvi pogled na Chacaraju, prelepo, a strašno goro, ki nam bo v naslednjih tednih tako usodno stopila na pot. Nihče ni slutil, kako grozovit udarec pripravlja (Mihelič, 1997: 65).

Gorski velikani, ki so nam jutraj pokazali le skromen del svojih obličij, so zdaj naraščali v pravcate gradove (Mihelič, 1997: 71).

Vsi smo čutili, da nas je Chacaraju povsem uročil (Mihelič, 1997: 72).

Strmi žlebovi so nas pripeljali na prostrano planoto, od koder smo občudovali svojo goro v podobi črnega obeliska, ki nas je strašil z nasršenimi grebeni. ...

... Gora nama bo naklonila večer, poln miru in vonja po neznanih, vroče zaželenih svetovih (Mihelič, 1997: Mihelič, 1997: 74).

Gora, ki se nam je spočetka res zdela odljudna in grozljiva, se nam je počasi razkrivala. Vzljubili smo jo (Mihelič, 1997: 75).

Sanjariva o Trenti, o Bohinju, o naših lepih, tako prijaznih in vabljivih gorah ... (Mihelič, 1997: 76).

Krute sile visokih gora so nas postavile pred veliko preizkušnjo. Pozabiti je treba na vse, kar bi nas oviralo pri prizadevanjih, da iztrgamo gori njeno drugo žretev. (Mihelič, 1997: 78)

Tovariši spijo kot ubiti, tudi Marjan mirno diha, spravljen v goro puha. Vedno bolj se zavedam, da nam ga je gora vrnila. ... Gora je bila milostna z njim. Prijatelj se je vpisal v maloštevilno družčino čudežnih rešencev z gora. Knjiga Gora ni hotela se bo lahko obogatila z novo, nepojmljivo zgodbo. Morilska gora pa se blešči nad nami v polnem sijaju. ... Čeprav je bil 4. julij 1975 le bežen trenutek v življenju gore, bo ostala dan za vedno zapisan na njenem obličju (Mihelič, 1997: 78).

Katera sila je mladeniča gnala v naročje nepristopne ledene pošasti? ... Poprejšnja čustvena navezanost na našo goro se je v hipu spremenila v odrevenelo začudenje. Čeprav smo še teden dni po nesreči lazili po pobočjih Chacre, se gori nismo upali pogledati v obraz. ... Tisti dan gora ni skoparila s soncem in navidezno prijaznostjo. Vse skupaj je bilo videti že kot posmeh (Mihelič, 1997: 79).

Spraševali smo se, kaj nam pomenijo mrzle, nežive tvorbe zdaj, ko so nam ugrabile prijatelja. Se je naš odnos do njih kaj spremenil, jih sovražimo, se jih bojimo? ... Bleščeča podoba Chacaraja pa je ves čas lebдела na obzorju, nismo se ji mogli skriti. Čeprav smo si goro hoteli iztrgati iz src, smo morali na koncu vendarle priznati, da se je preveč usidrala v nas. Še vedno nam njeno ime zveni drugače kot druga. Danes, ko je vse že davno za nami, pogosto sanjarimo o naših nesojeni gori (Mihelič, 1997: 80).

Tako je nanoslo, da sem se še večkrat srečal z nesojeno, grozovito ledeno goro. Vendar sem vedno pazil, da je Chacaraju stal ob moji poti, v njegove strašne stene in grebene si več nisem drznil usmeriti svoje gazi (Mihelič, 1997: 80).

No, lučaj od ceste je bilo seveda vse po starem in tudi vrhovi so v nespremenjenem blesku pozdravljali starega znanca, ki je pripeljal v svetišče tropič razposajene mladine (Mihelič, 1997: 80).

Sicer skromna gora pa ni od muh in pristop ni prav nič banalen (Mihelič, 1997: 81).

Preveč živo je bil v ledeno obličje strašne gore vtisnjen spomin, da bi bil lahko ravnodušen ob prijateljevem tveganem načrtu (Mihelič, 1997: 81).

Bil je veličastno lep vzpon, ki je minil ob prijaznem nasmehu mogočne gore. Po viharji noči v zgornjem taboru, ko smo se že bali, da nas bo odpihnilo s šotori vred, nas je gora sprejela z ledenim mrazom in vetrom, vendar z brezhibno jasnino (Mihelič, 1997: 86).

Z elementarno jasnostjo je gora pokazala, kako zna nagraditi trud. ... Bilo je, kot bi se gorovje kesalo za udarce, s katerimi nas je ranilo pred nekaj tedni. Zdaj, ob slovesu, nam je spravljivo ponujalo roko. Sprejeli smo jo (Mihelič, 1997:87).

Zdelo se nam je, da nam gore pripovedujejo nikoli dokončano zgodbo, v kateri nastopajo skrivnostna bitja. Da, ponoči lahko v gorah prisluhneš duhovom (Mihelič, 1997: 107).

Torej ni samo gora, njena lepota in veličina tista slast, ki vabi. ... Vedel sem: če trmoglavščič čez mero telesnega udobja, te gora običajno nagradi (Mihelič, 1997: 109).

Rastje mediteranskega videza mehča krute poteze ledenih šesttisočakov, ki kukajo čez zelena znožja (Mihelič, 1997: 115).

Alpamayo je pač selektivna gora, ki na vrh ne spusti vsakogar. Gledalcu iz baze kaže lepotec prav malo čarov (Mihelič, 1997: 117).

Ledeni kristal Alpamayo nama jo je /ljubezen, op./ s Tino vrnil v kar največji meri. ... Moja teorija o vzajemni ljubezni je držala kot pribita in gora nama je spoštovanje nagradila z idealnimi lednimi razmerami (Mihelič, 1997: 118).

To, kar smo si želeli, nam je gora darovala (Mihelič, 1997:119).

Da, gora ima dušo! Seveda ne dobesedno – gori vdihne dušo človek, pa ne vsak; le tisti, ki jo spoštuje in jo ima rad (Mihelič, 2005: 12).

Tovrstno lekcijo bom kasneje ponovil še stokrat, in vsakič, ko/če se bom z razjarjene, besneče gore vrnil cel, se mi bo zdelo, da imajo mojo usodo v rokah neke višje sile (Mihelič, 2005: 34).

Šele tu sem spregledal optično zanko, ki mi jo je stena nastavila spodaj, in v objemu nebotičnih triglavskih stebrov sem se počutil kot v družbi titanov (Mihelič, 2005: 44).

Priplezala sva na Bavarski tunec. Kako čudovit prostorček je to, kadar se Stena smehlja (Mihelič, 2005: 52).

Če si dovolj zgoden, so vrhovi še odeti v rdeče jutranje halje, kasneje pa zažarijo v polnem soncu kot plamenice. Gazda Triglav seveda povsem zasenči svoje podložnike in v njegovi podobi prepoznaš kraljevsko dostojanstvo (Mihelič, 2005: 106).

Tega dne je stena počasi spreminjala svoj značaj (Mihelič, 2005: 170).

Res sem se zaljubil v Zahodne Julijce šele v zrelih leti – mladeniško energijo in sanje sem pač pustil v svetu znamenitejših plezalskih zvezdnikov (Mihelič, 2005: 223).

Gora bo ostala nespremenjena, lepa in samotna kot pred tisoč leti (Romih, 1992: 32).

Boginja s svojimi zakopanimi turkizi nas nemo opazuje, dotika se nas, brez jeze, brez pobitosti, sovraštva; ponosna... Torej je bilo res, imela nas je rada ... (Romih, 1992: 32).

Tukaj sva že bila, takrat, skoraj pred mesecem dni, ko naju je stena grobo zavrnila (Romih, 1992: 72).

Ima nešteto obrazov (gora, op.), ki se menjajo v igri Narave, katere skromen del je tudi naše doživljanje (Tomazin, 1994: 69).

Šiša Pangma je komaj opazno rasla pred nami kot orjaški beli cvet, zadrta v temno modro nebo južnega obzorja (Tomazin, 1994: 93).

Tudi sloviti steber je doživel poskuse, vendar je vedno odločno rekel NE (Belak, 1997: 13).

Gora je bila prizanesljiva (Belak, 1997: 20).

Ko smo zapuščali dolino Vrat, je mogočni steber še vedno nepremagan kipel visoko v nebo v porog odbitim naskakovalcem (Belak, 1997: 33).

To pot nam je stena dovolila dotakniti se komaj svojega podnožja (Belak, 1997: 35).

V nadaljevanju pokaže Stena zobe (Belak, 1997: 38).

Lahko se pohvalimo, da nam je Triglav letos izjemno naklonjen (Belak, 1997: 38).

Pa vendar gora ni hotela! (Belak, 1997: 77)

Steni sem zapisal dolg, ki mi ga je bilo dano poravnati šele štiri leta kasneje. Medtem so me alpinistični cilji zanesli v visoke gore Hindukuša in Himalaje in stena je morala čakati v svoji odmaknjenosti. Toda celo v tistih daljnih gorah mi je stala kot svetel cilj pred očmi. Preglasila je včasih celo trenutne visoke cilje, na katere smo bili namenjeni (Belak, 1997: 78).

Študiral sem steno v vseh letnih časih. Odkril sem nekaj šibkih točk kritičnih mestih. Končno sem spoznal svojo »Trnuljčico« v vseh njenih številnih obrazilih in razpoloženjih. Potem sem se odločil. Letos moram uspeti v steni mojih sanj (Belak, 1997: 78).

Gora se brani z vsemi prijemi. ... Tudi to pot je stena močnejša (Belak, 1997: 79).

Zajeda, po kateri tako lahkotno lezeva, nenadoma ponikne v notranjost gore in vroči blišč poletnega dne zamenja tema podzemlja. V trenutku se zavem, da utegne biti to slepa ulica. Grda ukana stene, kateri sem namenil eno celo sezono! ... Stena nama zopet ponuja rešitev (Belak, 1997: 79).

Morala raste do napuha, tega pa stena ne mara! (Belak, 1997: 80)

Rakova špica dostojno brani svojo čast (Belak, 1997: 81).

Vendar se je stena tako ostro postavila v bran, da sva z Marjanom obrnila že kar v prvem raztežaju (Belak, 1997: 83).

Ves preostali del dneva sem nato posvetil steni, ki je bila že vsa bela in še najbolj podobna smučišču. Dolgo sva si nemo stala nasproti. ...

... Prepričan sem, da se mora plezalec nekako čustveno navezati na steno in nič ponižujočega ne, če pride k njej večkrat na »poizvedovanje«. ... Tam zgoraj sem pustil spečo Trnuljčico. Budit jo bom šel, ko bo nastopila trda gorska zima. ...

... Megleni dolinski kotli z zadušljivim zrakom so postavili varljiv zid pred gorami, ki so se kot v posmeh nemalokrat kopale v soncu. ...

... Vse skupaj je eno samo neskončno pogajanje med človekom in goro. ...

... Stene pa niso dajale nobenega upanja. ... (Belak, 1997: 84)

Izkopljeva udobno polico v zbit snega in upava, da nama bo gora to noč prizanesla s svojimi morebitnimi izstrelki (Belak, 1997: 88).

Gora se je zaklela, da naju zavrne, midva pa, da ji zlezava na teme (Belak, 1997: 91).

V spominu imam še zadnjo past, ki nama jo lahko nastavi gora (Belak, 1997: 92).

Stena naju nikakor noče izpustiti. ... Spoštovanje do te stene je preveliko, da bi se ponavljali izbruhi napuha (Belak, 1997: 93).

In to je Sagarmatha, sedaj že najina dobra znanka in nema veličastna spremljevalka na najini levi (Belak, 1997: 96).

In gora, ki se brani le s svojimi običajnimi težavami se mi zazdi kot dobrodušen star prijatelj, pred katerim pa imam neznansko spoštovanje (Belak, 1997: 98).

Preveč so prisotni trenutki, ki jih skušava ukrasti gori, da bi nadoknadila jutranjo zamudo in da bi ujela svoj zadnji vlak za vrh osemtisočaka (Belak, 1997: 103).

Končano. Chomolungma nam je dovolila (Belak, 1997: 116).

Debelo uro nas je gostila Chomolungma (Belak, 1997: 117).

Morda bo jutro umirilo divji ples demonov na Chomolungmi. ... preveč zank nam je pripravila naša boginja. ... (Belak, 1997: 119).

Kot otrok sem skušal verjeti, da bo gora naredila čudež (Belak, 1997: 121).

Človeška nečimnost, s katero je ob priliki vsakdo bolj ali maj obdarjen, ni bila iztrebljena niti tedaj, ko me je na sestopu z Everesta gora skoraj dotolkla (Belak, 1997: 123).

Potem smo se posvetili Njemu! Vse vzhodno, severno in zahodno obzorje obvladuje ON – Dhaulagiri. Orjaška ljakasta stena je moreče legla na nas (Belak, 1997: 127).

Že dvanajsti dan nas je Dhaulagiri držal ujete v svojih divjih prostranstvih. ...

Vendar nas gora še ni hotela izpustiti. ...

28. oktobra nas je Dhaulagiri izpustil iz objema, naša kalvarija pa se je še kar nadaljevala in težave so se ostrile (Belak, 1997: 131).

Postopaš po ulicah, nad glavo ti ne visijo hribi in nate čakajoča gora ter peripetije vseh vrst, ki jih moraš vzeti v zakup, da boš sploh prišel do cilja in končno lahko začel plezati (Golob U., 2004: 28).

Nad njimi je gora, ki ga je vzela, gora, ki nikomur ničesar ne odgovarja in ki nikogar ničesar ne vpraša; ki se v milijonih let uklanja le soncu (Kozinc, 1998: 139).

Do noči sem opazoval dolge grebene gora na obeh straneh ledenika, s fotoaparatom pa sem streljal predvsem proti svoji krasotici, ki se je vsak trenutek preoblekla v drugačno večerno svetlobo (Klemenc, 2003: 52).

Nekako pa se nisem mogel sprijazniti z reko, ki je krožil med alpinisti, da tisti, ki jih imajo gore rade, umro mladi. Želel sem s, da bi me imele gore rade, vendar se mi je vseeno zdelo, da je še preveč lepih stvari, ki bi jih želel videti in okusiti, da bi umrl mlad (Štebe, 2005: 16).

Gore nad Bistrico niso tako visoke, zdele so se mi celo bolj pohlevne, predvsem pa neprimerno bolj vabljive. Gozdovi in zelene trate tako prijazno objemajo bele stene, da se te radostno bleščijo v svoji belini in se spogledujejo s temno modrim nebom. Kako bolj prijazna je belina naših skal kot nedoločljiva temna barva granitnih velikanov, ki so mi delali družbo vse poletje (Štebe, 2005: 19).

V steno sem vedno vstopals spoštovanjem, saj zame stene niso mrtve gmote skal, ampak mogočni naravni velikani, ki nam bednim človečkom dopuščajo, da šarimo po njih. Vedno, ko sem nato prijel steno, ji dal roko, je ta nemir izginil (Štebe, 2005: 20).

Stena mi je bila pravzaprav naklonjena, in govoril sem si, da bom tja hodil ob obletnicah svojega drugega rojstva. ... Gora je v primerjavi z menoj večna in le jaz sem s svojim plezanjem vanjo zanesel nemir. Nisem pravilno prijel oprinka, nisem dobro presodil, kaj mi stena ponuja (Štebe, 2005: 36).

Po malem so me spet začele mamiti stene in kmalu sem v gore spet zahajal z vrvjo, čelado in klini (Štebe, 2005: 38).

»Naši« vrhovi so bili precej bolj drzni in mogočni, tisti hribi pa so vabili s svojimi blagimi pobočji in zanimivimi podobami (Štebe, 2005: 43).

V alpinizmu sem se že velikokrat znašel v položaju, ko sem se pod vrhom obrnil in se tolažil, da me bo gora počakala. Ali me bo Kilimandžaro počakal?! (Štebe, 2005: 84)

Skozi letalsko okence sem, ko se je naše letalo dvignilo visoko v zrak, opazoval poglavarja afriških višav, kako ponosno kraljuje nad prostrano savano in drugimi vulkanskimi osamelci. Sijal je v večerni luči in me vabil. (Štebe, 2005: 85)

»Kili, zjutraj bom stal na tvojem temenu!« sem si rekel, a mogočna gora je še enkrat pokazala zobe (Štebe, 2005: 86).

Kili me je nagradil za odločnost (Štebe, 2005: 88).

V teh stenah nisem nikoli plezal, a vedno sem si želel, da bi položil roko na oprimke v Špikovih strminah. S svojo pravilno piramidasto podobo me je uročil, kot bi bil zame sveta gora ... Mogoče prav zato še nisem plezal v njegovih stenah. Enkrat sva bila s prijateljem že pod njim, a naju je zavmil s poslabšanjem vremena (Štebe, 2005: 147).

Gore so mi dale res veliko! So mi tudi dosti vzele? So bile prav gore tiste, ki so tako krojile mojo usodo? Čeprav sem takšno razmišljanje večkrat slišal, za svoje težave ne krivim gora. Zanje smo preveč nepomembni. Pravzaprav smo drobni vsiljivci v njihovem kraljestvu. Tam veljalo drugačni zakoni in obiskovalci se jim morajo prilagoditi. Čeprav sem, ko sem še plezal, imel tudi sam čustven, osebni odnos do izbrane stene ali gore in sem se z njimi kar nekako pogovarjal, zdaj mislim, da gorskim velikanom ni bilo dosti mar zame in da je šlo pri mojih nesrečah večinoma za splet nesrečnih okoliščin, za usodna naključja (Štebe, 2005: 148).

Že ko sva se z ženo razhajala, sem v sebi vse bolj čutil klic gora. Vedno sem čutil, da me čakajo, zdaj pa sem začutil. Da je spet čas, da se resneje vrnem v njihov svet. Pokazale so se mi kot zdravilo, kot obliž za življenjske rane. V njihovem svetu lahko najdem uteho in si nabere moči za nove življenjske izzive. Gore so mogočna učilnica življenja. Prevzamejo nas s svojimi lepotami, mogočnostjo. V njih si lahko nabere moči za nove dolinske poti, predvsem pa nas lahko tudi marsičesa naučijo (Štebe, 2005: 150).

Gore se mi ponujajo glasneje, še večje, zahtevnejše (Karničar, 1996: 11).

A za sam vzpon tudi v navpičnici zasnežena skala ni tako prijazna, kot se kaže od bleska očaranim očem (Karničar, 1996: 17).

Vzvišeno stoji nad nami, ta gora tolikokrat zaželeno, spremljana s hrepenečimi očmi, ter nas vabi z vso svojo veličastnostjo in tiho, prav tiho šepeta: »Pridite, če si upate!« ...

Ta vrh ima v sebi skrite vse vrline najkrepostnejše ženske: šarmantnost, lepoto, sramežljivost, katero razodeva s tančico megle, ponos ter nenazadnje težko osvojitvev, s katero je zavmil že mnoge alpiniste in nemalo jih je, ki so šli zaradi njega v smrt (Lačen, 2002: 38).

Sčasoma jih nisem več samo gledal, ampak sem si jih drznil prositi za dovoljenje, da bi se smel dotakniti še nedotaknjenih previsov, plati, poči (Humar, 2001).

Skupni imenovalec vseh mojih odprav, velikih zgodb in stremenj je bil klic stene (Humar, 2001).

Ne vem natančno, kdaj sem prvič zaslišal klic gora. Mislim pa, da že v rani mladosti, le da takrat še nisem bil pripravljen nanj. Ko se je v meni nabralo zadosti nemira, sem se kar naenkrat znašel z biciklom ob vznožju domačih gor. In potem so se oglasile tudi stene. Sprva sicer tiho, pa vendar ... Stene povedo več ... (Humar, 2001).

Vsaka stena diha s svojimi pljuči življenja in pri tem oddaja energijo, ki je lastna le njej sami (Humar, 2001).

Logistika plezanja bo bistveno zahtevnejša, kot je bila doslej. Treba bo razumeti govorico samih sten (Humar, 2001).

Osnovni izbor je opravil kar hrib sam. Kljub temu, da nas je bilo na začetku sedem, smo po mesecu dni na vedno hladnejšem hribu ostali samo še trije (Humar, 2001).

To je tudi eden od razlogov, zakaj Ganeš 7, ki s dviguje nad njo še vedno čaka na svojega princa (Humar, 2001).

Himalaja me ima rada (Humar, 2001).

Še dobro, da so gore prizanesljive do naših želja (Humar, 2001).

Vrh, ki je sicer ostal v senci Ama Dablama in kasnejših odprav, je v meni vzbudil spoznanje, da se zmorem tudi v visokih gorah srečati s samim seboj (Humar, 2001).

... se mi niti sanjalo ni, da bo ta kralj himalajskih vršacev boter moje najtrše življenjske preizkušnje (Humar, 2001).

Pogledam proti črni piramidi Everesta, ki vso jesen ni pustil nikogar na vrh (Humar, 2001).

Zopet začutim dih stene in piš smrti ... (Humar, 2001).

Po slabih treh mesecih, ko si še nisem zacelil vseh ran, se je oglasil El Cap (Humar, 2001).

V mislih odletim daleč proti vzhodu, od koder čakam samo še klic Daule.

Nazadnje se je Daula le oglasil (Humar, 2001).

Daula je končno poklical in vedel sem, da moram odpravo izpeljati še isto jesen (Humar, 2001).

Odkar sem se naučil sporazumevati se s stenami, mi je lažje. Stene povedo več (Humar, 2001).

Proti popoldnevu stena še bolj oživi. Ob dveh ponoči se stena umiri (Humar, 2001).

Dobre štiri kilometre visoka stena te dobesedno požre, v njej se počutiš kot smet na belem prtu (Humar, 2001).

Daula mi je dal steno, vrha pa ne (Humar, 2001).

... in vrh naše gore se po nekaj dneh zopet pokaže čist in nov ter nas vabi in nam ponovno vliva nekaj ugaslega upanja (Kotnik, 1994: 146).

Nekaj alpinistov, ki so se vzpenjali po Tichyjevi smeri, je od strani mimogrede pokukalo v temačne severne strmine. Med njimi je bil tudi sloviti Reinhold Mesnner, katerega je gora pred uspešnim vzponom večkrat zavmila (Tomazin, Čo Oju: 15).

... toda v osrednji verigi Himalaje, visoko nad prostranstvi Tibeta se dviga šesta najvišja gora na svetu, 8201 meter visoki Čo Oju – Turkizna boginja in vabi (Tomazin, Čo Oju: 34).

Čo Oju se sramežljivo in zagonetno zakriva s kipečimi meglicami. Konica Everesta na levi pa komaj še kuka izza visokih, toda kopnih hribov (Tomazin, Čo Oju: 71).

Če se nam bo nasmešnila, bo spet vse drugače (Tomazin, Čo Oju: 84).

Gora mi je sedaj dovolj blizu (Tomazin, Čo Oju: 90).

Gora vabi (Tomazin, Čo Oju: 93).

... priganja me podobna želja po spoznavanju gore, po raziskovanju, po začetku vzpona na teme čudovite gore, ki je ta čas še nedosegljivo visoko. Vabi, izziva, odbija. Predvsem vabi (Tomazin, Čo Oju: 94).

Izvila se bova iz ledenega objema Turkizne boginje samo za toliko časa, da si vsaj za silo opomoreva in se pripraviva za odločilno srečanje. Naslednjič jo želiva midva objeti. Na vrhu (Tomazin, Čo Oju: 138).

Vrh v naslednjem poskusu se nama je krepko odmaknil ... (Tomazin, Čo Oju: 150)

Sicer pa mi je včeraj pokazala zobe (stena, op.), da sem jo komaj srečno odnesel ... (Tomazin, Čo Oju: 151)

Za vedno je ostal v objemu Himalaje, kjer se sanje in resničnost včasih usodno križajo (Tomazin, Čo Oju: 188).

Če se bom trezno izkopal iz vrtinca razlogov, ki me ženejo v dolino, bo zmagalo vse, kar me že petnajst let poganja v naročje gora, vse, kar me zadnje mesece in zadnje dni še posebej žene v naročje Turkizne boginje (Tomazin, Čo Oju: 190).

Peti dan sem že v objemu gore ... (Tomazin, Čo Oju: 190).

Začnem se pripravljati na srečanje s Turkizno boginjo (Tomazin, Čo Oju: 192).

Zasnežene plati me nekajkrat zavrnejo ... (Tomazin, Čo Oju: 200)

Goro bi rad še bolje spoznal (Tomazin, Čo Oju: 212).

Spet se hladno in vzvišeno smehlja (op. Čo Oju) (Tomazin, Čo Oju: 244).

... Kibo je napol zakrit skoraj sramežljivo razkazoval svoje mogočne, razbrazdane stene in divje grebene (Tomazin, Nebo ...: 16).

Od prvega dne na afriških tleh mi gora ni prizanašala s skrbmi (Tomazin, Nebo ...: 29).

Zasnežena in poledenela gmota Kiba, katero sem bil še pred nekaj minutami jasno videl pod rumeno žarečim nebom, si je nadevala zloveščo oblačno kapo (Tomazin, Nebo ...: 51).

5.3.1 Analiza rabe personifikacij

V besedilih SSAL je bila gora (stena, vrh) personificirana 294-krat¹⁵. Tudi tu je zanimiva analiza pogostosti uporabe personifikacij za goro (steno, vrh) pri posameznih avtorjih.

AVTOR	ŠTEVILO POJAVITEV
1. Tine Mihelič	75
2. Stane Belak	42
3. Miro Štebe	29
4. Marijan Krišelj	26
5. Ivč Kotnik	25
6. Tomaž Humar	24

¹⁵ Tu mislim na personifikacije, ko gora ni bila izrecno poimenovana z metaforo za konkretno živo bitje (npr. ljubica, kralj, lepoteč). Če bi dodali še vsa poimenovanja iz razdelka Metafora, kjer je gora konkretno poimenovana, bi bilo skupno število personifikacij 343.

7. Iztok Tomazin	23
8. Igor Škamperle	13
9. Davo Karničar	12
10. Viki Grošelj	8
11. Marijan Lačen	6
12. Milan Romih	4
13. Maja Roš	3
14. Dušan Jelinčič	1
15. Urban Golob	1
16. Željko Kozinc	1
17. Stane Klemenc	1
18. Tadej Golob	0
19. Tomaž Ravnihar	0

Tabela 5: Prikaz števila personifikacij za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

Daleč največ goro (steno, vrh) v besedilih SSAL personificira Tine Mihelič – 75-krat, kar predstavlja slabo četrtino vseh personifikacij v zvezi z goro (steno, vrhom), ki jih najdemo v izbranih besedilih. S tem ponovno potrjujemo trditev, da se Mihelič od vseh avtorjev SSAL izraža najbolj metaforično, ko piše o gori (steni, vrhu).

Stane Belak, kot drugi po številu personifikacij gore, ima izjemno osebni odnos do gora, kar se kaže v njegovi uporabi personifikacij, ko piše o njih. Veliko se namreč pojavljajo stavki *gora ni hotela, gora nam ni naklonjena, gora je rekla ne, Stena me je odklonila, gora nas ni izpustila* ipd.

Tudi Miro Štebe in Marijan Krišelj veliko poosebljata goro, vendar vsak na svoj način. Štebetove personifikacije gora izražajo veliko spoštovanje in ljubezen do njih, nekakšno vdanost, ki govori o tem, da je človek vedno manjši in šibkejši od gore: *gore so mi dosti vzele, gore so mi dale res veliko, Kili me je nagradil, zanje smo preveč nepomembni, čakajo me, veliko me lahko naučijo, gore me imajo rade* ipd. Štebetu so gore hkrati bliže kot Krišlju, ki iz njih naredi skoraj sovražne tvorbe, ki vedno *žugajo, so preklete, terjajo svoj dolg, so nedostopne, se odmikajo, izzivajo* ipd.

Humarjev slog in njegove personifikacije gore (še posebej stene) zelo spominjajo na Belakovega. Lahko bi rekli, da se je Humar učil pri Belaku in v veliki meri nasledil in še okrepil njegovo izražanje. Nasploh pri Humarju stene in gore veliko govorijo. Zelo razpoznavne so takšne sintakse: *El Cap se je oglasil, Daula me je poklical, Gora ni hotela, Himalaja me ima rada, stena me je poklicala, stene povedo več* ipd.

Tudi Kotnik in Tomazin veliko poosebljata goro, tokrat Tomazin nekoliko bolj konvencionalno, z že ustaljenimi personifikacijami (*gora mi je blizu, gora vabi, srečanje s Turkizno boginjo, gora me je zavrnila* ipd.), Kotnik pa malce bolj izvirno in zanimivo, npr.: *je goro strah, zjutraj se naša gora običajno umiva, stena je že zelo živa, vrh Makaluja preži na nas* ipd.

Omeniti velja še Škamperleta in Karničarja. Škamperle se tudi tu izkaže za zelo izvirnega (*šepetali so in pozdravljali; njeno telo je zadrhtelo v pokanju snežnih gmot; v meni gora ne živi več v obliki vzpona; gore, odete v bela oblačila, molčijo; stene nad Sočo so okamnelo, tiho šepetale; gore so se, okleščene, neme mrko starale od sporočila* ipd.)

Karničarjeve poosebitve so, nasprotno, zelo pogosto uporabljene, že nekoliko klišejske: *gora me je zavrnila, gora je pozabila, gora ne dopušča napak, gora se je vdala* ipd.

5.4 METONIMIJA IN SINEKDOKHA

Metonimija in sinekdoha sta prav tako kot metafora tropa, pri katerih gre za prenos pomena z ene besede na drugo in za zamenjavo enega pojma z drugim. Aristotel v svoji definiciji metafore našteje primere prenosa pomena, in sicer: ali od splošnega na neko vrsto, ali od neke vrste na splošno, ali od ene vrste na drugo vrsto, ali po analogiji. Prvi in drugi primer (prenos pomena z roda na vrsto in z vrste na rod) danes imenujemo sinekdoha, tretji primer (prenos pomena z vrste na vrsto) pa metonimija (Živković, 1985).

Metonimija torej nastane, kadar neki pojem izražamo z nekim drugim pojmom, ki je s predhodnim v logični (prostorski, časovni, vzročni) zvezi. Od metafore se metonimija razlikuje po tem, da je njen *tertium comparationis* logične narave (Živković, 1985). Dupriez na nekoliko bolj zapleten način pove, da gre pri metonimiji za omogočanje imenovanja ene stvari z imenom nekega sestavnega dela, ki pripada isti celoti, pri čemer morata biti imeni v

zadosti jasnem oz. očitnem razmerju (Dupriez, 1991). Seznam klasične retorike vsebuje mnogo različnih vrst metonimije, ko se pojavlja:

1. vzrok namesto posledice (»berem Prešerna« nam. »berem Prešernovo poezijo«),
 - 1.1. božanski vzrok (»pijemo Bakusa« nam. »pijemo Bakusovo pijačo – vino«),
 - 1.2. aktivni vzrok (»berem Prešerna« nam. »berem Prešernovo poezijo«),
 - 1.3. pasivni vzrok (»zgovorno pisanje« nam. »zgovoren način pisanja«),
 - 1.4. objektivni vzrok (»marmornata Diana« nam. »marmornati kip Diane«),
 - 1.5. fizični vzrok (»njegove zvezde« nam. »njegova usoda«),
 - 1.6. pojmovni vzrok (»njene mnoge prijaznosti« nam. »rezultati/posledice njene prijaznosti/prijazne narave«),
2. orodje/inštrument namesto uporabnika (»druga violina« nam. »drugi violinist«),
3. posledica namesto vzroka (»pogoltniti smrt« nam. »pogoltniti smrtonosni strup«),
4. posoda/embalaža namesto vsebine (»kozarec« nam. »kozarec vina«),
5. prostor/kraj za stvar, povezano z njim (»Pariz« nam. »francoska vlada v Parizu«),
6. znak/znamenje za stvar, ki jo označuje (»modre čelade« za »mirovne sile«),
7. fizična stvar za etični pojav (»jajca« nam. »pogum/korajža«),
8. pokrovitelj, zavetnik namesto stvari (»sv. Mihael« nam. »cerkev sv. Mihaela«),
9. značilna lastnost osebe/stvari namesto osebe/stvari same (»sivobradec« nam. »mož s sivo brado«) (Dupriez, 1991).

Sinekdoha nastane, kadar neki pojem izražamo z nekim drugim pojmom, ki je s predhodnim v logični povezavi, oba pojma pa sta vzajemno odvisna. Pojma morata biti med sabo v količinskem (številčnem ali kolikostnem) razmerju. Gre za to, da del nadomesti celo vrsto ali cela vrsta nadomesti del (Živković, 1985). Dupriez zopet precej nejasno sinekdoho definira kot trop, ki omogoča imenovanje neke stvari z izrazom za neko drugo stvar, ki pa mora vključevati pomen prve stvari. Navaja tudi seznam klasične retorike, ki vsebuje mnogo različnih vrst sinekdoh, ko se pojavlja:

1. del za celoto (»več rok« nam. »več delavcev«),
2. snov, iz katere je izdelek narejen, namesto izdelka (»moja kri« nam. »moj sin«),
3. ednina za množino ali obratno (»sovražnik« nam. »sovražniki«),
4. rod namesto vrste (»lepo bitje« nam. »ženska«),
5. vrsta namesto roda (»možje« nam. »ljudje«),
6. abstraktno za konkretno (»mladost« nam. »mladi ljudje«),

7. splošno ime namesto konkretnega imena ali obratno (antonimazija) (»Janez« nam. »Slovenec«) (Dupriez, 1991).

V SSAL je vse polno metonimij in sinekdoh, a le redke so povezane z besedo gora. Za sinekdohične izraze v zvezi z besedo gora gre v naslednjih primerih:

1. Gora je gmota (v smislu, da je gmota splošni izraz za nekaj velikega, težkega).

Nekateri tudi dosežejo tisto, kar so si nekaj mesecev ali let prej postavili za cilj – **snežno gmoto**, veliko nekaj kvadratnih metrov, na vrhu neke gore ... (Jelinčič, 1992: 29)

Jutri krenem na pot, udari v meni, ta pot pa se je spet odmaknila od mene, kot da nad mano ne bi grozila **zstrašujoča gmota** najvišje gore sveta (Jelinčič, 1992: 101).

Vsakič se **hladna gmota gore**, ki grozi zmaličiti dolino, nad katero je zastala kot dih z one strani, uklene nad kamen ... (Škamperle, 1992: 155)

Oči mi drsijo ob gorski železnici, čez gozd, po travnikih više in više in se ustavijo ter dolgo dolgo zro v **mogočno gmoto kamenja**, polno belih pik, ki se zde človeku kot pajki (Kotnik, 1994: 18).

Čudovite skladne gmote ledu in kamenja zbuja občutek, kot da jih je oblikoval nekdo z jasno izraženim smislom za stil in mere (Kotnik, 1994: 83).

Kljub še vedno veliki oddaljenosti in odrezanosti od sveta imam občutek, da je **mogočna gmota** že priklenila svoje tipalke na moje srce, da sem jasno začutil, da se tej ledeni lepotici ne bom mogel izogniti (Kotnik, 1994: 83).

Lhotse ga podpira in krepi njegove temelje, skupno pa oblikujeta **orjaško gmoto čudovitih snežišč in skalnih odstavkov** (Kotnik, 1994: 114).

Gora je tako zanj postala le **velikanska gmota**, ki je ne bo mogel več odkrivati ... (Krišelj, 1999: 24)

Zvezdnato nebo je sivalo in **nejasna gmota skalovja je pričela dobivati oblike**; počasi je iz teme stopala postava velike gore (Mihelič, 2005: 168).

V steno sem vedno vstopals spoštovanjem, saj zame stene niso **mrtve gmote skal**, ampak mogočni naravni velikani, ki nam bednim človečkom dopuščajo, da šarimo po njih (Štebe, 2005: 20).

Desno, nam najbližje pa je orjaška, z oblakom delno zakrita **gmota** naše gore (Tomazin, Čo Oju: 68).

Izza sedemtisočaka Palung Ri se zapeljivo blešči **vršna gmota** Čo Oju (Tomazin, Čo Oju: 93).

Opazujem **orjaško temno gmoto** bližnje gore Čo Oju, ki je sedaj samo še Turkizna boginja (Tomazin, Čo Oju: 160).

Pod njim je južno obzorje vzvalovano v ogromno, vsem nam znano **gmoto** Čo Oju, ki je iz ure v uro manjša (Tomazin, Čo Oju: 246).

Zasnežena in poledenela gmota Kiba, katero sem bil še pred nekaj minutami jasno videl pod rumeno žarečim nebom, si je nadevala zloveščo oblačno kapo (Tomazin, Nebo ...: 51).

Veličastna gmota Kilimanjara, ki se v lepem vremenu z letališča zdi kot nezemeljski privid, in modro nebo nad njo, sta skrita in nedosegljiva očem (Tomazin, Nebo ...: 111).

2. Gora je kup (v smislu, da je gora narejena iz kupov kamenja in snega).

Gore imam rad. ... Zakaj so me te mrtve tvorbe, **ti veliki kupi kamenja ali snega** tako pritegnili? (Mihelič, 2005: 11)

3. Gora je šesttisočak (splošno ime za vse gore, visoke od 6000–6999 m)

Rastje mediteranskega videza mehča krute poteze **ledenih šesttisočakov**, ki kukajo čez zelena znožja (Mihelič, 1997: 115).

4. Gora je ostrica/špica/konica (poimenovano z delom namesto s celoto)

Vklenjen v drago udobje sodobnega letala sem opazoval **parado ledenih ostric**, ki so se v mogočni večvrstni procesiji pomikale pod menoj (Kotnik, 1994: 83).

Trume ledenih ostric se vrstijo prek 100 km daleč! (Mihelič, 1997: 8)

Granitna katedrala grozljivo strmih oblik spada med najtežje dostopne **andske ostrice** (Mihelič, 1997: 116).

... onstran doline se blešči **elegantna špica**, vsa v ledu, ki včasih zažari v zeleni barvi: Aguille Verte; njen sosed, granitni obelisk Dru, pa je rdeče barve in tako strm, da na njem ni opaziti niti trohice ledu – kadar sije sonce (Mihelič, 2005: 166).

Vse, kar je človeškega leti na tisto »**špico**«, ki je čestokrat zagrnjena s tankimi koprenami ali pa z gostimi oblaki; sem in tja pa se le zbistri in tistikrat je ta vrh vedno ponosen in veličsten, Cha Pu Nga ... (Krišelj, 1999: 43).

Izbral sem si **belo konico**, ki sem jo zase poimenoval Princeska. Zdelo se mi je, da »**kronano**« **konico** krasí bela vlečka in da jo v »špalirju« obdaja skupina dvorjanov (Štebe, 2005: 43).

Bleščeče izstopa **trikotna**, nad vse dvignjena **konica** Mount Everesta ... (Tomazin, Čo Oju: 68)

Konica Everesta na levi pa komaj še kuka izza visokih, toda kopnih hribov (Tomazin, Čo Oju: 71).

Pred kratkim sem se vrnil z odprave v Hindukušu in tam sem videl mogočne vršace, divje nazobčane granitne igle in postrane strme v led in sneg okovane velikane (Štebe, 2005: 16).

5. Gora je točka (poimenovanje celote z delom)

Samo silovita privlačnost skrivnostne **točke**, edine na vsaki gori, me še nekako peha navzgor (Tomazin, Čo Oju: 203).

Do skrajnosti sem že naveličan opotekanja po globokih zastrugih proti **najvišji točki gore** ... (Tomazin, Čo Oju: 203)

Samo za te trenutke se je splačalo stopiti na **najvišjo točko sveta**, na teme boginje matere zemlje Sagarmate ... (Jelinčič, 1992: 139)

6. Alpinisti so gora¹⁶

Bar Sahib še ni utegnil preklopiti zveze, ko se je oglasila Gora. ... To je bilo vse, kar je v tem trenutku dala od sebe Gora (Krišelj, 1999: 80).

¹⁶ Ta primer je v kontekstu te diplomske naloge izjema, saj ne gre za drugačno poimenovanje gore, ampak za drugačno poimenovanje alpinistov. Zdi pa se dovolj zanimiv, da ga vključimo v poglavje o sinekdohi.

Tudi ostali, ki so spremljali ta pogovor z goro, so enako občutili (Krišelj, 1999: 32).

6. PRIDEVKI

Epiteton (gr.: pridevek ali dodatek) ali pridevniška metafora (metaforični epiteton), v slovenskih učbenikih literarne teorije bolj znan kot »okrasni pridevek«, je zelo pogosto stilno sredstvo v SSAL.

Gre za pridevnik ali prislov, ki se dodaja kakšnemu samostalniku za bolj natančno opredelitev, nezamenljivost, nazornost. Ločimo dve poglavitni obliki:

- a) tipični, metaforični epiteton/epiteton ornans (okrasni pridevek ali ponavljajoči se epiteton) in
- b) individualizirajoči epiteton (opredeljuje enkratnost označenega pojava)

(Kmecl, 1996: 118–119).

Pri uporabi epitetona so avtorji SSAL usmerjeni predvsem v prvi tip pridevkov, to so tipični, metaforični okrasni pridevki, ki se ponavljajo iz besedila v besedilo in so splošno razširjeni (npr. strma, bela, nevarna, ledena, visoka, mogočna gora). Našli pa bi tudi kakšen manj pogosto rabljeni pridevek (npr. svilen bela, nebotična, živa(hna), lijakasta, majestetična gora).

Janko Kos v *Literarni teoriji* pravi, da so pridevki tiste besede, ki spremljajo glavne (temeljne) stavčne člene v obliki pridevnikov, samostalnikov in prislovov. Deli jih na **razumske**, **nazorne** in **čustvene** glede na to, katerih temeljnih literarnih prvin¹⁷ nosilci so. Razumski pridevki so zgolj pojmovno določujoči ali abstraktni, v njih prevladujejo idejno-racionalne prvine. Nazorno-predstavni ali imaginativni pridevki označujejo pojave predvsem po njihovi čutno slikoviti ali izraziti plati in so nosilci snovno-materialnih prvin. Čustveni pridevki pa izražajo afektivno-emotiven odnos do pojavov, ker temeljijo na afektivno-emotivnih prvinah (Kos, 2001: 137).

Pridevki v SSAL so v tistih delih besedila, ki opisujejo goro predvsem nazorni in čustveni.

¹⁷ Temeljne enote literarnega dela so snovno-materialne, idejno-racionalne in afektivno-emotivne.

Nazorni pridevki opisujejo izgled gore – njene barve (bela, črna, rdeča ...), strukturo (kamnita, ledena, granitna ...) in velikost (ogromna, visoka, nebotična ...). Takšni pridevki v obravnavanih besedilih prevladujejo, imenujem pa jih *pomensko nevtralni* pridevki.

Čustveni pridevki pa opisujejo avtorjev ali plezalčev odnos do gore v nekem trenutku, v konkretnih okoliščinah. Glede na to, kakšna se mu gora zdi ali kako jo občuti in doživlja, ločim *pomensko negativne* in *pomensko pozitivne* pridevke.

Pri prvih gre za to, da se plezalec nahaja v težki situaciji, v katerih mu okoliščine (vreme, razmere in počutje) niso naklonjene. Takrat gora postane strašna, hladna, grozovita, neprijazna, nevarna itd. Ko plezalec goro občuduje, ko je njegovo dejanje na gori uspešno, in ko se dobro počuti, jo opisuje s pomensko pozitivnimi pridevki – zdi se mu mogočna, lepa, veličastna, prijazna itd.

Pridevki ob besedi gora nam tako povejo marsikaj o tem, na kakšen način avtor doživlja goro in kakšen odnos ima do nje oziroma z njo v določenem trenutku.

Seveda pa niso vsi avtorji enako plodoviti in izvirni pri uporabi pridevkov; nekateri jih skoraj ne uporabljajo. Najbolj pogosto se pridevki pojavljajo pri Kotniku, Miheliču in Škamperletu, sledijo pa jim še Štebe, Belak, Tomazin, Grošelj, Karničar, Krišelj, Romih, Lačen, Ravnihar ...

Analizirala sem uporabo pridevkov, ki se pojavljajo ob besedi gora ali kakšnem drugem delu gore (stena, vrh, ledenik, steber) in ob metaforično rabljenih besedah, ki tudi predstavljajo goro (npr. princesa, velikan, pošast, zobki, gmota, sarkofag, stolp itd.).

Pridevke sem razdelila na dve kategoriji, glede na to, v kakšnem (pozitivnem/nevtralnem ali negativnem) pomenu so uporabljeni.

Pomensko negativno rabljeni so tisti, ki gori pripisujejo neke negativne, slabe lastnosti v razmerju do plezalca, oz. avtorja besedila, npr. strašnost, grozovitost, hladnost itd.

Pomensko pozitivno/nevtralno rabljeni pridevki pa so tisti, ki goro prikazujejo z dobrimi lastnostmi, kot so lepota, mogočnost, prijaznost, dostopnost itd. ali nevtralnimi lastnostmi, ki goro zgolj opisujejo z naravnimi značilnostmi (npr. ledena, snežna, visoka, strma itd.).

6.1 Raba pomensko negativnih pridevkov

Najpogosteje rabljeni pomensko negativni pridevki, ki so uporabljeni po več kot 4-krat, so:

1. *strašna ali zastrašujoča*,
2. *mrzla*,
3. *mračna*,
4. *hladna in*
5. *grozovita/grozljiva/grozeča*.

Sledijo jim od 2 do 3-krat uporabljeni:

1. *neprijazna*,
2. *nedostopna*,
3. *odbijajoča*,
4. *kruta*,
5. *temačna*,
6. *nesojena*,
7. *morilska in*
8. *nevarna*.

Samo po enkrat uporabljeni so še *spolzka*, *mačehovska*, *pošastna*, *brezsrečna*, *najokrutnejša*, *nečloveška*, *svareča*, *nepristopna*, *muhasta*, *razjarjena*, *besneča*, *hudičeva*, *prekleta*, *nepredvidljiva*, *mrka in jezna*.

PRIMERI IZ BESEDIL

Gore, odete v bela oblačila, molčijo. **Mrzle** so, **neprijazne**, sploh jih še nikoli nisem videl v taki podobi (Škamperle, 1992: 78).

Na vse strani zija prepad, nad nama pa je samo gladka stena. Samo k njej se še bolj stisneva, kot otroka k materi. Pa je **hladna**, **neprijazna**, **mačehovska** (Kotnik, 1994: 26).

Mogočna, nad tisoč metrov visoka gora, polna ozkih poči in velikih previsov, na prvi pogled skoraj **nedostopna** (Kotnik, 1994: 14).

Torej si že od vsega začetka **odbijajoča**, si mislim, ko jo med kratkimi počitki napeto opazujem (severno steno Druja, op.) in ji z očmi razkrivam previsna nedrja, iščoč njene šibke točke (Kotnik, 1994: 34).

Užba je še vedno vsa v vetru in megli, skrivnostna in **nedostopna** (Kotnik, 1994: 52).

Stena pa ostaja **hladna**, **spolzka in odbijajoča** kot frigidna ženska (Kotnik, 1994: 62).

Stena je **pošastna** ... (Kotnik, 1994: 122)

Tisti, ki so se z njim srečali iz oči v oči, mu pravijo tudi **strašna** gora ali usoda gora. Pa tudi v oblake kipeči orjak, ki žre ljudi, v zameno pa ne da ničesar. **Brezsrčno** kraljestvo, ki vabi ljudi v svoj začarani objem, nato pa jih nikdar več ne izpusti. ... Nanga Parbat je tako postal ena izmed **najokrutnejših** himalajskih gora. ... (Kotnik, 1994: 132)

Tak je bil naš prvi pogled na Chacaraju, prelepo, a **strašno** goro, ki nam bo v naslednjih tednih tako usodno stopila na pot. Nihče ni slutil, kako **grozovit** udarec pripravlja (Mihelič, 1997: 65).

Kako drugačni so naši Julijci od **nečloveških** ledenih orjakov, ki naju ta čas obdajajo! Peruske gore so družina **mrzlih, nedostopnih** lepotic. Da jih vzljubiš, je treba močnih strasti (Mihelič, 1997: 76).

Krute sile visokih gora so nas postavile pred veliko preizkušnjo. Pozabiti je treba na vse, kar bi nas oviralo pri prizadevanjih, da iztrgamo gori njeno drugo žrtev. ... Le čim prej dol med zelenje, v varno naročje doline, stran od **morilskega** orjaka, ki kot stražar stoji nad nami s **svareče** privzdignjenemu prstu podobnim vrhom! (Mihelič, 1997: 78)

Morilska gora pa se blešči nad nami v polnem sijaju. ... (Mihelič, 1997: 78)

Katera sila je mladeniča gnala v naročje **nepristopne** ledene pošasti? (Mihelič, 1997: 79)

Spraševali smo se, kaj nam pomenijo **mrzle, nežive** tvorbe zdaj, ko so nam ugrabile prijatelja. Se je naš odnos do njih kaj spremenil, jih sovražimo, se jih bojimo? (Mihelič, 1997: 80)

Tako je nanoslo, da sem se še večkrat srečal z **nesojeno, grozovito** ledeno goro. Vendar sem vedno pazil, da je Chacaraju stal ob moji poti, v njegove **strašne** stene in grebene si več nisem drznil usmeriti svoje gazi (Mihelič, 1997: 80).

Danes, ko je vse že davno za nami, pogosto sanjarimo o naši **nesojeni** gori (Mihelič, 1997: 80).

Preveč živo je bil v ledeno obličje **strašne** gore vtisnjen spomin, da bi bil lahko ravnodušen ob prijateljevem tveganem načrtu (Mihelič, 1997: 81).

Rastje mediteranskega videza mehča **krute** poteze ledenih šesttisočakov, ki kukajo čez zelena znožja (Mihelič, 1997: 115).

Granitna katedrala **grozljivo** strmih oblik spada med najtežje dostopne andske ostrice (Mihelič, 1997: 116).

Toda princesa je **muhaste** narave, dostikrat se brez pravega razloga razjezi in s **strašnimi** plazovi pomori tisoče podložnikov (Mihelič, 1997: 139).

Tovrstno lekcijo bom kasneje ponovil še stokrat, in vsakič, ko/če se bom z **razjarjene, besneče** gore vnil cel, se mi bo zdelo, da imajo mojo usodo v rokah neke višje sile (Mihelič, 2005: 34).

Zdi se mi, da se je stena prelevila v **neprijazno** bljuvajočo pošast (Belak, 1997: 89).

Stena pa se **hladna** kot sfinga pne nad nama (Belak, 1997: 85).

Prva radijska zveza je bila tudi zadnja na tej **hudičevi** gori, ki je malo zatem z vsemi kanoni udarila po nas (Belak, 1997: 130).

Jutri krenem na pot, udari v meni, ta pot pa se je spet odmaknila od mene, kot da nad mano ne bi grozila **zastrašujoča** gmota najvišje gore sveta (Jelinčič, 1992: 101).

Anapuma se je pokazala v vsej svoji **grozeči** in **nevarni** veličini (Grošelj, 1996: 16).

Padavin, ki bi znova vezale razpokane gmote, ni bilo in vsa gora se je spremenila v krhek, **izjemno nevaren** stekleni grad (Grošelj, 1996:18).

Pomembno je, da smo na vrhu v soboto. V nedeljo je dasai, takrat bo Sagarmata **jezna** in bo slabo vreme (Karničar v Golob T., 2000: 148).

Gora je **nepredvidljiva**. ... (Roš, 2000: 99)

Ta **prekleti** vrh, kot da bi se odmikal, vedno bolj visoko se zdi, da je ... Pa se ne odmika (Krišelj, 1999: 95).

Gora se je zdela **odbijajoča** in skoraj **nedostopna**, hkrati pa za alpinista mojega kova izzivalno vabeča izpod gmote oblakov, ki je niso zakrivali tako kot sosednji Kibo (Tomazin, 1993: 55).

Drugi glavni vrh Kilimanjara, 5148 metrov visoki Mawenzi pa je **mračen**, bolj divji, razsekan v rjavordeče prepade, ozaljšane z vrtoglavimi stolpi, ostrimi grebeni, temačnimi soteskami in redkimi lisami snega; kot bi z nebrzdano divjostjo hotel preseči večjo višino starejšega brata (Tomazin, 1993: 56).

Mračna silhueta nazobčanega, prepadnega Mawenzija je kot ogromna črna roža, zajedajoča se v nežno svetlobo vzhodnega neba (Tomazin, 1993: 78).

Če mi ne bo uspelo zajadrati, ali če bom celo izgubljal višino, bom takoj odletel proč od **nevarne** gore naravnost proti daljnemu Moshiju (Tomazin, 1993: 85).

Srhljiv je pogled iz ptičje perspektive na bleščeče se jezike ledenih slapov in žlebov, ki se prevešajo preko pragov in izginjajo v **temačnih**, vrtoglavih globinah navpičnih sten (Tomazin, 1993: 97).

Nekaj alpinistov, ki so se vzpenjali po Tichyjevi smeri, je od strani mimogrede pokukalo v **temačne** severne strmine (Tomazin, Čo Oju: 15).

Mračna stena počasi spet izginja za grebenom Palung Rija ... (Tomazin, Čo Oju: 100)

Uspeli smo, a zmaga nad goro je samo prijetno slepilo. Takoj po vrhuncu, ko smo se izčrpani iz vrha opotekali v dolino, je gora ostala ista, kot je vedno bila – daljna, nedosegljiva, vabeča in **grozeča** hkrati (Tomazin, Čo Oju: 244).

6.2 Raba pomensko pozitivnih/nevtralnih pridevnikov

Najpogostejši pomensko pozitivni/nevtralni pridevki, ki so uporabljeni 30-krat ali večkrat (prvi 42-krat, drugi 33-krat in tretji 30-krat), so:

1. *mogočna*,
2. *bela* in
3. *ledena*.

Sledijo pridevki, ki so uporabljeni vsak po od 10 do 15-krat:

1. *orjaška*,
2. *lepa*,
3. *visoka*.

Pridevki, ki se pojavijo po od 5 do 9-krat:

1. *strma*,
2. *veličastna*,
3. *nedosegljiva*,
4. *vabljliva/vabeča*,
5. *granitna*,
6. *črna*,
7. *snežna*,

8. *skrivnostna*.

Sledijo pridevki, ki se pojavijo po 4-krat ali 3-krat:

1. *divja*,
2. *gorska*,
3. *velika*,
4. *nema*,
5. *sveta*,
6. *prisekana*,
7. *snežna*,
8. *nebotična*,
9. *prijazna*,
10. *kamnita*,
11. *tiha*,
12. *ostroroba*,
13. *vabljiva*,
14. *čudovita*,
15. *bleščeča*,
16. *ogromna*,
17. *daljna*,
18. *razbrazdana*.

Po 2-krat se pojavijo naslednji pridevki:

1. *milostna*,
2. *vsemogočna*,
3. *večna*,
4. *drzna*,
5. *krhka*,
6. *gladka*,
7. *skladna*,
8. *nedosežena*,
9. *živa*,
10. *tiha*,
11. *velikanska*,
12. *(v)zvišena*,
13. *najvišja*,
14. *dobrodušna*,
15. *nazobčana*,
16. *nezemeljska*,
17. *vrtoiglava*,
18. *ostra*,
19. *nazobčana*.

Samo po enkrat pa so uporabljeni še:

posrebrena, rdeča, nejasna, modrikasta, ožarjena, zaželena, nespremenjena, samotna, samostojna, božanska, ponosna, enkratna, sramežljiva, nečimrna, milostna, neverjetna,

privlačna, prepadna, potlačena, valovita, ogromna, močnejša, pohlevna, stara, neznanska, prizanesljiva, slovita, dragocena, elegantna, selektivna, najčudovitejša, zasnežena, zaledenela, skromna, zala, nesojena, najprijaznejša, prizanesljiva, nepozabna, neizsanjana, ljuba, nežna, praznična, okleščena, mirna, glasna, izjemna, privlačna, čudna, zanimiva, gola, začarana, čista, nova, ponosna, krotka, najmogočnejša, živahna, majestetična, imenitna, fantastična, vrtoglava, okamnena, poledenela, ostra, apnenčasta, kopna, razsekana, kopasta, imponantna, trivrsna, plečata, ostra, bolivijska, andska, huaraška, neživa, zaobljena, lijakasta, prostrana, naravna, piramidasta, nakodrana, rjava, redka, najlepša, trikotna, nedotaknjena, prostrana, razorana, himalajska, moja, okoliška, oddaljena, nestvarna.

Zanimivi so tudi sledeči pridevniki, sestavljeni iz dveh besed:

vrtoglavo vitka, čarobno lepa, krvavo rdeča, sivo bela, svileni bela, bleščeča bela (2x), snežno bela (2x).

PRIMERI IZ BESEDIL

Daleč na severu so se dvigovale **bele** gore. **Strmi** zobki, **visoki**, in vendar tako **krhki in nežni**; šepetali so in pozdravljali (Škamperle, 1992: 10).

... toda v tistih **daljnih** podobah je čutil nekaj tako **prazničnega** in **svetega**, da ga je napolnjevalo z nečim, kar bi le težko prav poimenovali in se je v njem ohranjalo še dolgo potem, ko je zapustil vrh (Škamperle, 1992: 10).

Gore! **Lepe**, **visoke** in **strme**. Gledal jih je, tako od blizu, in vendar daleč ... (Škamperle, 1992: 22)

Stene nad Sočo so **tiho**, **okamneno** šepetale, pogreznjene v negibnost (Škamperle, 1992: 22).

In te **mogočne** gore, ki so se, **okleščene**, **neme**, mrko starale od sporočila ... (Škamperle, 1992: 22)

Sijalo je sonce, Tošc se je šopiril z debelim travnatim trebuhom, kraj njega pa kakor sveča **beli** Triglav (35).

Gore, odete v **bela** oblačila, molčijo (78).

Gore so se tu, **ostre** in **črne** od granita, zaganjale visoko pod nebo, precej više od naših **apnenčastih** cvetk ... (Škamperle, 1992: 117)

... pogledat goro, ki se je na vrhu s **tankim**, **belim** prtom dotikala zvezd, **posrebrena** od nočnega mraza (Škamperle, 1992: 155).

Potem nas je vso pot navzgor, vendar na drugi strani Modi Khole, onkraj doline, ki je tu zgoraj pri Čumri postajala travnata, spremljal Mačapuči, deviški biser, na katerem še ni stal človek, ker je to **najlepša**, **sveta** gora in hvalabogu ne pretirano **visoka**, tako **zelo lepa**, morda lepša od Materine svetinje, da sta se celo Ang Nima in Šerpa Nuru smejala, češ: tam pa še niste bili, ker tam žive edino bogovi! (Škamperle, 1992: 208–209)

Izzete so moči in volja, stena je kruta, a **divje lepa** (Kotnik, 1994: 14).

Mogočna, nad tisoč metrov visoka gora, polna ozkih poči in velikih previsov, na prvi pogled skoraj nedostopna (Kotnik, 1994: 14).

Oči mi drsijo ob gorski železnici, čez gozd, po travnikih više in više in se ustavijo ter dolgo dolgo zro v **mogočno** gmoto kamenja, polno belih pik, ki se zde človeku kot pajki (Kotnik, 1994: 18).

Goro smo kljub vsemu premagali s tem, da smo ji ušli iz njenega **ledenega** objema (Kotnik, 1994: 20).

Na vse strani zija prepad, nad nama pa je samo **gladka** stena. Samo k njej se še bolj stisneva, kot otroka k materi ... Zjutraj je stena nad nama **gladka** kot zrcalo (Kotnik, 1994: 26).

Kljub temu pa ima človek občutek, da alpinisti izumiramo in da postajajo gore spet tako **mogočne** – s svojo samoto pa še bolj **skrivnostne**, kot so bile nekoč (Kotnik, 1994: 40).

Mogočna gora je (Kotnik, 1994: 46).

Sedaj vidim vso steno. Prikazala se nam je na mah, kot duh, **lepa** in **mogočna**. ... Danes ne moremo več čisto pod steno, prepozno je in preveč je že **živa** (Kotnik, 1994: 47).

Sosednji Pik Ščurovski je še vedno zelo **živ** (Kotnik, 1994: 48).

Gora je **večna**, usoda se spreminja (Kotnik, 1994: 49).

Oziram se v steno, ki je **mirna** in **tiha** (Kotnik, 1994: 49).

Še vedno je ves **živahen** in **glasen**, verjetno se nikoli popolnoma ne umiri. (gora Čatin, op.) (Kotnik, 1994: 50).

Užba je še vedno vsa v vetru in megli, **skrivnostna** in nedostopna (Kotnik, 1994: 52).

Vklenjen v drago udobje sodobnega letala sem opazoval parado **ledenih** ostric, ki so se v mogočni večvrstni procesiji pomikale pod menoj. **Čudovite skladne** gmote ledu in kamenja zbuja občutek, kot da jih je oblikoval nekdo z jasno izraženim smislom za stil in mere. ... Kljub še vedno veliki oddaljenosti in odrezanosti od sveta imam občutek, da je **mogočna** gmota že priklenila svoje tipalke na moje srce, da sem jasno začutil, da se tej **ledeni** lepotici ne bom mogel izogniti. ... Pred menoj je **izjemna** gora, ena tistih, ki človeka privlači ne le s svojo lepoto in veličino, temveč izžareva svojevrsten čar, kot omamen strup, ki se mu ne moreš upreti (Kotnik, 1994: 83).

Vsi živimo in čutimo sedaj le za eno stvar – za vrh Makaluja, ki nas čaka nekje nad neskončno meglo in dežjem v nebesni modrini in preži na nas z vetrovi in viharji. Ves **leden** in **mrzel**, pa vendar tako **privlačen** nad svojimi ogromnimi snežišči pričakuje in vabi (Kotnik, 1994: 100).

In vendar mora biti nekje konec tudi tega velikana, tudi tako **mogočna** stena se mora utruditi ... (Kotnik, 1994: 108)

Kako je **mogočen**, glavo ima zavito v rahlo megleno tančico, kot da je bolan in se hoče zavarovati. Lhotse ga podpira in krepí njegove temelje, skupno pa oblikujeta **orjaško** gmoto **čudovitih** snežišč in skalnih odstavkov (Kotnik, 1994: 114).

Gore okoli baze, ki je globoko pod mano, se mi zde kot šotorčki, vse je zdaj videti zelo majhno, ko pa sem bil doli, so bili to sami **mogočni** vrhovi (Kotnik, 1994: 117).

Kako **čuden** je ta Lhotse in tudi zato je njegov konec še bolj **zanimiv** (Kotnik, 1994: 130).

In potem bo le še za nami kot **ogromna** senca naš Lhotse, katerega me je še vedno nekako strah! (Kotnik, 1994: 131)

V sanskrtu je Nanga Parbat kralj gore, po kašmirsko je **gola** gora, to pa seveda le zveni lepo. Tisti, ki so se z njim srečali iz oči v oči, mu pravijo tudi strašna gora ali usoda gora ... **Brezsrčno** kraljestvo, ki vabi ljudi v svoj **začarani** objem, nato pa jih nikdar več ne izpusti (Kotnik, 1994: 132).

Nanga Parbat je resnično **ogromna** gora. ... Je pač zelo **impozantna** gora ... (Kotnik, 1994: 137)

Le kje je konec ali vrh te **orjaške** gore? (Kotnik, 1994: 145)

... in vrh naše gore se po nekaj dneh zopet pokaže **čist in nov** ter nas vabi in nam ponovno vliva nekaj ugaslega upanja (Kotnik, 1994: 146).

Če morda le ne bo tako, kot si vsi želimo in upamo, pa bo Nanga Parbat **veličasten** sarkofag in spomenik obenem ... (Kotnik, 1994: 151)

Trume **ledenih** ostric se vrstijo prek 100 km daleč! (Mihelič, 1997: 8)

Najlepši okras La Paza pa je večna kulisa **ledenega** velikana na južnem obzorju. Illimani je bolivijski Triglav, čeprav ga po višini za nekaj sežnjev prekaša že omenjena Sajama. Prvak lapaškega obzorja je tudi v resnici **trivršna** gora in k panorami La Paza spada tako, kot Matterhorn k Zermattu. ... V mestu že gorijo luči, ko na nebu še vedno žari **mogočni ledeni** svetilnik (Mihelič, 1997: 18).

Kljub temu pa smo vedno bolj koprneče občudovali blesk **ledenih** orjakov (Mihelič, 1997: 20).

Sonce pošilja **ponosnim** šesttisočkomprve jutranje poljube ... (Mihelič, 1997: 23)

Za nekim ovinkom se je prikazala **plečata** gora s široko razlitim ledenikom (Mihelič, 1997: 24).

Prekoračili smo nekaj razprtih škrbin in stopili na **kamnito** teme **krotke** gore (Mihelič, 1997: 25).

Prelepo goro je nekje na srednji višini objemal prstan oblakov, da je bilo vršno sleme videti še bolj **zvišeno** in **majestetično**. Tiquimani je bil tisti dan videti kot pravi ideal gore. Rastoč iz temačnih meglenih globin, je zgoraj z **bleščečim** slemenom, ki se je dotikalo neba, ponazarjal večno težnjo k popolnosti (Mihelič, 1997: 25).

Slika je poudarjala smeje oblike **vrtozglavo strme** gore in vanjo sem se pri priči zaljubil (Mihelič, 1997: 31).

Prizor je bil pravzaprav protisloven, saj je zaradi svojstvene perspektive **ledena** ptica navidez čepela na vrhu travnate grbe pred nami (Mihelič, 1997: 32).

Bil sem dovolj visoko, da je pogled segel čez znožne hrbte, in **ledena** ogrlica se je razgmila okrog mene v polnem sijaju (Mihelič, 1997: 33).

... saj sem se zavedel, kako **imenitne** gore čakajo na nas (Mihelič, 1997: 34).

Spčetka nisva imela niti pravega cilja, samo sledila sva skrivnostnemu klicu, ki naju je vabil od tam nekje z **ledenih** vrhov. ... Kmalu sva se znašla ob znožju **Črne** čarovnice; da ni imela prav ona prstov vmes pri najini zaroti? ... Na jugu je, niti posebno daleč, kipel kvišku **mogočen leden** grad s priostrenim stolpom. ... Tik nad nama se je vzpenjala **vabljliva ledena** piramida, ki nama je obetala lepe možnosti pristopa (Mihelič, 1997: 35).

Izvidnico sta tokrat sestavljala Ivo in stric Lojz, ki sta se kot prva iz naše družine posladkala z **najvabljlivejšim** andskim lepotcem vzhodne Kondorjeve verige. Pequeño (Mali) Alpamayo je bolivijski Jalovec – pravilno oblikovan **gorski** kristal plemenitih linij, ki se v obliki strmih grebenov pno proti **ostremu** vrhu. Gora ima krstnega botra v perujski Cordilleri Blanci – slavni Alpamayo je seveda **mogočnejši** in **višji** od **bolivijskega** lepotca, oba pa se ponašata s podobo, ki za marsikoga predstavlja idealno goro (Mihelič, 1997: 40).

Zdajci se je tik pred nami pognal v nebo **ledeni** Kondor, prvi pogled nanj iz neposredne bližine pa nas je tako pretresel, da dolgo nismo prišli do sape. Spominjam se, da sem buljil v **fantastično** prikazen in se šele čez kdove koliko časa domislil, da bi bilo pametno odložiti težki nahrbtnik (Mihelič, 1997: 37).

Hvala vam, **nepozabne, prelepe, ljube** Kondorjeve gore! (Mihelič, 1997: 48)

Prva etapa do Ancome je še pripadala goram ki so nas pozdravljale z **najprijaznejšim** obrazom (Mihelič, 1997: 61).

Tak je bil naš prvi pogled na Chacaraju, **prelepo**, a strašno goro, ki nam bo v naslednjih tednih tako usodno stopila na pot (Mihelič, 1997: 65).

Gorski velikani, ki so nam zjutraj pokazali le skromen del svojih obličij, so zdaj naraščali v pravcate gradove (Mihelič, 1997: 71).

Strmi žlebovi so nas pripeljali na prostrano planoto, od koder smo občudovali svojo goro v podobi **črnega** obeliska, ki nas je strašil z nasršenimi grebeni. ... (Mihelič, 1997: 74)

Sanjariva o Trenti, o Bohinju, o naših **lepih**, tako **prijaznih** in **vabljivih** gorah (Mihelič, 1997: 76).

Krute sile **visokih** gora so nas postavile pred veliko preizkušnjo (Mihelič, 1997: 78).

Bleščeča podoba Chacararaja pa je ves čas lebdela na obzorju, nismo se ji mogli skriti (Mihelič, 1997: 80).

Že leta 1975 mi je večkrat obvisel pogled na **zali beli** piramidi Janapakči, ki se pne desno nad zatrepom in se sonči v družbi velikašev Chacararaja in Chopicalquija. Sicer **skromna** gora pa ni od muh in pristop ni prav nič banalen (Mihelič, 1997: 81).

Bil je veličastno lep vzpon, ki je minil ob **prijaznem** nasmehu **mogočne** gore (Mihelič, 1997: 86).

Še bolj pa nam je poglede vleklo kvišku, kjer nas je v polnem blesku pozdravljal **ledeni** zbor **huaraških** velikašev (Mihelič, 1997: 89).

Pobočja so se nekako razmaknila in odprtih ust smo se znašli sredi venca **najčudovitejših ledenih** orjakov. Glavnega zvezdnika Artesonraja od tam sicer še ni bilo videti, pa je njegovo vlogo bleščeče prevzela **ostoroba** Piramida Garcillaso (Mihelič, 1997: 105).

Težko dostopna **gorska** lepotica se je dolgo otepala snubcev in se pustila osvojiti med zadnjimi **velikimi** vrhovi (Mihelič, 1997: 113).

Rastje mediteranskega videza mehča krute poteze **ledenih** šesttisočakov, ki kukajo čez zelena znožja (Mihelič, 1997: 115).

Granitna katedrala grozljivo **strmih** oblik spada med najtežje dostopne **andske** ostrice (Mihelič, 1997: 116).

Alpamayo je pač **selektivna** gora, ki na vrh ne spusti vsakogar (Mihelič, 1997: 117).

Ledeni kristal Alpamayo nama jo je s Tino vrnil v kar največji meri. ... (Mihelič, 1997: 118)

No, moje snubljenje **ledene** princese se je razpletlo v kar zanimivo zgodbo. Sicer pa je dvoglava velikanka res spoštovanja vredna. ... Radodama je sicer s potoki in studenci, ki privrejo iz njenih **ledenih** hramov – brez njih bi bila spodaj v dolini namesto žitnih polj puščava (Mihelič, 1997: 139).

Spominjam se, kako me je prevzel pogled na **veličastno** goro (Mihelič, 1997: 139).

Spodaj se pobočje strmo spušča v sotesko Santo, zgoraj pa se v **mogočnih** stopnicah vzpenja zares **nebotični ledeni** velikan (Mihelič, 1997: 140).

Ožarjena gora nad menoj je bila kot stekleni grad (Mihelič, 1997: 144).

Ledena princesa je nato celih pet let imela mir pred menoj ... Veselo sem pozdravil zbor **ledenih** velikanov nad mestom ... (Mihelič, 1997: 149)

Ali je **ledena** princesa že videla tako šibkega in klavnega snubca? (Mihelič, 1997: 152)

Videlo se je prav do Huaraza in tam bom jutri obmil hrbet **ledeni** princesi, saj me očitno ne mara. Pa kaj (Mihelič, 1997: 153).

Danes, ko je vse že davno za menoj, z nasmehom in ponosom obujam stare spomine na res veličastne trenutke v ekstatičnem objemu **ledene** princese (Mihelič, 1997: 155).

Gore imam rad. ... Zakaj so me te mrtve tvorbe, ti **veliki** kupi kamenja ali snega tako pritegnili? ... (Mihelič, 2005: 11).

Šele tu sem spregledal optično zanko, ki mi jo je stena nastavila spodaj, in v objemu **nebotičnih** triglavskih stebrov sem se počutil kot v družbi titanov (Mihelič, 2005: 44).

Pred nama je zrasla tako **nebotična gorska** prikazen ... (Mihelič, 2005: 92)

No, toliko sem že vedel, da se **črni granitni** zob na desni imenuje Dent du Géant.

Ko je na vrhu **ledene** kupole ugasnilo sonce, sva se lotila vprašanja, kje prespati (Mihelič, 2005: 93).

Velikanska kupola samega vladarja je bila zdaj tik pred nama, pa vendar nič kaj blizu (Mihelič, 2005: 94).

... onstran doline se blešči **elegantna** špica, vsa v ledu, ki včasih zažari v zeleni barvi: Aiguille Verte; njen sosed, **granitni** obelisk Dru, pa je rdeče barve in tako **strm**, da na njem ni opaziti niti trohice ledu – kadar sije sonce (Mihelič, 2005: 166).

Grépon je **drzna, ostroroba** gora, zgrajena iz velikanskih granitnih blokov, ki nekoliko spominjajo na lego kocke. Drugi dan sva z Borisom vse dopoldne pripravljala nahrbtnika in vmes izpod čela gledala v **rdečega** velikana onstran doline (Mihelič, 2005: 167).

Zvezdno nebo je sivelo in **nejasna** gmota skalovja je pričela dobivati oblike; počasi je iz teme stopala postava **velike** gore (Mihelič, 2005: 168).

Nas je že ovijal mrak, **orjaška** piramida pa je še vedno kot nekakšna sveča žarela v soncu.

Kot veliko božično drevo je bila videti piramidasta gora (Mihelič, 2005: 171).

Že je vlažna gmota zajela steno, kot plaz se je usulsnežni metež in v kratkem spremenil goro v **belo** pošast, polno režečih se zob, ki so se obesili na previse (Mihelič, 2005: 172).

Bela piramida osemstisočaka Daulagirija je takrat postala najpomembnejša gora mojega življenja (Tomazin, 1994: 6).

(Napisal bom ...) Knjigo o tem, kar se dogaja v času, ko je **velika bela** gora še ideja, skrita za daljnimi obzorji in zidovi mnogih težav (Tomazin, 1994: 29).

Vsaka **mogočna** gora je svet zase (Tomazin, 1994: 69).

In včasih v vznožju, ko je gora spet **daljni, nedosegljivi beli** val na obzorju, se tudi meni zdi, kot bi nikoli ne stal na njenem vrhu, saj je iz daljave videti tako **mogočna** in **nedosegljiva** (Tomazin, 1994: 70).

Šiša Pangma je komaj opazno rasla pred nami kot **orjaški beli** cvet, zadrt v temno modro nebo južnega obzorja (Tomazin, 1994: 93).

V polju smrti, tam nekje nad 7500 metri, ko bom tudi sam hlatal za prereditim zrakom, za posvečenim simbolom, **dragocenim** vrhom, bom morda srečal zameteno truplo (Tomazin, 1994: 111).

Zaobljeni vrh je bil pričakovano razodetje. ... **Najvišja, svilen bela** in **ostroroba**, obdana z **mogočnimi** sosedi, je kraljevala sredi visoko v nebo nabreklega južnega obzorja – Šiša Pangma (Tomazin, 1994: 185).

Tudi **sloviti** steber je doživel poskuse, vendar je vedno odločno rekel NE (Belak, 1997: 13).

Gora je bila **prizanesljiva** (Belak, 1997: 20).

Ko smo zapuščali dolino Vrat, je **mogočni** steber še vedno nepremagan kipel visoko v nebo v porog odbitim naskakovalcem (Belak, 1997: 33).

Ves preostali del dneva sem nato posvetil steni, ki je bila že vsa **bela** in še najbolj podobna smučišču ...

... Z **modrikasto** se lesketajočimi stenami v nastopajočem poznojesenskem večeru sem se razšel kot prijatelj (Belak, 1997: 84).

In to je Sagarmatha, sedaj že najina dobra znanka in **nema veličastna** spremljevalka na najini levi ... Tiho zrem preko globokih dolin, kjer se zde ledeniki kot ogromne lovke hobotnic, na **neznanski beli** kristal Sagarmathe. Lhotse na njeni levi je s sladkorjem poprhan stolp antracita. Kakšna nasprotja! Najin **tihi** spremljevalec se lesketa celo skozi temna višinska očala s svojimi deviškimi snegovi (Belak, 1997: 96).

In gora, ki se brani le s svojimi običajnimi težavami se mi zazdi kot **dobrodušen star prijatelj**, pred katerim pa imam neznansko spoštovanje (Belak, 1997: 98).

Marjon se zopet dviga in njegova pojava je kot neresnična prikazen na **bleščeči belini** snegov boginje Kali. ... (Belak, 1997: 103)

Orjaška lijakasta stena je moreče legla na nas (Belak, 1997: 127).

Pred kratkim sem se vrnil z odprave v Hindukušu in tam sem videl **mogočne** vršace, **divje nazobčane granitne** igle in **prostrane strme** v led in sneg okovane velikane. Bili so **lepi in mogočni**, vendar sem ob njih pogrešal prijaznost naših hribov. Gore nad Bistrico niso tako visoke, zdele so se mi celo bolj **pohlevne**, predvsem pa neprimerno bolj **vabljive**. Gozdovi in zelene trate tako prijazno objemajo **bele** stene, da se te radostno bleščijo v svoji belini in se spogledujejo s temno modrim nebom. Kako bolj **prijazna** je belina naših skal kot nedoločljiva temna barva **granitnih** velikanov, ki so mi delali družbo vse poletje (Štebe, 2005: 19).

V steno sem vedno vstopals spoštovanjem, saj zame stene niso mrtve gmote skal, ampak **mogočni naravni** velikani, ki nam bednim človečkom dopuščajo, da šarimo po njih (Štebe, 2005: 20).

Gora je v primerjavi z menoj **večna** in le jaz sem s svojim plezanjem vanjo zanesel nemir. Nisem pravilno prijel oprinka, nisem dobro presodil, kaj mi stena ponuja (Štebe, 2005: 36).

Smo prva alpinistična odprava, ki je prodrla tako globoko v notranjost otoka, in prvi smo lahko plezali na te **strme, granitne**, v led okovane velikane (Štebe, 2005: 40).

»Naši« vrhovi so bili precej bolj **drzni in mogočni**, tisti hribi pa so vabili s svojimi blagimi pobočji in zanimivimi podobami. Izbral sem si **belo** konico, ki sem jo zase poimenoval Princeska (Štebe, 2005: 43).

»Kili, jutraj bom stal na tvojem temenu!« sem si rekel, a **mogočna** gora je še enkrat pokazala zobe (Štebe, 2005: 86).

S svojo pravilno **piramidasto** podobo me je uročil, kot bi bil zame **sveta** gora (Štebe, 2005: 147).

Nekateri tudi dosežejo tisto, kar so si nekaj mesecev ali let prej postavili za cilj – **snežno** gmoto, veliko nekaj kvadratnih metrov, na vrhu neke gore ... (Jelinčič, 1992: 29)

Ali pravzaprav je: **mogočna** gora, ki pa je vselej **močnejša**, zato so tu manevri le igra, v kateri polkovniki, poročniki in navadni vojaki čakajo, kdaj se jih bo gora – sovražnik usmili (Jelinčič, 1992: 33).

Kujemo načrte in obenem vemo, da postavljamo visok, a zelo tenak zid med nas in našo **ogromno, vsemogočno** goro, ki se nam je zarila v telo in možgane (Jelinčič, 1992: 98).

... nekateri opravimo daljši aklimatizacijski vzpon na Paju in seveda od daleč opazujemo **mogočno** piramido – naš cilj K2 (Grošelj, 1995: 53).

Kanč je **sveta** gora za prebivalce te dežele ... (Grošelj, 1992: 124).

... pred nami pa **magično lepa in privlačna** gora ... (Grošelj, 1996: 62)

Zahodna stena Anapurne se nam prikaže v vsej svoji **mogočnosti**. **Neverjeten** zid skal in ledu (Grošelj, 1996: 77).

Potem bi se pa z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo globoko priklonil tem **kamnitim in ledenim** velikanom, ki so mi toliko dali, in od katerih sem se toliko naučil (Grošelj, 1996: 93).

Zahvalim se Anapurni, ker je bila prizanesljiva in **milostna** z nami (Grošelj, 1996: 100).

Gora je bila **milostna** (Grošelj, 2003: 179).

Nečimrna si, Gora, tako absolutno predanost pričakuješ (Karničar v Golob T., 2000: 124).

So kot zbiralniki solza, ki jih s sebe stresa Everest. **Najmogočnejši** med **mogočnimi** (Karničar v Roš, 2000: 60).

Naposled se Čomolungma vda. **Sramežljivo** pokuka iznad oblakov, naprej vrh, nato petnajstmetrska zloglasna Hillaryjeva stopnja, naposled še Južni vrh (Karničar v Roš, 2000: 77).

Ko si tako daleč, stisnjen med **bele** gore, **ledene** stene, s katerih grozijo seraki in plazovi, tedaj veruješ (Karničar v Roš, 2000: 89).

Gora je začutila utrip človeških duš in ni se premaknila.

Ostala je **nema, vsemogočna, nedostopna** ...

Gora je tako zanj postala le **velikanska** gmota, ki je ne

Bo mogel več odkrivati ... (Krišelj, 1999: 24).

To se dogaja na odpravi na **visoko** goro, če jo tako imenujem, da tej gori pač ne dam imena, ker je **nedosegljiva**, ker je **enkratna**, ker je tista, ki terjaja od človeka vse, kar sicer še ne pozna, le sluti, da je v njem, pa je gora tista, ki bo morala to slutnjo ali potrditi ali pa zavreči (Krišelj, 1999: 33).

Vse, kar je človeškega leti na tisto »špico«, ki je čestokrat zagnjena s tankimi koprenami ali pa z gostimi oblaki; sem in tja pa se le zbistri in tistikrat je ta vrh vedno **ponosen** in **veličasten**, Cha Pu Nga ... (Krišelj, 1999: 43)

Gora je **stoično nema** (Krišelj, 1999: 95).

... ker so si drznili vznemirjati to **božansko** Goro in niso dovolj glasno prosili za njihov božji blagoslov ... (Krišelj, 1999: 152)

Mogočna, strma kamnita boginja, katere senca je z lahkoto prekrila neskončna snežišča pod sabo, se dviga skoraj do zvezd, v katerih se oglašajo želje, kažejo poti, daljine in bogate (gre za Čo Oju, op.) (Romih, 1992: 30).

Gora bo ostala **nespremenjena, lepa** in **samotna** kot pred tisoč leti (Romih, 1992: 32).

... samo **bela visoka** gora ... (Romih, 1992: 85)

Vse višje in višje nam blodi pogled navzgor po **veličastni** piramidi gore, vse tja do vrha, bližje nebu kot zemlji, bližje Bogu kot ljudem (Ravnihar, 1993: 55).

Ne bojiva se več **vrtohlave** stene, ki kakor ogromno žrelo zija pod nama (Lačen, 2002: 13).

Vzvišeno stoji nad nami, ta gora tolikokrat **zaželen**a, spremljana s hrepenečimi očmi, ter nas vabi z vso svojo veličastnostjo in tiho, prav tiho šepeta: »Pridite, če si upate!« ... (Lačen, 2002: 38)

Prevevajo nas čudna občutja ob pogledu na tega **snežnega** velikana, s katerim se nam je spoprijeti. ... Zahvaljujoč **lepi** in **veličastni** piramidi nad njo je znana po celem svetu ... (Lačen, 2002: 48)

V nobeni ni bila zajeta neocenljiva razsežnost in impozantnost teh **belih** očakov (Lačen, 2002: 73).

Še dobro, da so gore **prizanesljive** do naših želja (Humar, 2001).

Pogledam proti **črni** piramidi Everesta, ki vso jesen ni pustil nikogar na vrh (Humar, 2001).

Celo uro in pol sem potem krožil nad **kopastim** vrhom Bele gore ... (Tomazin, 1993: 9).

Orjaški, iz treh samostojnih, različno visokih vrhov zlit **prisekani** stožec je prebijal sive oblake in se pokrit s **snežnobelo** krono dvigoval visoko v modro afriško nebo (Tomazin, 1993: 15).

... Kibo je napol zakrit skoraj sramežljivo razkazoval svoje **mogočne, razbrazdane** stene in **divje** grebene (Tomazin, 1993: 16).

Daljni beli vrh gore se je zadiral v temnomodro nebo (Tomazin, 1993: 16).

Nezemeljsko mogočni prisekani stožec z **belim** temenom je na severnem obzorju še nekaj časa migotal v močno razgretem zraku med krošnjami visokih dreves ... (Tomazin, 1993: 16)

... mi bo Kilimanjaro poleg Ararata ostal **nedosežena** in **neizsanjana** gora? (Tomazin, 1993: 24)

Daleč in visoko je še bil vrh Kiba, ko sem v ranem jutru stoječ na travnati ploščadi Horomba strmел v **orjaški, sveže zasneženi** ognjeniški stožec (Tomazin, 1993: 51).

Zasnežena in **poledenela** gmota Kiba, katero sem bil še pred nekaj minutami jasno videl pod rumeno žarečim nebom, si je nadevala zloveščo oblačno kapo (Tomazin, 1993: 51).

Na desnistrani se je visoko nad nama bohotilo **mogočno razbrazdano** in skoraj **kopno** zahodno ostenje Mawenzija. Gora se je zdela odbijajoča in skoraj nedostopna, hkrati pa za alpinista mojega kova **izzivalno vabeča** izpod gmote oblakov, ki je niso zakrivali tako kot sosednji Kibo (Tomazin, 1993: 55).

Kibo je starejši, s 5895 metri višji, pa tudi bolj **dobrodušen** ... (Tomazin, 1993: 56)

Prisekan vrh, ki skriva od spodaj nevidno ognjeniško žrelo, je pokrit z **bleščečo belo** krono večnega snega in ledu, katerega jeziki se po žlebovih in soteskah spuščajo protinižinam (Tomazin, 1993: 56).

Drugi glavni vrh Kilimanjara, 5148 metrov visoki Mawenzi pa je mračen, bolj **divji, razsekan** v rjavordeče prepade, ozaljšane z **vrtočlaviimi** stolpi, **ostrimi** grebeni, temačnimi soteskami in redkimi lisami snega; kot bi z nebrzdano divjostjo hotel preseči večjo višino starejšega brata (Tomazin, 1993: 56).

Oba, Kibo in Mawenzi se tako ob zahodnem in vzhodnem robu tega kraterja dvigata kot dve **samostojni mogočni** gori (Tomazin, 1993: 56).

Mračna silhueta **nazobčanega, prepadnega** Mawenzija je kot ogromna črna roža, zajedajoča se v nežno svetlobo vzhodnega neba (Tomazin, 1993: 78).

Komaj utegnem opaziti, da sem že nekaj deset metrov nad **belo** glavo Uhuru peaka ... (Tomazin, 1993: 90).

Izgleda, kot bi se **mogočna** gora, na katere teme sem se počasi peš vzpenjal pretekle dni, ob mojem hitrem dvigovanju nadnjo počasi sesedala in manjšala. Iz nekaterih položajev izgleda prav čudno **potlačena**, živo nasprotje **mogočni prisekani** piramidi, ki se zadira visoko v nebo in obvladuje poglede iz prostranih kenijskih in tanzanijskih nižin (Tomazin, 1993: 90).

Namesto **valovitega belega** temena Uhuru peaka pred seboj zagledam **ostro temno** skalovje Mawenzija (Tomazin, 1993: 95).

Na mah sem pozabil na **visoko belo** goro, nad katero sem se spreletaval skoraj eno uro (Tomazin, 1993: 96).

Globoko pod menoj se razprejo prepadi najbolj **divjega** predela Kilimanjara – **mogočnega** ostenja Breach Wall (Tomazin, 1993: 97).

Srhljiv je pogled iz ptičje perspektive na bleščeče se jezike ledenih slapov in žlebov, ki se prevešajo preko pragov in izginjajo v temačnih, **vrtočlavih** globinah navpičnih sten (Tomazin, 1993: 97).

Za menoj se pod modro nebo dviga **čudovita bela** piramida Kiba (Tomazin, 1993: 100).

Veličastna gmota Kilimanjara, ki se v lepem vremenu z letališča zdi kot **nezemeljski** privid, in modro nebo nad njo, sta skrita in nedosegljiva očem (Tomazin, 1993: 111).

... zaradi **visokih belih** gora na daljnih obzorjih domišljije (Tomazin, Čo Oju: 9).

Mogočni gori sta med seboj oddaljeni za himalajske razsežnosti skromnih osemindvajset kilometrov ... (Tomazin, Čo Oju: 14).

Tudi tujci priznavajo, da so naše gore kljub sorazmerni majhnosti **čarobno lepe** (Tomazin, Čo Oju: 23).

Ponavadi so to nabuhli oblaki ali zavese monsunskih megla, v jasnih dneh pa namesto njih obzorje zamejijo **bleščeče beli** snežniki Himalaje (Tomazin, Čo Oju: 39).

Skozi nenadoma razprto okno v sivih oblakih, ki že zakrivajo večino gorovja, se kot podoba iz sanj izviije **bela** piramida Canchempa ... Visoka je samo dobrih šest tisoč metrov, a zaradi svoje nenavadno **lepe, skladne** in **mogočne** pojave in zaradi neponovljivega vzdušja med mojim prvim pohodom po Langtang, me je prevzela kot le malokatera druga. Dobro vem, da sem sposoben priplezati nanjo in da nekoč morda tudi bom. Tega si po eni strani zelo želim, po drugi pa bi si jo rad ohranil **nedoseženo, skrivnostno** in **vabečo** ... (Tomazin, Čo Oju: 46).

Prve **visoke, bele** gore se zableščijo izza nižjih hribov (Tomazin, Čo Oju: 65).

Vse južno obzorje krasi venec **visokih belih** gora Himalaje ... Proti vzhodu brstijo v jasnino neba **zasnežene** piramide, **zaledeneli** roglji, **razbrazdani** trapezi, **nakodrani** grebeni in **belo** poprhane skalne stene neznanih nam šest in sedem tisoč metrov visokih gora ... (Tomazin, Čo Oju: 67)

Na severu se do obzorja, ki mu v jasnem ozračju sploh ni videti konca, vlečejo **rjavi** hribi, okrašeni z **redkimi belimi** snežniki (Tomazin, Čo Oju: 67).

Na jugovzhodnem obzorju, v smeri naših poti in naših strmečih pogledov pa kotlino zapira **orjaški sivobeli** zid najvišjih gora sveta. **Bleščeče** izstopa **trikotna**, nad vse dvignjena konica Mount Everesta in ob njej le nekoliko nižji sosed Lotse. Levo v ozadju je nezgredljiva **ostoroba** piramida **najlepšega** med osem tisočaki, Makaluja. Desno, nam najbližje pa je **orjaška**, z oblakom delno zakrita gmota naše gore (Tomazin, Čo Oju: 68).

Čudovit, jasen in svež dan v predzvečerju kraljestva Turkizne boginje, **mogočna** in **vabljava** podoba naše gore ... (Tomazin, Čo Oju: 78)

Prek vrha se je zato razpela mogočna, več kilometrov dolga perjanica, zaradi katere je videti gora kot **orjaški**, oblake snega in ledu bruhajoči vulkan (Tomazin, Čo Oju: 79).

Kar težko si predstavljamo, kako bomo sploh lahko brez radijske zveze ubrano plezali na **mogočno** goro ure in dneve ... (Tomazin, Čo Oju: 85).

Voščeno bel lunin krajec plava nad žarečo, v zarji poznega večera skoraj **krvavordečo** goro, ki ugaša hkrati z večerom ... (Tomazin, Čo Oju: 90).

... priganja me podobna želja po spoznavanju gore, po raziskovanju, po začetku vzpona na teme **čudovite** gore, ki je ta čas še nedosegljivo visoko (94).

Orjaške, še **nedotaknjene ledene** strmine so posejane s prepadnimi skalnimi odlomi. Po snegu **vrtočlavo vitkih** in **visokih snežnih** grebenov še ni hodil človek (Tomazin, Čo Oju: 94–95).

Orjaški zid, katerega pretežni del počiva v večni senci, v enem zamahu kipi proti temenu gore (Tomazin, Čo Oju: 99).

Tam se **orjaška** senca severne stene naše gore staplja v temo noči. Gledam z mesečino oblito teme Turkizne boginje ... (Tomazin, Čo Oju: 116)

Sicer pa mi je včeraj pokazala zobe (stena, op.), da sem jo komaj srečno odnesel ... (Tomazin, Čo Oju: 151)

Ne morem razumeti, da nama je vrh to pot še **nedosegljiv** ... (Tomazin, Čo Oju: 156).

Opazujem **orjaško temno** gmoto bližnje gore Čo Oju, ki je sedaj samo še Turkizna boginja. Pred morda odločilnim srečanjem se zdi nenavadno blizu, pa vendar **skrivnostna** kot še nikoli doslej (Tomazin, Čo Oju: 160).

Tistim, ki ne znajo marsičesa potrpeti, so najvišji himalajski vrhovi **nedosegljivi** (Tomazin, Čo Oju: 161).

Ogledala si bosta **prostrano** zahodno ostenje Čo Oja ... (Tomazin, Čo Oju: 166)

Jasni večeri v Himalaji so lahko tako lepi in spokojni, ko zarja nežno drsi vse višje po **razoranih** strminah **mogočnih** gora ... (Tomazin, Čo Oju: 174)

Nobena izkušnja, ostro oko in pomoč daljnogleda med opazovanjem iz doline ne zmorejo predstaviti podrobnosti in vseh značilnosti **orjaške himalajske** stene, še posebej njenih najvišjih predelov (Tomazin, Čo Oju: 199).

Mogočna Glava pa se na vseh straneh prevesi v strme stene, ki se grezijo proti tibetanskim in nepalskim ledenikom (Tomazin, Čo Oju: 203).

Na severu pod temno modrim nebesnim svodom rjavijo valovite planjave Tibeta, mozaično posejane s **snežnobelimi** vršaki. Vsa preostala obzorja izpolnjujejo razburkano morje **nazobčanih** gora ... Prizor, kot v najlepših sanjah: gore, neskončna množica **belih** gora, za okras pa samo nebo in oblaki (Tomazin, Čo Oju: 205).

Tudi tam so gore, neskončna množica **belih** gora. Želje, neskončna množica velikih želja. In eno samo hrepenenje ... (Tomazin, Čo Oju: 208)

Tam, kjer se **belo** teme Čo Oju mahoma prevesi v severno steno, spet obstanem (Tomazin, Čo Oju: 209).

Kar sedel bi in gledal temnosive nabuhle oblake, ki se ob **moji** gori in čeznjo valijo iz zastrtih dolin Nepala ... (Tomazin, Čo Oju: 210)

Nekatere **okoliške** gore so že zavite v motni plašč snežnih ploh (Tomazin, Čo Oju: 211).

Trda tema že zakriva prepade, okoliški vrhovi in grebeni pa so bolj slutnje kot podobe, ko se na vrhu **nazobčanega**, s stolpi posutega grebena odločam o nadaljevanju (Tomazin, Čo Oju: 217).

Na **oddaljeno** goro upiramo močan daljnogled (Tomazin, Čo Oju: 226).

Uspeli smo, a zmaga nad goro je samo prijetno slepilo. Takoj po vrhuncu, ko smo se izčrpani iz vrha opotekali v dolino, je gora ostala ista, kot je vedno bila – **daljna, nedosegljiva, vabeča** in grozeča hkrati. Sedaj je morda le za spoznanje manj **skrivnostna** (Tomazin, Čo Oju: 244).

Tudi sedaj, ko zapuščamo Himalajo, Čo Oju ostaja **veličastna**, v viharje in oblake odeta gora, visoko v nebo segajoča Turkizna boginja. Spet se hladno in vzvišeno smehlja. Spet mi je **nedosegljiva**, morda bolj kot kdajkoli doslej. Kraljuje nad valovitim morjem tibetanskih planjav, kraljevala bo tudi v naših spominih (Tomazin, Čo Oju: 244).

Pod njim je južno obzorje vzvalovano v **ogromno**, vsem nam znano gmoto Čo Oju, ki je iz ure v uro manjša. **Nestvarna** se zdi, kot se zdijo nestvarni spomini nanjo (Tomazin, Čo Oju: 246).

... ali sem brezciljno taval s pogledom po valovitih, proti obzorjem hitečih rjavih hribih in **belih** gorah ... (Tomazin, Čo Oju: 249)

6.3 Analiza rabe pridevkov

V besedilih SSAL je ob besedah gora, stena, vrh **186** različnih pridevnikov, rabljeni pa so bili **462**-krat. Ugotovila sem, da je pomensko negativno uporabljenih precej manj, kot drugih: pri analizi sem naštel **32** različnih negativnih pridevkov, rabljeni pa so bili skupaj 59-krat.

Pomensko pozitivnih/nevtralnih različnih pridevkov je kar **154**, rabljeni pa so bili skupaj 404-

krat. Glede na to analizo bi lahko domnevali, da je gora v sodobni slovenski alpinistični literaturi večkrat prikazana s pozitivne plati kot z negativne, saj so negativni pridevki uporabljeni sedemkrat manj kot pozitivni, ali z drugimi besedami, negativnih pridevkov je samo eno sedmino od vseh uporabljenih pridevkov, ki opisujejo goro, steno, vrh.

***** *****	PRIDEVNIKI (NEG.)	PRIDEVNIKI (NEVTR./POZ.)	PRIDEVNIKI (SKUPAJ)
RAZLIČNI	32	154	186
RABLJENI	59-krat	404-krat	462-krat

Tabela 6: Prikaz števila različnih in rabljenih pomensko negativnih in pozitivnih ali nevtralnih pridevnikov ob besedah gora, stena, vrh.

Tako kot pri tropih, sem tudi tu analizirala rabo pridevkov pri posameznih avtorjih.

AVTOR	PRIDEVNIKI (POM. NEG.)	PRIDEVNIKI (POM. NEVTR./POZ.)	PRIDEVNIKI (SKUPAJ)
1. Iztok Tomazin	9	149	158
2. Tine Mihelič	2	93	95
3. Ivč Kotnik	35	46	81
4. Igor Škamperle	2	28	30
5. Miro Štebe	0	23	23
6. Stane Belak	3	16	19
7. Viki Grošelj	3	11	14
8. Marijan Krišelj	1	12	13
9. Marijan Lačen	0	7	7
10. Dušan Jelinčič	1	5	6
11. Davo Karničar	1	5	6
12. Milan Romih	0	6	6
13. Tomaž Humar	0	2	2
14. Maja Roš	1	0	1
15. Tomaž Ravnihar	0	1	1
16. Tadej Golob	0	0	0
17. Urban Golob	0	0	0
18. Stane Klemenc	0	0	0
19. Željko Kozinc	0	0	0

Tabela 7: Prikaz števila pridevnikov ob besedah gora, stena, vrh pri posameznem avtorju.

Pri uporabi pridevnikov, ki stojijo ob besedi gora, stena ali vrh, je tokrat daleč najbolj slikovit Tomazin, saj je uporabil kar tretjino števila vseh uporabljenih pridevnikov. Pomensko pozitivno in/ali nevtralne pridevnike je uporabil kar 149-krat, pomensko negativne pa samo 9-krat, kar jasno kaže, da je pri njem gora, stena, vrh prikazana v zelo pozitivni in redko v negativni luči. Morda Tomazin opisuje samo lepe trenutke v gorah in je v svojem pisanju nekoliko idealistično usmerjen, morda pa je razlog tudi v tem, da v vseh treh knjigah opisuje izjemno uspešne podvige, kjer so mu bile okoliščine zelo naklonjene in je uspel uresničiti

svoje cilje. Po številu uporabe pridevkov mu sledi Tine Mihelič. Tudi on opisuje gore zelo idilično, še celo bolj kot Tomazin. Redko se zgodi, da je gora prikazana v negativni luči – če je na gori hudo, jo prikaže nevtrarno, skoraj nikoli pa ni kruta, maščevalna ipd. Nekoliko manj, a še vedno zelo veliko uporablja pridevke Ivč Kotnik. Izjemoma prikazuje goro takšno, kot je – zelo realistično. Prikazana je tako s pozitivne kot z negativne plati, čeprav slednje malo manjkrat.

Vsi ostali avtorji, ki tudi dokaj pogosto uporabljajo pridevke (Škamperle, Štebe, Belak), se izrazito nagibajo k pozitivni podobi gore, izredno malo je negativnih oznak. Pri avtorjih, ki skoraj nikoli ne uporabijo pridevkov pa so še tisti, ki jih, v veliki večini pomensko pozitivni oz. nevtralni.

7. ZAKLJUČEK

7.1 UGOTOVITVE

Glede na vse analize, ki so bile opravljene v tej nalogi, sem prišla do naslednjih ugotovitev.

Najbolj pogosto uporabljen trop pri imenovanju gore (stene, vrha) v delih SSAL je personifikacija. Avtorji jo skupno uporabijo 294-krat, pri čemer so štete samo tiste personifikacije, ko ne gre za izrecno poimenovanje gore z nekim imenom, ampak je gora samo opisana kot človeško bitje (npr.: *Gora ni hotela*.). Če bi šteli tudi tiste metafore, ko je gora mišljena kot človeško bitje, bi skupaj našli 343 personifikacij v zvezi z besedo gora (vrh, stena). Daleč največkrat goro personificira Tine Mihelič.

Gora je metaforično (s sinekdoho, metonimijo ali metaforo) poimenovana 239-krat, od tega 208-krat z metaforo in 31-krat s sinekdoho ali metonimijo. Pri metafori prevladuje poimenovanje gore z imaginarno stvarjo, pri tem je gora največkrat pravičeno bitje in nekaj svetega: **bog/boginja**, **velikan** in **princesa**, nekoliko manj pa je poimenovanj s predmetno stvarjo in človeškim bitjem. Gora je kot ženska pojmovana približno tako pogosto kot moški, pri tem pa pri obeh spolih izstopajo poimenovanja **kralj(-ica)/vladar(-ka)** in **vojni sovražnik**. Pri predmetnih stvareh izstopa uporaba imena **piramida**, velikokrat je gora tudi **zgradba** (tu izstopa grad), z abstraktno stvarjo pa je gora poimenovana zelo redko. Najbolj metaforično se, ko gre za goro, izražata Tine Mihelič in Iztok Tomazin. Moja hipoteza, da

metafore gore največkrat temeljijo na konceptu ženske, božanstva in pravljичnega bitja, se je torej v veliki meri uresničila. Nisem pa predvidevala, da je »gora kot ženska« pojmovana tolikokrat kot »gora kot moški«, in da bo tolikokrat mišljena kot geometrijski lik in zgradba. Primera v zvezi z besedo gora je uporabljena 42-krat, torej kar petkrat manj kot metafora, kar se zdi nekoliko presenetljivo. Največkrat se goro primerja s predmetno stvarjo, primere pa se ne ponavljajo niti pri različnih avtorjih niti pri istem avtorju, tako da se ista primera ponovi največ 4-krat (gora je kot **duh/privid**), ostale pa se pojavijo v glavnem po enkrat. Primere se prav tako ne ujemajo z metaforami, kar pomeni, da gora v primerah in metaforah ni primerjana z enakimi pojavi, bitji in stvarmi. Največ primer uporabljata Ivč Kotnik in Iztok Tomazin.

Uporabljenih je 186 različnih pridevkov in to 462-krat. Od tega je skoraj petkrat več pomensko pozitivnih oz. nevtralnih kot negativnih pridevkov. Največkrat je gora **mogočna, bela in ledena**. Glede na to analizo bi lahko domnevali, da je gora v sodobni slovenski alpinistični literaturi večkrat prikazana s pozitivne plati kot z negativne. Največ pridevke uporablja Iztok Tomazin, sledita pa mu še Tine Mihelič in Ivč Kotnik.

Ko gre za pogostost uporabe tropov in okrasnih pridevkov, se največkrat na vrhu razpredelnic pojavi šest avtorjev: **Tine Mihelič, Ivč Kotnik, Iztok Tomazin, Stane Belak, Igor Škamperle in Miro Štebe**. Ti avtorji se glede na vse analize izražajo najbolj metaforično in jezikovno bogato, ko opisujejo svoje doživljanje gore (stene, vrha). Pri tem pa je treba biti pozoren še na to, da nekateri avtorji nastopajo s po več besedili, nekateri pa samo z enim samim. Tako bi za Kotnika, Belaka in Štebeta, ki se uvrščajo zelo visoko (posebno Kotnik), lahko rekli, da se glede na manjšo količino besedila in pogostost uporabe metaforike prav tako kot Mihelič in Tomazin izražajo zelo metaforično. Pri tem je treba povedati, da se zgoraj naštetih avtorji s po več besedili, tudi če npr. število metafor delimo s številom njihovih besedil, še vedno uvrščajo tako visoko in še vedno veljajo za metaforično in jezikovno bogate pisce, ko gre za izražanje doživljanja gore v SSAL. Drugače je pri Grošlju, ki je zastopan s šestimi knjižnimi deli, in se uvršča na sredino razpredelnic, ko gre za pogostost uporabe metaforike in pridevkov. Tja ga torej uvršča količina besedila, in ne skoncentriranost metaforičnih tvorb. Če bi tudi posamezna besedila uvrstili po pogostosti pojavitve metaforike in pridevkov, bi se ta avtor (z vsemi šestimi deli) znašel na samem repu razpredelnice.

Moja hipoteza, da se nekateri avtorji izražajo bolj in nekateri manj metaforično ter da na splošno gore doživljajo tudi religiozno, se je v celoti potrdila. Presenetilo me je samo dejstvo, da šest avtorjev tako močno izstopa glede na metaforično izražanje in bogastvo jezika, ko opisujejo doživljanje gore. Pri ostalih trinajstih ugotavljam povprečnost ali celo podpovprečnost pri uporabi metaforike in pridevkov, ko opisujejo goro.

7.2 ZAKLJUČNE MISLI

Čeprav se zavedam, da se pri uvrščanju besedil med bolj ali manj jezikovno in stilno bogato literaturo ne dá mnogo dokazati samo s preštevanjem in analizami posameznih tropov in okrasnih pridevkov, sem se tega načina dela poslužila v tej diplomski nalogi. To sem storila z namenom, da raziščem različne načine doživljanja gore (stene, vrha) 19-ih avtorjev, ki tvorijo sodobno slovensko alpinistično literaturo, kot sem ta nabor alpinističnega leposlovja zadnjih petnajstih let poimenovala. Ta način dela mi je razkril mnoge podobnosti med avtorji, ko gre za izražanje doživljanja gore. Dokazal mi je, da obstajajo neki določeni pojmovni in konceptualni svetovi v metaforičnem mišljenju gore, ki so lastni vsem avtorjem SSAL.

8. BIBLIOGRAFIJA

8.1 VIRI

1. Belak, Stane (1997). *Veliki dnevi*. Ljubljana: Sidarta.
2. Golob, Tadej (2000). *Z Everesta*. Ljubljana: Mythos.
3. Golob, Urban (2004). *Na beli steni*. Ljubljana: Sanje.
4. Grošel, Viki (1996). *Anapurna. Zadnji slovenski osemtisočak*. Maribor: Založba Obzorja.
5. Grošel, Viki (1992). *Bela obzorja*. Ljubljana: DZS.
6. Grošel, Viki (2002). *Čo Oju*. Ljubljana: Založba PZS.
7. Grošel, Viki (1997). *Južno od vsega – Antarktika*. Ljubljana: Modrijan.
8. Grošel, Viki (1995). *K2, grenko zmagoslavje*. Ljubljana: Co Libri.
9. Grošel, Viki (2003). *Na smučeh od 0–8000 m*. Ljubljana: Prešernova družba.
10. Humar, Tomaž (2001). *Ni nemogočih poti*. Ljubljana: Mobitel.
11. Jelinčič, Dušan (1992). *Biseri pod snegom*. Maribor: Založba Obzorja.
12. Karničar, Davo (1996). *Alpinizem, samoljubje, ljubezen*. Smučanje z Anapurne. Radovljica: Založba Didakta.
13. Klemenc, Stane (2003). *Ledene sanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
14. Kotnik, Ivč (1994). *Dotik neba*. Maribor: Založba Obzorja.
15. Kozinc, Željko (1998). *Pot k očetu. Po sledih Nejca Zaplotnika na Himalajo*. Ljubljana: Kmečki glas.
16. Krišelj, Marijan (1999). *Lotosov cvet*. Ljubljana: Založba PZS.
17. Lačen, Marijan (2002). *Izziv iskanja*. Črna na Koroškem: samozaložba.
18. Mihelič, Tine (1997). *Andi, beli vrhovi zelene celine*. Radovljica: Založba Didakta.
19. Mihelič, Tine (2005). *Klic gora*. Ljubljana: Sidarta.
20. Ravnihar, Tomaž (1993). *Katedrala Lotse*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
21. Romih, Milan (1992). *Takrat me počakaj sonce*. Črešnjevec: samozaložba.
22. Roš, Maja. *Prvi na smučeh z Everesta*.
23. Škamperle, Igor (1999). *Lastovičji let*. Ljubljana: ITU, d. o. o.
24. Škamperle, Igor (1992). *Sneg na zlati veji*. Trst: Založništvo tržaškega tiska.
25. Štebe, Miro (2005). *Preizkušnje*. Radovljica: Didakta.
26. Tomazin, Iztok (1993). *Čo Oju – Turkizna boginja*. Ljubljana: Prešernova družba.
27. Tomazin, Iztok (1994). *Pustolovščina v Tibetu*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
28. Tomazin, Iztok (1993). *Nebo nad Afriko. Polet z zmajem s Kilimandžara*. Radovljica: Didakta.
29. *Sveto pismo stare in nove zaveze: Ekumenska izdaja z novim prevodom nove zaveze* (1994). Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

8.2 LITERATURA

1. Aristoteles, *Poetika*. (Prevod, priredba, opombe: Kajetan Gantar.) Ljubljana: Študentska založba, 2005.
2. Baldick, Chris (1990). *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms*. New York: Oxford University Press.
3. Božić, Stipe (2005). *Svete planine svijeta*. Zagreb: Profil international.
4. Campbell, Joseph (2007). *Miti, po katerih živimo*. (Prevedla: Vera Čertalič). Nova Gorica: Založba Eno.
5. Dobnik, Milena (1996). Naša potopisna planinska literatura. V: *Planinski vestnik* 7–8.
6. Dolinar, D., Koren E., Kos J., Kralj L., Orešnik J., Žnideršič M. (1987). *Leksikoni Cankarjeve založbe: Literatura*. (Ur.: Janko Kos in Ksenija Dolinar). Ljubljana: Cankarjeva založba.
7. Drolc, Tadeja in Šaver, Boštjan (2006). Koncept svetega v religijski in kulturni konstrukciji gora. *Dialogi* 1–2, letnik 42.
8. Dupriez, Bernard (1991). *A dictionary of literary devices*. (Prevod in priredba: Albert W. Halsall). University of Toronto Press.
9. *Enciklopedija Slovenije*, 8. knjiga (1994). Ljubljana: Mladinska knjiga (379–380).
10. Frankl, Viktor E.; Trstenjak, Anton; Ramovš, Jože (1993). *Gora in človek*. Celje: Mohorjeva družba.
11. Golob, Urban (2008). *Alpinizem in mediji*. Magistrsko delo. Mentor: Jože Vogrinc. Filozofska fakulteta v Ljubljani, Oddelek za sociologijo kulture.
12. Gray, Martin (1992). *A Dictionary of Literary Terms*. New York: Longman York Press.
13. Hladnik, Miran (1991). *Povest*. Literarni leksikon, 36. zvezek. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
14. Hladnik, Miran (1987). Planinska povest. V: Alenka Šivic–Dular (ur.), 23. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 95–102.
15. »Kaj je metafora?« (1998). Zbornik. (Zbral, uredil, prevedel: Božidar Kante.) Ljubljana: Krtina.
16. Kamings, Endru T. (2004). *Sve o simbolima*. (Andrew T. Cummings: All About symbols; Prevod: Helena Ašković-Novaković.). Beograd: Narodna knjiga-Alfa.
17. Karo, Silvo (2008). Uvodnik. V: *Brošura 2. mednarodnega festivala gorniškega filma Domžale–Ljubljana*. Društvo za gorsko kulturo Domžale.
18. Kmecl, Matjaž (1996). *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Mihelač in Nešović, 1996.
19. Kos, Janko (2001). *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 2001.
20. Krišelj Marijan (1987). Jezikovni sprehod po planinskih spisih. V: *Planinski vestnik* 12.
21. Lah Andrijan (1990). Paradoksalna eksistenca srečnega Sizifa. V: *Planinski vestnik* 9.

22. Linhart, Anton Tomaž (1791/1981). *Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije*. Ljubljana: Slovenska matica.
23. Lovšin, Evgen; Hribar, Stanko; Potočnik, Miha (1979). *Triglav gora in simbol*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
24. Munda J., Zepič L., Zupan F. (1965). *Gore v besedi podobi in glasbi*. Slovenska planinska bibliografija. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
25. Petkovšek, Darinka (1992). *Človek – gora – poezija (Slovenski pesniki in pesnice o gorah)*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije in Mihelač.
26. Shepherd, Rowena in Rupert (2002). *1000 Symbols. What shapes mean in art & myth*. London, New York: Thames&Hudson.
27. Stritar, Mojca (2006). Nevarne, koristne in lepe. *Dialogi* 1–2, letnik 42.
28. Strojín, Tone (1999). *Gorništvo: Izbrana poglavja iz sociologije gorništva*. Ljubljana: Založba Tuma.
29. Šaver, Boštjan (2005). Nazaj v planinski raj. *Alpska kultura slovenstva in mitologija Triglava*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. 85–99, 222–223.
30. Šmitek, Zmago (1998). *Kristalna gora: mitološko izročilo Slovencev*. Ljubljana: Forma 7.
31. Tuma, Henrik (1930). *Pomen in razvoj alpinizma*. Turistični klub Skala.
32. Virk Tomo (1996). Religiozna razsežnost alpinizma ali sodobno iskanje grala. V: *Ujetniki bolečine*. Ljubljana: Založba Mihelač.
33. Virk Tomo (1989). Tomazinov korak do sanj. V: *Planinski vestnik* 9.
34. Wales, Katie (1989). *A Dictionary of Stylistics*. New York: Longman York Press.
35. Zavrník, Braco (1987). *Pet zakladnic velikega snega*. Maribor: Založba Obzorja.
36. Zebhauser Helmut (1984). *Planinska literatura – kaj je to?* Sporočila nemškega alpskega združenja 5. Povzetek članka v: *Planinski vestnik* 5 (1985), 236–237.
37. Zupan, France (1987). Slovenci in gore. V: Alenka Šivic–Dular (ur.) *23. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 163–174.
38. Živković, Dragiša (1985). *Rečnik književnih termina*. Beograd: Nolit.
39. <http://sl.wikipedia.org> (5.11. 2008)

9. SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Grafični prikaz planinske literature.

Slika 2: Grafični prikaz alpinistične dejavnosti. Vir: T. Strojín, Gorníštvo, 1999.

Slika 3: Shema tropov. Vir: M. Kmecl, Mala literarna teorija, 1996.

Tabela 1: Prikaz števila pojavitev posamezne primere.

Tabela 2: Prikaz števila primer za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

Tabela 3: Prikaz števila pojavitev posamezne metafore.

Tabela 4: Prikaz števila metafor za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

Tabela 5: Prikaz števila personifikacij za goro (steno, vrh) pri posameznem avtorju.

Tabela 6: Prikaz števila različnih in rabljenih pomensko negativnih in pozitivnih ali nevtrálnih pridevnikov ob besedah gora, stena, vrh.

Tabela 7: Prikaz števila pridevnikov ob besedah gora, stena, vrh pri posameznem avtorju.

Izjava

Podpisana izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Aleksandra Bjelčevića in red. prof. dr. Toma Virka.
